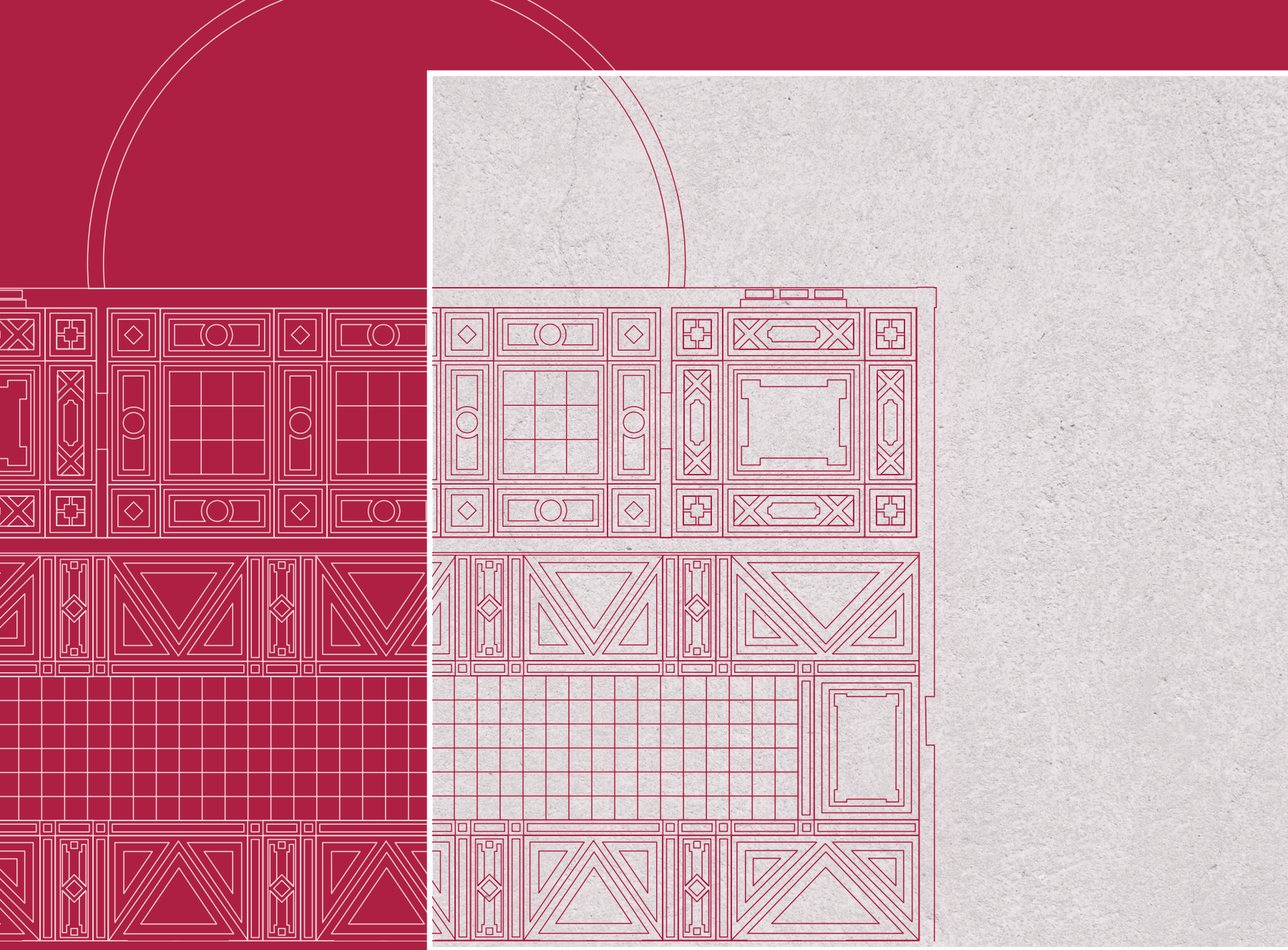

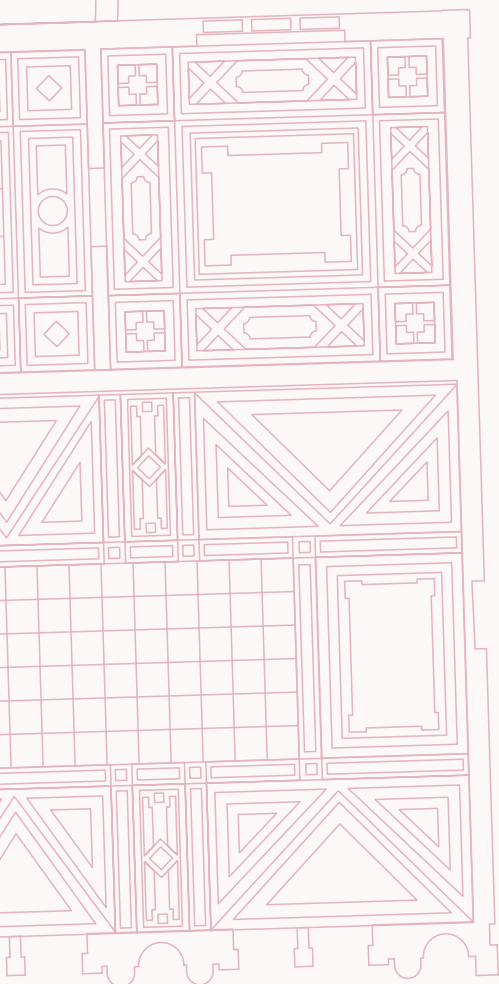

A Magyar Tudományos Akadémia mecénásai

A Magyar Tudományos Akadémia mecénásai

*Szerkesztette
Klement Judit*

MTA HUNREN

Budapest, 2024

*A kötet a Magyar Tudományos Akadémia és Könyvtára alapításának
200 éves évfordulója, az MTA200 ünnepi programsorozata keretében,
az Akadémia támogatásával jelent meg.*

Lektorálta: Kövér György

© Klement Judit, 2024

© Ablonczy Balázs, Bárány Zsófia, Bicskei Éva, Dobszay Tamás, Fónagy Zoltán, Kiss Zsuzsanna,
Klement Judit, Konrád Miklós, Manhercz Orsolya, Papp Barbara, Papp Gábor György,
Papp Viktor, Püski Levente, Sipos Balázs, Takács Róbert, Tóth Árpád, Ugrai János, Zsidi Bernát, 2024
© Magyar Tudományos Akadémia, HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont, 2024

ISBN 978-963-416-460-9

Minden jog fenntartva, beleértve a sokszorosítás,
a nyilvános előadás, a rádió- és televízióadás,
valamint a fordítás jogát, az egyes tanulmányokat illetően is.

Kiadja a Magyar Tudományos Akadémia és a HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóközpont
Nyomdai előkészítés: HUN-REN BTK Történettudományi Intézet
Tudományos Információs Osztály
Vezető: Kovács Éva
Olvasószerkesztő: Csák Lilla
Képszerkesztő: Klement Judit
A mutatót készítette: Kalotai Noémi
Tördelés: Demeter Gitta
Nyomdai munka: Pauker Holding Kft., Budapest
Felelős vezető: Strausz Éva

Tartalom

Klement Judit

- 11** Előszó. Mecenatúra és társadalmi felelősségvállalás az Akadémia történetében

ALAPÍTÁS ÉS SZÉKHÁZÉPÍTÉS

Fónagy Zoltán

- 21** Az Akadémia alapító mecénásai

Papp Gábor György

- 37** „Kellő nyugalommal, és a célhoz szükséges anyagi eszközökkel ellátva”. Az Akadémia székházának támogatói

MECÉNÁSOK 1945 ELŐTT

Fónagy Zoltán

- 65** Az elvárt közhasznú tettek. Az Akadémia főnemes mecénásai

Bicskei Éva

- 87** „Lelkes hölgyek”. Női közösségi mecenatúra az Akadémián a kiegyezés előtt

Manhercz Orsolya

- 121** „A magas példa gyűjtson követésre másokat is...”
A Habsburg-család és az Akadémia

Bárány Zsófia

- 135** „Az Akadémia épületében hordozó oszlopnak tekintette magát”.
A Magyar Tudományos Akadémia egyházi mecénásai

- Dobszay Tamás*
155 Az Akadémia nemesi adományozói
- Tóth Árpád*
179 Városok, városi intézmények és városi polgárok az akadémiai mecénások között
- Papp Barbara*
201 Az Akadémia női adományozói a kiegyezéstől a második világháborúig
- Ugrai János*
221 Tanárok, tudós tanárok és tanító tudósok az Akadémia mecénásai között
- Papp Viktor*
241 Jogászok a Magyar Tudományos Akadémia mecénási körében
- Sipos Balázs*
257 Írók, költők, újságírók és szervezeteik adományai az Akadémiának
- Kiss Zsuzsanna*
279 Orvosok, mérnökök és közgazdászok az Akadémia támogatói között
- Konrád Miklós*
305 Vállalkozó mecénások
- Klement Judit*
325 Vállalatok társadalmi felelősségvállalása az Akadémia javára
- Ablonczy Balázs*
345 Vármegyei és állami adományok
- Püski Levente*
353 Széchenyi nyomában. A Vigyázó-vagyon és a Magyar Tudományos Akadémia
- Ablonczy Balázs*
371 Adományok külföldről a Magyar Tudományos Akadémiának

MECÉNÁSOK 1945 UTÁN

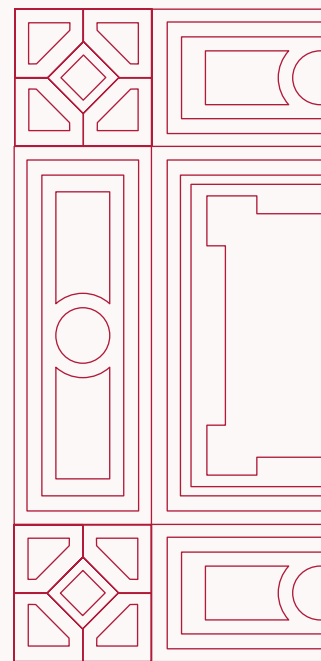
- Takács Róbert*
385 Az államosított Akadémia nem állami támogatói.
Az MTA helyzete az államszocialista időszakban
- Zsidi Bernát*
405 Az Akadémia támogatói a rendszerváltás óta
- 427** Képjegyzék
- 431** Pénzrendszerek, pénznemek
- 435** Névmutató
- 455** Szerzők

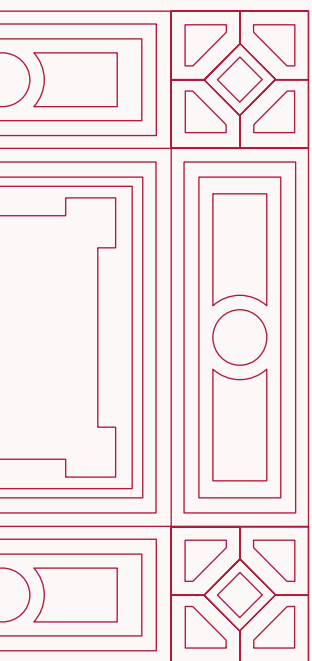
*„Kellő nyugalommal, és a célhoz
szükséges anyagi eszközökkel ellátva”*

Az Akadémia székházának támogatói

Papp Gábor György

A Magyar Tudományos Akadémia székháza a mai Széchenyi téren 1865-re épült fel. A magyar tudományosság meghatározó intézménye otthonának felépítését széles körű mozgalom előzte meg. Tekintettel arra, hogy a nemzeti lelkesedéstől áthatott kezdeményezés évekig tartó folyamata szorosan összefüggött a Tudós Társaság otthonkereséssel telt korábbi évtizedeivel és az Akadémia mint intézmény megerősödésével, ezért a házépítést lehetővé tévő gyűjtőmozgalmat az Akadémia első évtizedeinek és az 1850-es évek politikai légkörének kontextusában szükséges bemutatni.

Az 1825-ben alapított Akadémia 1865-ig különböző pesti bérleményekben működött: gyűjteményeit, irodáit és üléseit bérpaloták helyiségeiben, illetve középületek dísztermeiben tartotta. Tevékenységéhez messze nem volt elegendő az a bázis, melyet az alapítók által felajánlott összegek éves kamatai jelentettek, működéséhez egyéb támogatásokra is folyamatosan szükség volt. Erről tanúskodtak azok a titoknoki beszámolók, melyek egyebek mellett az Akadémia fő tevékenységének, a legfrissebb tudományos kutatásoknak teret adó lap, a *Tudománytár* kiadásának anyagi források hiányában bekövetkező 1844-es megszűnéséről adtak hírt. Ilyen körülmények között fel sem merült, hogy önálló otthona lehessen a szervezetnek. Az első évtizedekben ráadásul önálló gyűjteményi egységek, a Batthyány-, majd a Teleki-könyvtár átvételét, katalógizálását, illetve elhelyezését is meg kellett oldani. 1844-ben az is felmerült, hogy az intézmény költözzön be a Nemzeti Múzeum épületébe. Ahhoz, hogy lássuk, milyen nagy jelentősége volt annak, hogy az 1850-es évek végén elérhető közelségbe került egy saját székház felépítése, szükséges közelebről megnéznünk, hol és milyen körülmények között működött az Akadémia 1831 és 1865 között.

AZ AKADÉMIA ELSŐ OTTHONAI

A társaság alapszabályában (akkori elnevezéssel Alaprajzában) rögzítették a működés helyét és a saját épület szükségességét: „a’ tudós Társaság’ állandó helye szabad királyi

Pest városában legyen: ugyan azért az ezen célra megkívántató épületeket idővel a’ Társaság megszerzi.”¹ Vagyis a szándék a kezdetektől megvolt egy állandó székhely megszerzésére, a lehetőség azonban még nem. 1831 áprilisától az Akadémia az akkori Pest frissen kiépülő legmodernebb részében, a Lipótvárosban, a Rakpiacon (a mai Széchenyi téren), az újonnan felépült Deron-házban bérelt az első emeleten két szobát, majd az év szeptemberétől 1833 áprilisáig további helyiségeket hivatali ügyeinek intézésére, illetve fokozatosan gyarapodó gyűjteményeinek elhelyezésére.

A Deron-ház Hild József tervei szerint épült fel 1828-ban.² Hatalmas méreteivel (a tér felé néző homlokzata 24 tengelyes volt) kirítt a környezetéből. A kétemeletes épületre 1869-ben Ybl Miklós tervei szerint újabb szintet emeltek.³ Az 1830-as években itt bérelt szobát a szobrász Ferenczy István, és 1841-ben a második emeleten rendezte be fényképésműtermét a festő Marastoni Jakab, továbbá Barabás Miklós festő is itt bérelt lakást, ahol többek között Vörösmarty Mihály portréját és Széchenyi István Bihar vármegye számára készített egész alakos képét készítette el⁴ (1. kép).

Deron Antal özvegye, Schopper Teréz 1832 őszén 1833. áprilisi határidővel felmondta a szerződést a Tudós Társasággal,⁵ ezért az Akadémia 1832 novemberében szerződést kötött a mai Petőfi Sándor utcában álló Trattner-Károlyi-ház tulajdonosával, és a következő év tavaszától bérbe vette az épület utcai szárnya első emeletének néhány szobáját.

Az átköltözés lassan zajlott, mert az épület akkor még nem készült el egészen, 1833 tavaszán a helyiségek kialakítása javában zajlott, és a termek kifestése fél évvel később sem fejeződött még be.⁶ Szemben a Deron-házban töltött két évvel, itt hosszabb időre terveztek berendezkedni. Nemcsak a hivatali ügyek intézésének kerestek új helyszínt, hanem itt tervezték tartani az ülések nagy részét is. A főként szakmai eredmények megvitatására szolgáló heti üléseket és az általában évente tartott nagygyűléseket is igyekeztek helyben megrendezni. Az újonnan bérelt Trattner-Károlyi-ház először 1833. november 2. és 15. között adott

otthont (sorban a negyedik) nagygyűlésnek.⁷ (Az 1831-es első elegyes ülés még a Királyi Kúria Ferenciek terén állott épületének a Királyi Tábla által használt termében volt,⁸ az 1832-es második nagygyűlést pedig már a Deron-házban tartották.)

A Trattner-házba tervezték elhelyezni a Teleki család Akadémiának felajánlott könyvtárát is. Ezt már 1833 végén – mások mellett – Széchenyi István is javasolta, azonban Teleki József akadémiai elnök ekkor még a szükséges anyagi források hiányában nem tartotta megvalósíthatónak. 1837-ben született végül döntés arról, hogy az Akadémiának felajánlott Teleki-könyvtárát a Trattner–Károlyi-ház középső szárnyának első emeletén, az ülésterem mellett egy külön szobában helyezték el (valószínűleg ez volt az ún. kiskönyvtár⁹), és az ehhez szükséges bútorokat szerezzék be.¹⁰ 1838-ban Batthyány Kázmér kisbéri és Batthyány Gusztáv rohonci könyvtára az Akadémiához került.¹¹ A gyűjtemények elhelyezése céljából 1838-ban a Trattner-ház második emeleti udvari részében további hét helyiséget vettek használatba.¹² Végül 1844-ben, a tulajdonos rendelkezésének megfelelően, a Teleki család könyvtára is az Akadémiához került¹³ (2. kép).

Míg az irodák és a gyűjtemények egy része a bérelt helyiségekben tudott működni, amelyek a kisgyűlések, illetve később a heti ülések,¹⁴ valamint sok esetben a nagygyűlések megtartására is alkalmasnak bizonyultak, az ünnepi üléseket, az ún. közgyűléseket – mivel azok többnyire reprezentatív alkalmak voltak, vendégekkel – sokszor más épületekben tartották. Az 1832-es első, az 1840-es, kilencedik közgyűlést és az 1844-es, a Teleki-könyvtár átvétele alkalmából rendezett ülést például a pesti Vármegyeháza dísztermében rendezték meg.¹⁵ Később a Rakpiacon (a mai Széchenyi téren) állott egykori Európa Szálló nagyterme, illetve a Nemzeti Múzeum díszterme szolgált a nagygyűlések helyszínül.

Már az 1835. szeptemberi igazgatótanácsi ülésen megfogalmazódott, hogy az Akadémiának tett alapítói adományok – vagyis a felajánlott tőkeösszegek éves kamatai – nem elegendőek vállalt céljaik maradéktalan teljesítéséhez:

1. kép. A Nákó–Deron-ház, 1837

„...szükségeinek ezen pénzalap még nem felel meg, 's nagyobbakra vágó és a' nemzet' tudományos miveltségét velejében megindító hatásköréhez az egész országnak óhajtja még vele keze' fogását. Még nagyobbakra ereszkedhetés végett azért, ismétli az Igazgatóság első előterjesztvénybeli észrevételeit 's a' Társaság' pénzalapjai' gyarapítását a' Tökintetes Karoknak és Rendeknek hazafiúi bölcs elintézésükbe és pártfogásába ajánlja.”¹⁶

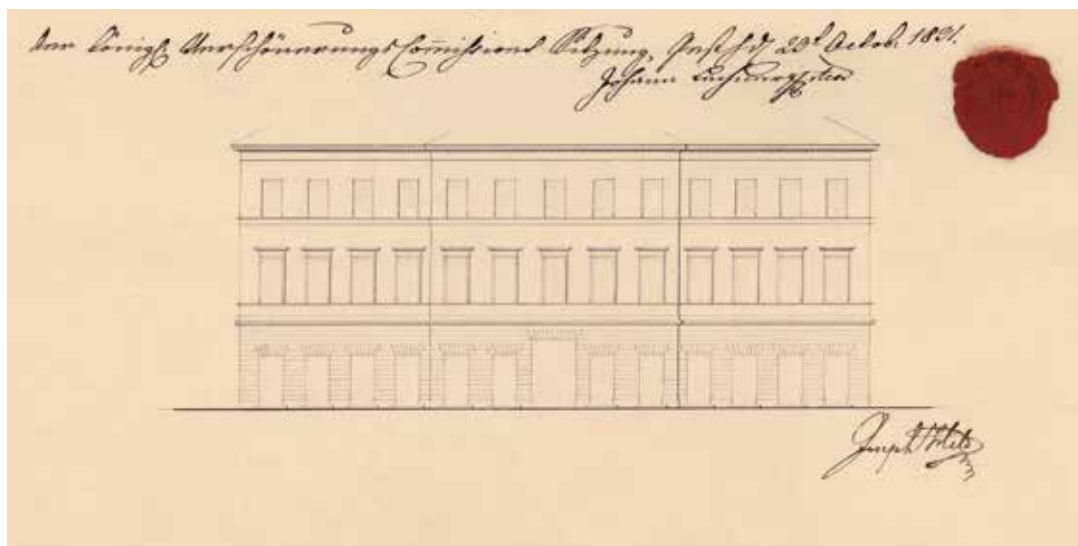
Ilyenformán az 1830-as évektől kezdve gyakorlatilag folyamatossá vált, hogy az Akadémiával szorosabb vagy kevésbé szoros kapcsolatban lévő magánszemélyek, városi közösségek vagy intézmények pénzben, esetleg értékpapírban alapítványt tegyenek az Akadémia számára, vagy felajánlják a munkáik kiadása utáni bevételt a társaság javára, miként az is gyakori lett, hogy könyvekkel vagy különböző ingóságokkal gazdagítsák a társaságot.

AZ AKADÉMIA A NEOABSZOLUTIZMUS ÉVEIBEN

A szabadságharc után az Akadémia korlátok között kezdhette újra működését 1850 júniusában. Heti és „összesüléseit”

megtarthatta, a korábbi munkáit folytathatta. (Ennek részeként például a tudós társaság vezetősége az uralkodónál elérte, hogy a börtönben lévő Czuczor Gergelyt 1851-ben szabadon engedjék, hogy szótárkészítő munkáját folytatni tudja.¹⁷) Nagygyűlést azonban, melyen új tagokat választott és jutalmakat oszthatott volna, nem tarthatott.

Az 1852-es egyleti törvény értelmében az Akadémiának, mint egyesületnek, működéséhez engedélyt kellett kérnie a belügyminiszteren keresztül az uralkodótól. A működési engedélyezési kérvényben az egylet célját és alapszabályait is részletesen be kellett mutatni. Az Akadémia vezetése először azt jelezte, hogy értelmezése szerint a törvény rá nem vonatkozik, minthogy nem egylet, és működését annak idején I. Ferenc engedélyezte. Ezt azonban a bécsi kormányzat nem fogadta el, és 1853-ban utasították az Akadémia vezetését rendszabásainak átírására, az elnökválasztás körülményeit és az alapszabályokat is érintő változtatásokat kérve. Ide tartozott például az a megkötés is, hogy az Akadémia működésébe az állam betekinthet, és ha szükségesnek találja, az üléseken császári biztos jelenlétét írhatja elő. Az Akadémia igazgatótanácsa úgy döntött, hogy az egyleti törvény alapján előírt változtatásokat elvégzi, de a további javaslatok közül csak azokat emeli be a tervezetbe, amelyek a fennálló törvényekkel „az országos

2. kép. A Trattner–Károlyi ház homlokzatterve Hild Józseftől, 1831

rendszabásokban kitűzött célokkal, az ezek létesítésére vezető eszközökkel és formákkal nem ellenkeznek”. Az így módosított alapszabályokat 1854-ben nyújtották be.

Ebben az Akadémia jövője szempontjából jogilag bizonytalan állapotban, 1855-ben meghalt Teleki József elnök, utódának pedig az addigi alelnököt, Dessewffy Emilt választották, aki Eötvös Józseffel együtt meghatározta a tudós társaság következő tíz évének irányát. Az új elnök személye és annak jó bécsi kapcsolatai az Akadémia helyzetének megváltozását engedték sejtetni nemcsak a társaságon belül, hanem a szélesebb közvélemény körében is. Erre utal, hogy 1857 májusában a lapok már az alapszabályok elfogadásának uralkodó általi jóváhagyásáról írtak, melynek hírért az elnök is komolyan vette,¹⁸ noha utóbb kiderült, hogy a hírlapi értesüléseknek nem volt alapjuk – az alapszabályok Bécs által elfogadott formája csak a következő évben került vissza az elnökhöz. Az Akadémiáról történő tudósításoknak ugyanakkor minden bizonnyal szerepük lehetett abban, hogy a társaság támogatásának kérdése az Akadémia falain kívül is témává vált.

Az alapszabályok módosítása szempontjából, úgy tűnik, Dessewffy más nézetet vallott, mint elődje. Ezt mutatja, hogy az 1858. májusi igazgatótanácsi ülésen ő maga kérte a megváltoztatott és az eredeti alapszabályok összehasonlítását a vezetőség tagjaitól: vagyis gyakorlatilag azt, hogy vizsgálják felül a négy évvel korábbi döntésüket. A kezdeményezés lényege az alapításkori státusz megőrzése, az akkor kivívott jogok fenntartása, végső soron pedig az Akadémiának az államtól – végeredményben az uralkodótól – való függetlensége volt, amire már 1852-ben hivatkozott a társaság vezetősége. Az 1858. májusi igazgatótanácsi vizsgálat úgy látta, hogy „több lényeges pont lőn megváltoztatva oly képpen, miszerint azok ez újabb szerkezetben az alapítók szándékától s az Akadémia kitűzött céljától eltérnek”.¹⁹ Ebben a kiélezett helyzetben különös jelentőséggel bírt annak hangsúlyozása, hogy az Akadémia az alapítók céljait kívánja követni.

Ezt követően választottak egy bizottságot, melynek tagjai Deák Ferenc, Eötvös József, Prónay Albert és Toldy Ferenc lettek, és már ők intéztek kérvényt az uralkodóhoz,

kiemelve benne azt a két pontot, melyet az Akadémia további működése szempontjából alapvetőnek tartottak: a tudomány nemzeti nyelven való művelését, amit a megváltoztatott szöveg alapján nem láttak biztosítva, valamint az elnök- és a tagválasztás módját, amiben az Akadémiának csupán javaslatételre lett volna joga, s a döntés a császári biztos kezébe került. Ehhez járult még az az aggodalom, hogy a császári biztosnak jogában állna a „kormány céljaiba ütköző végzések ellen” tiltakozni. Összességében tehát a működésük két sarkalatos elemét, a nyelvi és a tudományos függetlenséget látták veszélyeztetve. A bizottság kértelyleit 1858. július 1-én személyesen tolmácsolta az uralkodónak Bécsben, aki ugyan nem változtatott az alapszabályokon, de igyekeztek megnyugtatóan az Akadémia vezetését, hogy nem kívánják „a tudományok és a szépirodalom művelése körül a magyar nyelv használatát bármely módon megszorítani”.²⁰

A fennálló helyzet a megelőző évekhez képest egyfajta stabilitást ígért, s az igazgatóság jobb híján ebbe kapaszkodott. Széchenyi István is ezt tette, aki a körülmények ismeretében írta meg híres levelét 1858 novemberében:

„A magyar romok közt – úgy mond – a nemzetnek eléggé nem bámulható életerején kívül, szeplőtlen már majdnem csupán az Akadémia mutat arra, hogy nemzetünk még kioltva nincs. És most ezen utolsó, igazán magyar intézet is ki legyen sarkaiból forgatva? Fájdalom, igen. Mert hiszen az Akadémia alapszabályai minap leérkezett megváltoztatása, legalább saját lelki szemem előtt, nem egyéb s nem kisebb, mint oly döfés, mely könnyen halálra vezet. [...] Én [...] a megváltoztatott alapszabályokat [...] elfogadom. Egy-szersmind azonban ünnepélyesen óvást teszek, hogy a iustum et tenacem propositi virum dicső elve szerint, én a haza oltárára tett áldozat kamatjait, azon pillanattól kezdve fizetni nem fogom, ha tapasztalni volnék kénytelen, hogy adományom, de facto – mert hiszen szép szavakra és ígéretekre én nem adok semmit – más vágásba szoríttatnék mint az, mely a M. Akadémia eredeti céljával megegyez, és mely nemzet és fejedelem közti törvény által megerősítetvén, fel is szenteltetett.”²¹

Az uralkodói találkozón elhangzott szóbeli ígéret első látható eredménye az lett, hogy 1858 decemberében az Akadémia újra megtarthatta közgyűlését. Az Akadémia vezetésében a királyi és a belügyminisztériumi (amelyhez Bécsben az Akadémia ügyei tartoztak) ígéret előtt komolyan felmerült az az aggodalom, hogy az intézmény nem fogja tudni folytatni működését, ezért érthető, hogy amikor tizenegy év szünet után ismét lehetővé vált a (tagválasztó) közgyűlés megrendezése a Nemzeti Múzeum dísztermében, azt egyfajta újjászületésként élték meg. Az Akadémia működésének stabilizálódása, részleges függetlensége megerősítette azt a jogi környezetet is, melyben egyrészt el lehetett indulni a pénzügyi autonómia irányába – ami a tudományos függetlenség kulcsa –, másrészt a saját székház felépítése felé – ami az intézménynek nemcsak szimbolikus, hanem valóságos önállóságát mutathatta. Pénzre volt tehát szüksége az Akadémiának, még hozzá többre, mint korábban bármikor, ráadásul viszonylag rövid idő alatt.²² A felajánlások korábbi eseti gyakorlata erre már nem volt alkalmas, szisztematikus gyűjtés kellett.

PÉNZGYŰJTÉSI FELHÍVÁS

Valószínűleg 1859 őszén született döntés a szervezett kezek közötti, lehetőleg minél szélesebb körben zajló gyűjtésről. Erről az elnök az 1859. december 19-i ünnepi nagygyűlésen tájékoztatta a közvéleményt:

„A magyar Akadémia még ma is egy kibérlett szűk szállásban szorong, mely működését gátolja és nehezíti. Annyit, mennyit vár és követel tőle a tudományok terjesztésének és ezzel nemzetiségünk erősítésének érdeke, anyagi segélyforrásainak elégtelensége miatt, nem tehet.[...] Vajon nem érdemi meg az Akadémia, hogy öt egy díszes és tisztességes laknak birtokába segítsük belé, melyben azon nagy érdekekhez illő viszonyok között, melyeknek működése szentelve van, ezt öregbedett anyagi eszközökkel folytathassa tovább? Ezen kérdést azokhoz fogom intézni, kikhez szükségünk szószólói hiába még sohasem fordultak: a hazafiakhoz.”²³

Ezzel egy több évig tartó, hatalmas vállalkozás indult útjára, melynek korabeli jelentőségét akkor tudjuk felmérni és kontextusát pontosan láttatni, ha kitérünk két lényeges körülményre. Az egyik, hogy az önálló akadémiai épület gondolata az Akadémia vezetőiben, konkrétan Dessewffy Emil elnöknél már az 1850-es évek közepén, elnökké választását követően felmerülhetett,²⁴ bár ő inkább házvásárlásban, semmint házépítésben gondolkodott. Erre Tóth Lőrinc akadémiai pénztárnokhoz 1856. március 9-én, május 11-én és december 20-án írott levelei is utalnak.²⁵ A házvásárlás ugyanakkor az 1850-es évek végén az Akadémia vezetőségének más tagjait is foglalkoztatta. Erről tanúskodik például Deák Ferenc 1859. február 19-én Toldy Ferenchez írt levele, melyben Széchényi János áruba bocsátott pesti házána megvásárlásáról fejtette ki véleményét.²⁶

A másik szempont, hogy a saját önálló épület számára már a gyűjtés szándékának kihirdetése előtt érkeztek különböző pénzügyi összegek az Akadémiára. 1857. július 5-én és 6-án, minden bizonnyal nem függetlenül az Akadémia körüli hírektől, a *Magyar Sajtó* című lap bemutatta az Akadémia történetét, anyagi helyzetét, és arra biztatta olvasóit, hogy támogassák a tudós társaságot.²⁷ Az írás arról is beszámolt, hogy a nyírbogdányi és nagykállói lakosok az Akadémia támogatását határozták el. Mint írták, ebben a kezdeményezésben Balásházy János nyírbogdányi illetőségű akadémikusnak volt fontos szerepe. A pénzügyi céljából gyűjtőívet állítottak össze, melyre bárki felírhatta, hogy mekkora összeggel kívánja a palota felépítését támogatni. A gyűjtőívet utóbb egy kísérőlevéllel együtt, valamint később az összegyűlt pénzeket Dessewffy Emilen keresztül felküldték Pestre.²⁸

A *Magyar Sajtó* felhívása az Akadémia támogatására készületlenül érte a vezetőséget, melyet ekkor még az alapszabályok szövegének engedélyeztetése foglalkoztatott leginkább, joggal gondolva, hogy további működésük e szöveg engedélyeztetésétől függ. Ebben a helyzetben az újság felhívását elhamarkodottnak vélték, sőt azt az Akadémia új statútumainak bécsi elfogadását veszélyeztető akciónak tekintették. Ahogy Eötvös József alelnök Dessewffy Emilnek írta:

„Nézeteidet melyeket f. h. 9-én hozzám írt soraidban kifejeztél tökéletesen osztom. A M. Sajtónak fellépése egyike a legnagyobb ügyetlenségeknek melyeket elkövetni lehetett, s ha a P. Porta azt joggal Széchenyinek pisztoly idő előtti elsütésének nevezte, s a többi lapok azt éppen e szempontból nem is támogatták, a dolog az által mert a Sajtó most egy egész sor vezércikkkel védi magát, még rosszabbá vált. – Ezen fájdalom nem segíthetiünk többé; hibásnak tartanám azonban, ha a Sajtót e ballépésében követnők, vagy általa arra biztatnók magunkat, hogy a statutumok kiadása előtt bármely felszólításra határozzuk magunkat.”²⁹

Hogy mennyire nem elszigetelt jelenség volt a bogdányiak, nagykállóiak gyűjtése, vagyis hogy az Akadémia ügye ekkor már milyen erősen foglalkoztatta a közvélemény egy részét, mutatja, hogy még júliusban Heckenast Gusztáv szerkesztő, kiadó és nyomdatulajdonos 1000 forintos alapítványt tett.³⁰ 1858-tól pedig időről időre érkeztek különböző magánadományok az Akadémiára házépítés céljából. Az év márciusában maga az elnök tett egy 3000 forintos alapítványt a székház építésére, melynek első, 1000 forintos részletét 1859 novemberében fizette be.³¹ 1858. április 15-én Seregi Géza [?] ügyvéd fizetett a házra 4 forintot.³²

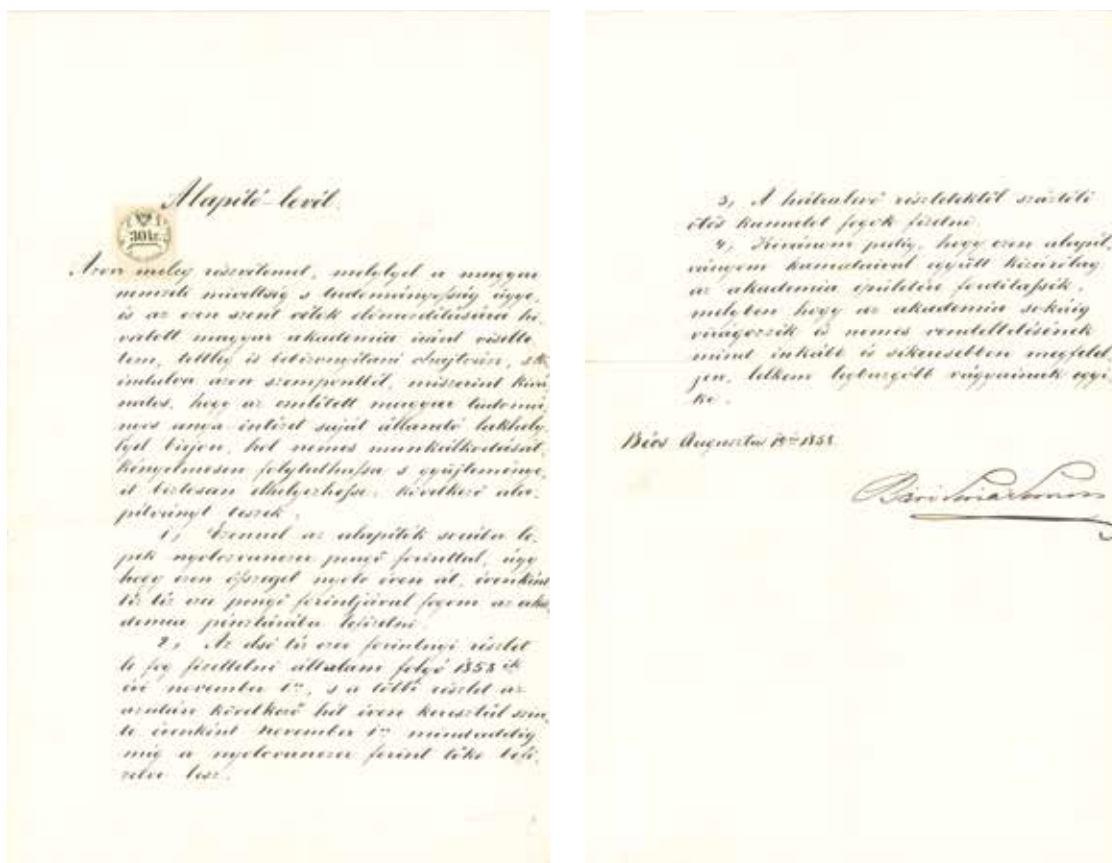
1858 decemberében, a hosszú szünet utáni első nagygyűlésen pedig arról értesültek az érdeklődők, hogy az év augusztusában Sina Simon báró 80 000 forintot ajánlott fel az Akadémia otthonának felépítésére (3. kép). Noha a báró szándéka akadémikus körökben már egy évvel korábban ismert volt, alapítványt tenni csak az alapszabályok végleges elfogadása után kívánt, és csak abban az esetben, ha a tudós társaság mint nemzeti intézmény jövőjét biztosítva látta.³³ Sina ezzel a gesztusával azon túl, hogy kinyilvánította szándékát az Akadémiáról, annak jövőjéről szóló aktuális diskurzusban való részvételre és hazafias elkötelezettségének megmutatására, tetteivel magának is emléket kívánt állítani, és személyét az Akadémia alapítóival közös történetbe helyezte: „ezúttal az alapítók sorába lépek”.³⁴ A korabeli lapok részletesen beszámoltak mind az akadémiai gyűlésről, mind Sina székházépítésre szánt alapítványáról.

„Elképzellhető a végtelen öröm. melyet e nagyszerű áldozat előidézett, és mi azt hisszük, hogy amely nemzet keblében ily nagy példák adatnak, amely nemzet maga iránt még oly rokonindulatot tud ébreszteni. annak magva nemes, annak jövőjén pedig csüggedni felesleg.”³⁵

A hasonló híradásoknak nem elhanyagolható szerepük volt abban, hogy a közvélemény értesüljön az Akadémián zajló eseményekről, és hogy az Akadémia mint nemzeti intézmény jelen legyen a hazai közbeszédben.

Ilyen előzmények után került sor az éves nagygyűlésen, 1859 decemberében a már idézett elnöki beszédre, mely az Akadémia támogatására szólított fel. Az Akadémia ezt követően aláírási íveket és hozzájuk kapcsolódó, a gyűjtést indokló elnöki felhívást küldött ki magánszemélyeknek – köztisztviselőknél álló egyházi és világi személyeknek –, egyesületeknek, napilapok szerkesztőségének, városi köztisztviselőknél álló egyházi és világi személyeknek. Arra biztatta őket, hogy pénzgyűjtés szervezésével járuljanak hozzá a tudós társaság vagyonának gyarapításához, illetve közvetlenül székháza felépítéséhez.

„Mióta gróf Széchenyi István alkotó lelke, egy magyar Akadémia eszméjét megragadva, ennek alapjait letevén, egy század harmada múlt el. Tette által felébresztett közszellemünk azóta nem pihenhetett meg, és nem vagyunk híjával oda mutató tanúságoknak, hogy amit cél és korszerűleg hoz létre a hazafiak egyesített ereje, hogy valódi szükséglet pótoljon, az nem mállik könnyen szét, és viszontagságokkal dacolva, magát fönntartani tudja. Így vagyunk a magyar Akadémiával, mert általános és mély annak érzése, hogy művelődésünk és nemzetiségünk emelése, legsajátabb feladásunk és legkétségtelenebb jogunk. [...] A magyar Akadémia ma is egy dísztelen és szűk, működését gátló és nehezítő, kibérlett szállásban szorong. Gyűjteményeit, mintegy 60 ezer kötetre menő, és egyre szaporodó könyvtárát kellőleg elhelyezni nem bírja. E miatt az abban fekvő kincsek a tagok által is alig élvezhetve, egészen el vannak zárva a közönség és tanulni meg tudni vágyó ifjaink előtt. Mit a társaság tagjai, a szállás és raktárbérek és az adók fizetésén

3. kép. Sina Simon
alapítólevele, 1858.
augusztus 14.

túl, tudományterjesztésre, jutalmazásokra, könyvnyomtatásra és írói tiszteletdíjakra fordíthat ez intézet, nem felel meg a szükségnek, és nem annak, mit az Akadémiától követel és vár, a tudományok művelésének, nemzetiségünk emelésének érdeke.

Íme, feltártam a kettős szükségét, és azt így fejezem ki: házépítés és vagyonöregbítés. A magyar Akadémia nem vágyik pompás palotába, nem pazarlani, vagy bőven költeni óhajt. Díszes és saját lakában kívánna működni, hol hiú fény nélkül ugyan, de nem is szorongva, és nem háborgatva, kellő nyugalommal, és a célhoz szükséges anyagi eszközökkel ellátva, szolgálhasson a hazának és a tudomány ügyének, ezekhez méltó viszonyok között. [...] Ami itten szükséges, annak pótlása csupán sokaktól telhetik, nem csak mert nem kevés az, hanem azért kívált, mert ezen ügyet egyedül a szétterjedő közszellem vidorsága biztosíthatja.³⁶

A levél szövege bizonyosan a közgyűlés előtt, november végén vagy december elején megszületett. Miként nagy vonalakban ekkorra már azt is eldöntötték, hogy kikhez jusson el az elnöki felhívás, azonban ennek nyilvánosságra hozatalával a közgyűlésig várni akartak. Erről a tervezési folyamatról részletesen tájékoztat Dessewffy egyik, 1859. december 8-i, Tóth Lőrinczhez írt levele.³⁷ Mint ebből megtudjuk, az elnök még azon a napon ötszáz könyvmatú levelet, aláírási ívekkel és borítékokkal együtt vasúton Pozsonyból Pestre szállíttatott. A felhívást érsekeknek, püspököknek, káptalanoknak, kisebb rendű katolikus papoknak, evangélikus és református egyházi férfiaknak, földbirtokosoknak, városoknak, nagyobb községeknek kívánta elküldeni. Ezen kívül pedig olyanoknak, akik maguk aláírási ívek gyűjtésére vállalkoztak – például napilapok szerkesztőseinek, melyek aztán a következő hóna-

pokban közzé is tették aláíróik nevét. A címzettek végleges listájának összeállításában az elnök Tóth Lőrinc, az Akadémia pénztárnoka mellett „Danielik” segítségével számított.³⁸

Pár nappal később, december 23-án Dessewffy újabb levelet írt a pénztárnoknak,³⁹ és ebben arról tájékoztatta, hogy a püspököknek és káptalanoknak szóló levelek már elmentek, és épp aznap küldött Bécsbe 26 darab felhívást „ottan lakó főbb birtokosoknak”. Az ünnepek alatt tervezte kiküldeni a városoknak és nagyobb községeknek szóló leveleket, valamint megszólítani a pesti főbb birtokosokat. Az alacsonyabb rangú katolikus papi emberekhez szóló leveleket szintén december végén kívánta útnak indítani. Január 3-án aziránt tudakozódott Dessewffy, hogy megérkezett-e Pestre az ottani főbb birtokosoknak szóló mintegy 130 aláírt levél.⁴⁰ A levéllel egy időben küldött 120, a gyűjtőívtartóknak szóló levelet Tóth Lőrincnek. A levélből kiderül, hogy addig összesen 620 ívtartóknak szóló levelet hagyott az elnök a pénztárnoknál, és több („egy rakás”), testületeknek szóló levelet is Pestre küldött. Az elnöknek az volt a célja, hogy a jövőben minden magyarországi takarékpénztár és sok városi kaszinó is kapjon a felhívásból.

1860. február 11-én már örömmel számolt be Dessewffy egy levelében az országos méretű gyűjtés első eredményeiről.⁴¹ Debrecen városa a házra 5000, a tőkére 10 000 forintot, Kecskemét a házra 2000, a tőkére 2000 forintot ajánlott fel. Beszámolt ugyanakkor a gyűjtés nehézségeiről is. Pozsonyban a február 15-ére tervezett, az Akadémia támogatására szervezendő bált betiltották. Dessewffy erre Albrecht főherceghez és a belügyminiszterhez, id. Agenor Gołuchowskihoz fordult, és jelezte, hogy a döntésnek a kormányra nézve kellemetlen következményei lehetnek. A körülmények ismeretében ugyanakkor az elnök óvatosságra intette a pénztárnokot. Azt javasolta, hogy az *Akadémiai Napló*ban kerüljék az aláírási ív kifejezést, az ugyanis szúrja a rendőrség és a hatóságok szemét, mert a köz- és nyilvános gyűjtések tiltva vannak. Helyette az ívtartó nevét közöljék csupán, és az ahhoz járulók névsorát csak időről időre, négyhetente egyszer, ilyen módon kivéve a probléma méregfogát.

Az *adományozók*

Az 1859. december 19. után nyilvánosságra hozott, támogatásra hívó elnöki levélben több fontos mozzanat van, amely korábban ismeretlen volt. Újdonság volt, hogy személyes hangvételű írással fordultak a leendő támogatókhoz, bevonva ezzel az akadémikusok közösségébe a magát kiválasztottnak érző olvasót, a közvetlen megszólítással pedig együttérzést váltva ki. A gyűjtés szempontjából mindkettőnek jelentősége volt. Újdonság volt az is, hogy a gyűjtést nem korlátozták az Akadémiával közvetlen kapcsolatban állókra vagy a társadalom felső rétegét képviselőkre. Azzal, hogy a gyűjtőíveket városi közösségekhez és napilapokhoz is eljuttatták, a társadalom nagyon széles rétegét érthette el a felhívás. A hangvételében egyfajta személyességet sugalló levél tulajdonképpen a legkevésbé sem teremtett exkluzív közösséget, sőt, egy sokkal modernebb és a kortársak számára átélhető eszme, a hazafiság érzetére apellált. A cél a nemzeti öntudat felébresztése volt egy *par excellence* nemzeti intézmény támogatására. Az 1850-es évek politikai légköre olyan közös tapasztalatot jelentett az ország polgárai számára, ami alapján az Akadémia mint nemzeti intézmény önálló és független működésének vágya mindenki számára magától értetődő cél volt. Az a lehetőség, hogy ehhez ki-ki maga is hozzájárulhat, a közvetlenség élményét és – a különleges, egyúttal történelmi jelentőségű eseményben való részvétel okán – a kiválasztottság érzését is nyújthatta.

1857 nyarán, párhuzamosan a nyírbogdányi gyűjtéssel, más napilapok is foglalkoztak az Akadémia palotájának kérdésével. A *Magyar Sajtó*, és nyomában például a *Politikai Újdonságok*, így írt a hírlapi kezdeményezésről:

„Már látjuk is azt a díszes kétemeletes házat ott a Duna parton, mely esztendő ilyenkorra ott fog állni büszke homlokzatán e fölirattal: Magyar Tudós Társaság! [...] A fentebbi levélben közlött megindító példa nyomán mi is sietünk a dicső eszme sikerésítéséhez járulni. Jelszavunk: egy millió forintot a Magyar Tudós Társaság számára! Az aláírásokat a szerkesztőség azonnal meg is kezdé: Hajnik Károly 200 pft.,

Jókai Mór 200 pft., Irinyi József 200 pftot kötelezett a fentebbi nemes célra. Addig is, míg e tárgyhoz többen hozzájárulhatnának, figyelmeztetünk mindenkit, aki adományával e cél sikeresítéséhez járulni szándékozik, hogy azt egyenesen a Magyar Tudós Társaság pénztárnokához, Tóth Lőrinc úrhoz átküldeni szíveskedjék.”⁴²

Hajnik Károly, a magyarországi gyorsírás megalapítója, az 1832–36-os pozsonyi országgyűlések tudósítója 1857-től a *Magyar Sajtó* egyik szerkesztőjeként tevékenykedett. Jókai az 1850-es években több lap munkatársa volt, ő szerkesztette például Vahot Imre mellett a *Remény* című lapot, majd 1854-től munkatársa lett a *Vasárnapi Ujságnak*, 1856-tól a *Nagy Tükörnek*, 1858-tól pedig az *Üstökösnek* volt szerkesztője. Irinyi József többek között hírlapíróként dolgozott, szabadulása után, az 1850-es években a *Pesti Napló* és a *Magyar Sajtó* munkatársa lett. Vagyis az első adakozók között a hírlapok tulajdonosai, szerkesztői, munkatársai is élen jártak.

A lapoknak és szerkesztőiknek a befolyása a gyűjtés alakulására korántsem volt elhanyagolható. Ezt az összefüggést erősíti meg a gyűjtés kezdetén egyes lapokkal szembeni cenzúra alkalmazása is, és ez magyarázza a szerkesztők gyűjtéssel kapcsolatos önállóságával szembeni ellenérzést is. A *Magyar Sajtó* 1857. július 5–6-ai, a bogdányi és demecseri gyűjtésről szóló híradásait nemcsak Eötvös József, hanem mások is korainak tartották. Amikor a *Magyar Sajtó* pár nappal később hírt adott a Heckenast Gusztáv – 1856 óta a lap tulajdonosa – által az Akadémiának tett 1000 forintos alapítványról is, ezért a lapot, illetve annak szerkesztőjét, Hajnik Károlyt 50 forint pénzbírsággal büntették.⁴³

Pesty Frigyes, a temesvári *Delejtű* szerkesztője 1860 januárjában többekkel közös felhívást jelentetett meg lapjában az Akadémia támogatásáról. A gyűjtésre szóló felhívást jegyző választmány tagjai között Pesty mellett szerepelt még Duka Miklós, Temes megye alispánja,⁴⁴ Virág Nándor temesvári orvos,⁴⁵ Miletz Kálmán földbirtokos, a szerb Nikolits Fedor, Stockinger (később Sulyok) Móric ügyvéd, szerkesztő, később országgyűlési képviselő,⁴⁶ Wlas-

sits Péter ügyvéd, Grünbaum Márk, a temesvári zsidó hitközség elnöke.⁴⁷ A gyűjtés nem indult zökkenőmentesen. Temesvár egyike volt azoknak a városoknak, ahol – Pozsonyhoz hasonlóan – a közigazgatás helyi vezetője megtiltotta vagy szigorú korlátozások mellett engedélyezte csupán, hogy az Akadémia számára nyilvános gyűjtést rendezzenek. A Pesty Frigyes által alapított és korábban engedélyezett választmányt a temesvári császári kormányzó feloszlatta, neki pedig megtiltotta, hogy az addig befolyt összegekről nyilvánosan beszámoljon, majd végül két hónap múlva feloldotta a tiltást.⁴⁸

A pozsonyi és temesvári helyzetet idézte, amikor a rozsnyói polgárok 1860. február 25-én arról számoltak be, hogy akadályoztatva vannak abban, hogy az Akadémia javára társasági estélyt rendezzenek, illetve azon részt vegyenek.⁴⁹ A nagykanizsai polgármestert, Szabó Jánost pedig a helyi rendőrbiztos tiltotta el a gyűjtéstől, ezért két polgár gyűjtötte az adományokat.⁵⁰

A felajánlások összegyűjtésében a lapok oroszánrészt vállaltak. Lehetőség volt ugyanis arra, hogy magánszemélyek nevüket az egyes napilapok által vezetett gyűjtőívekre felírva az általuk befizetni kívánt összeget a lapok szerkesztőségén keresztül juttassák el az Akadémia pénztárához. Ez kedvező volt a társaságnak, hiszen ily módon jóval több személyt lehetett adakozásra bírni, mint ha csak az egyes akadémikusok szűkebb vagy szélesebb kapcsolati hálójára építettek volna. Ráadásul a lapok vállalták, hogy a hozzájuk beérkezett felajánlók nevét rendszeresen közzéteszik lapjukban, ami az adakozók jelentős részének kétértelmű vonzerőt jelentett. Ezeknek a listáknak egyfajta személyes presztízst és közösségi tudatot is erősítő szerepe volt. Hogy ez mennyire így volt, mutatja a zalai nemesek Deák Ferenchez írott levele, amiben képviselőjük, Koppány Ferenc éppen azt panasolja, hogy noha adakoztak, nevüket a *Pesti Napló* nem hozta le:

„Nem a hiúság viszketege bánt [...] de más itt a bibi, [...] meg kívánható, hogy a zalaiak is megemlíttessenek, nehogy a magyar közönség a zalaiakat [...] részvétlenséggel vádolhassa, mely csak gúnyt és szégyent pedig ártatlanul hozna ránk.”⁵¹

Számos lap vett részt a gyűjtésben. Köztük kiemelt hely illeti meg a *Pesti Naplót* (Királyi Pál gyűjtőíve) és a *Vasárnapi Újságot* (a gyűjtőívek itt Pákh Albert neve alatt futottak). Mellettük igen aktív volt a *Delejtű* (Pesty Frigyes nevével jelzett ívekkel), a *Tanodai Lapok*, az *Idők Tanuja* (mindkettő Lonkay Antal közreműködésével), a *Bajai Közöny* (Kolmár József gyűjtőíve), de a *Hölgyfutár*, a *Buda-pesti Hirlap* és a *Szegedi Híradó* is. Az újságszerkesztők mellett Eggenberger Ferdinánd könyvkiadó is indított gyűjtőívet, ezen keresztül adakozott többek között Kégl György (10 frt), Tüköry Sándor (25 frt) és Tüköry Lechner Antónia (25 frt).⁵² A „könyves világ” más tagjai is hozzájárultak az Akadémia házépítéséhez: köztük Emich Gusztáv nyomdász (15 frt),⁵³ Posner Károly nyomdász és könyvkötő (50 frt),⁵⁴ Hartleben Konrád Adolf könyvkereskedő (25 frt), Nadler János könyvkötő mester (6 frt), Lorber György nyomdász (2 frt),⁵⁵ a Heckenast–Landerer-, a Kozma-, a Bucsánszky- és a Gyurján-nyomda (a négy nyomda összesen 256 frt),⁵⁶ a Trattner–Károlyi-nyomda (100 frt),⁵⁷ valamint Károlyi Lajos (6300 frt), Károlyi István nyomdatulajdonos fia.⁵⁸ Falk Miksa író, újságíró, a *Pesti Napló* és a *Magyar Sajtó* munkatársa szintén támogatta (saját gyűjtőíven: 314,50 frt) az Akadémia házának felépülését.⁵⁹ De a támogatók között találjuk Dux Adolf újságíró, műfordítót (1 frt), a Kisfaludy Társaság tagját és Danielik József lapszerkesztő, újságírót (5 frt) is.⁶⁰

Az Akadémia otthonának felépítésében való részvétel, mint sokan megfogalmazták, hazafias feladattá vált. A hontalan Akadémia képe – miként ezt Dessewffy Emil 1859-es beszédében oly érzékletesen felfestette – nem maradt hatás nélkül. Keller Emil vágújhelyi gyógyszerész gyűjtőívének finom betűkkel formált címet adott: „A tudománynak nincs hajléka”⁶¹ (4. kép).

Az első adakozásokhoz mellékelt levelekben jellemző volt, hogy lelkesült hangon írtak az Akadémia otthonának felépítéséről mint magasztos célról:

„Tudományos műveltségre soha a magyarnak nagyobb szüksége nem volt, mint a jelen időben. A műveltség az, mely nemzetiségünket minden külbefolyás ellen hatalmasan

4. kép. Keller Emil gyógyszerész aláírási íve, 1860. január 28.

*megvédheti, és mely [...] ellent fog állni minden kísérletnek mely a hazaszeretetet, nemzetiségünkhozi hű ragaszkodást szívüinkből kitépni szándékolná.*⁶²

Voltak, akik a gyűjtés történelmi jelentőségéről írtak:

*„Igen büszkének érezzük magunkat, mivel egy életre való és szebb jövőre méltó nemzetnek vagyunk tagjai, szerencséseknek, mivel nekünk is a jelenleg élő nemzedékkel együtt azon dicsőség jutott osztályrészül, hogy mint a nemzet napszámosai a magyar tudományosságnak hajlékot, a nemzet dicső múltja, s reménylett szebb jövőjéhez méltó házat építhessünk.*⁶³

A lelkesültség a zsenge ifjúság tagjait is magával ragadta. „Soós Kálmán 3ad és Soós Pongrácz 2od osztályú” szombathelyi elemi iskolai tanulók apjuktól a farsangi mulatságra kapott öt forintot ajánlották fel az Akadémia épületére, annak tőkéjére, valamint Kazinczy Ferenc emlékére.⁶⁴ A kolozsvári unitárius kollégium ifjúsága 50 forintot ajánlott fel a palotára 1860. február 24-én.⁶⁵

A nemzeti intézmény állandó hajlékának felépítése kapcsán a gyűjtés nemzeti vonatkozása több levélben előkerült. „Felhívtam kerületi jegyzőségemben a magyar érzelműeket” – írta 1860. január 8-án Loránt József hosszúperezsteigi jegyző.⁶⁶ A vegyes nemzetiségű Temesvárról a takarékpénztár gyűjtésének egyik szervezője, Stockinger Móríc ügyvéd büszkén írta: „Mi úgy hisszük, hogy az Akadémiának ezen csekély ajánlat jobban esik, mint tíz anynyi valami magyar városból, mert az összes takarékpénztári részvényes között csak öten vagyunk magyarok, a többi mind sváb, rác és zsidó.”⁶⁷ A máriacelli táncvigalomról szóló beszámoló a résztvevők nemzeti ízlését dicsérte:

*„Öröm volt látni az m. nemes összhangzását a társaság érzelmeinek mely igazán méltó volt a szent célhoz, mely ezen érzelmeiket egyesíté. Nem volt egy idegen öltözet, nem egy idegen hang. A táncok sorozata magyar és francia s csak egyetlen mazurból állott.”*⁶⁸

A nemzeti érzelm hiánya felett kesergett viszont Majthényi Antal 1860. február 24-én Badenből írt levelében:

*„A Badenban lakó, kizárólag nem magyar szelleműek közt lehetetlen volt aláírást szerezni, az általam felszólított bécsi máris más ívre írtak alá, vagy legalább ezzel mentették vonakodásukat. Egyedül tehát csak az esetlegesen jelen volt fiam ajánlatával szaporodhatott.”*⁶⁹

A nemzeti gondolat ugyanakkor felekezettől függetlenül érvényesült, ahol fogadókészségre talált. Mind az egyéni felajánlások között, mind a gyűjtőíveken számos zsidó közösség⁷⁰ és izraelita vallású személy neve olvasható, éppúgy, ahogy az adakozók között ortodox szerbek és románok⁷¹ is voltak. A nemzeti ügy vallási és nyelvi hovatartozástól függetlenül az ország széles rétegét megmozdította.

Dessewffy Emil fontosnak tartotta, hogy a felsőpap-sághoz is eljusson a felhívás. Számos püspök kapott megkeresést az elnöktől, hogy adakozzon az Akadémia felépítendő házára, vagy gyarapítsa annak vagyonát. A megkeresettek komoly összegekkel támogatták a vállalkozást. Köztük volt volt Girk György pécsi (1000 frt),⁷² Simor János győri (1000 frt),⁷³ Farkas Imre székesfehérvári (525 frt) püspök,⁷⁴ Wiber József püspök és pozsonyi prépost (100 frt),⁷⁵ Haas Mihály szatmári püspök (100 frt),⁷⁶ Randler János veszprémi püspök (a házra és a vagyongyarapításra összesen 3000 frt),⁷⁷ Kollarcsik István rozsnyói püspök (200 frt),⁷⁸ s az adakozók között szerepelt Scitovszky János esztergomi (6000 frt)⁷⁹ és Bartakovics Béla egri érsek (10 000 frt tízévi kamatai) is.⁸⁰

Az Akadémia elnöke több főrenddel családi, baráti személyes jó kapcsolatban állt. Érthető tehát, hogy fontosnak tartotta közülük is minél többeket megnyerni az Akadémia ügyének. Maga járt elől jó példával, amikor 1858 márciusában 3000 forintot ajánlott fel az Akadémia felépítendő házára. Felesége, Wenckheim Paula 1860 januárjában személyesen járt közben, hogy Lonovits/Lonovics József (100 frt)⁸¹ és az esztergomi káptalan adománya (500 frt) eljusson Toldy Ferenc titkárhoz.⁸² Batthyány Lajos özvegye,

Zichy Antónia nemcsak maga adakozott a házépítésre, hanem gyűjtőívet is vezetett,⁸³ melyre gróf Üchtritz-Amadé Dominika (20 frt),⁸⁴ Szabadhegyi Antal (5 frt),⁸⁵ Tanács Márton (5 frt),⁸⁶ Than Sándor (5 frt)⁸⁷ és Batthyány Elemér (1 arany)⁸⁸ különböző összeget jegyzett (5. kép).

Az egyéni támogatók között Erdődy Erzsébet Josephine (525 frt),⁸⁹ gróf Wenckheim Krisztina (1000 frt)⁹⁰ és gyámja, Göndöcs Benedek gyulai plébános (20 frt),⁹¹ valamint első unokatestvére, Rudolf (500 frt),⁹² herceg Brezenheim Ferdinándné Schwarzenberg Karolina (600 frt 40 kr),⁹³ báró Jeszenák Jánosné Forgách Aloisia (400 frt)⁹⁴ neve is olvasható, Zichy Ferrais Emanuel (525 frt),⁹⁵ gróf Zichy Manó (500 frt),⁹⁶ herceg Batthyány Fülöp (10 000 frt), August szász-coburg-gothai herceg (10 000 frt) neve mellett.⁹⁷ Herceg Esterházy Pál szintén 10 000 forintot adományozott az Akadémia házának felépítésére és tőkéje gyarapítására.⁹⁸ A támogatók között találjuk még gróf Keglevich István főhadnagyot, gazdaszt, későbbi országgyűlési képviselőt (200 frt),⁹⁹ báró August Antal színházvezetőt, mecénást, a budai Helytartósági Osztály alelnökét (100 frt)¹⁰⁰ és báró Jósika Sámuel erdélyi kancellárt (400 frt).¹⁰¹ A görög gróf Nákó Kálmán (1000 frt),¹⁰² a német Lippe-Schaumburg Adolf, a schaumburg-lippei fejedelemség uralkodója (1050 frt)¹⁰³ és az asszimilált zsidó Wodianer Mór bankár, a Dunagőzhajózási Társaság igazgatója (500 frt)¹⁰⁴ és fia, Wodianer Albert bőrgyáros, országgyűlési képviselő (500 frt)¹⁰⁵ szintén támogatta a palota felépülését. Wodianer Mórnak nem mellesleg meghatározó szerepe volt abban is, hogy az Akadémia palotája számára megszerezte a Dunagőzhajózási Társaságnak az akkori Lánchíd téren álló telkét. Az Akadémia palotájának támogatói közt olvashatjuk továbbá Waldstein János¹⁰⁶ jogász, műgyűjtő, 1868-tól az Akadémia igazgatósági tagja (666 frt), valamint unokaöccse, Sztáray Antal nevét (20 frt).¹⁰⁷

A középnemesség több tagját is sikerült különböző kapcsolatokon keresztül megnyerni az Akadémia ügyének. Gróf Gyulay Lajos például 10 000 forintot adott a házra úrbéri kötelezvényben, „oly kikötés mellett, hogy a fönt írt összeg kamatai mindaddig míg az Akadémia palotája elkészülend annak építkezéseire fordíttassanak”.¹⁰⁸

Nem volt meglepő, hogy az Akadémia jövőbeli ott-honára számos akadémikus ajánlott fel, illetve továbbított kisebb-nagyobb összeget, vagy tett alapítványt. Köztük volt Mészáros Imre esztergomi kanonok, egyháztörténész (25 frt),¹⁰⁹ Galgóczy Károly mezőgazdász (továbbította: 34 frt),¹¹⁰ Érkövi (Ploetz) Adolf gazdasági szakíró, jogász (174 frt),¹¹¹ Horváth Cyrill piarista író (továbbította: 21 frt 50 kr és 4 arany),¹¹² Szász Károly református lelkész (továbbította Kunszentmiklós több száz forintos adományát),¹¹³ Kubinyi Ferenc paleontológus (200 frt),¹¹⁴ Fogarasi János nyelvész (25 frt),¹¹⁵ báró Podmaniczky Frigyes író, politikus (100 frt),¹¹⁶ gróf Erdődy Sándor természettudós, politikus (250 frt),¹¹⁷ Gorove István közgazdász, politikus (1000 frt),¹¹⁸ Zsivora György jogász (100 frt),¹¹⁹ Török József debreceni orvos, tanár (948 frt),¹²⁰ Szvorényi József egri ciszterci szerzetes, tanár, nyelvész (32 frt)¹²¹ vagy Zádor György jogtudós, író, a Kisfaludy Társaság tagja (továbbított: 365 frt).¹²² Zsoldos Ignác jogtudós Seneca fordításának bevételeiből adott az Akadémia házára (127 frt).¹²³

Más akadémikusok kapcsolataikat felhasználva további támogatókat gyűjtöttek. Knauz Nándor történettudós ívén (314 frt)¹²⁴ saját, 5 forintos felajánlása mellett Bartal György (200 frt) és Rakovszky István földbirto-
kos (50 frt) vállalásai is szerepelnek. Szvorényi József szintén nemcsak maga adott, hanem gyűjtőívet is vezetett (105 frt),¹²⁵ miként Pauler Tivadar jogtudós (69 frt),¹²⁶ valamint Szilágyi Sándor történettudós, aki Nagykőrösön gyűjtött támogatókat (45 frt, 1 arany),¹²⁷ míg Danielik János egri kanonok, az Akadémia tagja Pesten vezetett gyűjtőívet.¹²⁸ Utóbbin több jeles személy feltűnt, köztük testvére, Danielik József lapszerkesztő, újságíró (5 frt),¹²⁹ Gschwindt Mihály likörgyáros (10 frt), Tarczalovits Antal (5 frt) és Rerich Engelbert (2 frt) háztulajdonosok, Dank Agáp ferenccs rendi atya (1 frt), Mutschenbacher Alajos pesti egyetemi tanár (2 frt), Csapliczky Lilla nőnevelő intézeti vezető, író (2 frt), Than Sándor ügyvéd (a festő Than Mór bátyja, 2 frt), Say Móric kémikus, a szabadságharcban tüzér, majd a budai főreáliskola tanára (5 frt), illetve Perczel Sándor (2 frt).

műegyetem magyar hallgatói 250 forinttal támogatták az Akadémia palotájának felépültét.¹⁵¹

Egyéneken kívül városi közösségek, szervezetek, közületek, vállalatok, céhek is kiálltak az Akadémia támogatása mellett. Megfontolt gondolat volt Dessewffy Emiltől, hogy a felhívást elküldte a magyarországi biztosítóknak, pénzintézeteknek, azon belül a takarékpénztáraknak. Az adakozóleveleket, gyűjtőíveket olvasva feltűnően sok takarékpénztár vett részt a pénzgyűjtésben. Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság (1000 frt)¹⁵² mellett például a győri (200 frt),¹⁵³ a temesvári (500 frt),¹⁵⁴ a nagyvárad (300 frt),¹⁵⁵ az eperjesi (300 frt),¹⁵⁶ a kőszegi (100 frt),¹⁵⁷ az esztergomi (400 frt),¹⁵⁸ a debreceni (250 frt),¹⁵⁹ a miskolci (200 frt)¹⁶⁰ vagy a komáromi takarékpénztári egyesület (200 frt).¹⁶¹ Kereskedelmi egyesületek is jelentős számban kivették a részüket a gyűjtésből. Köztük volt a szabadkai (150 frt),¹⁶² a lippai (40 frt)¹⁶³ és a pesti polgári kereskedelmi testület (2000 frt).¹⁶⁴ Az adakozó céhek adományait a bevételek között külön tartotta nyilván az Akadémia pénztára.¹⁶⁵

A városi kaszinók is kedvező terepnek bizonyultak a gyűjtéshez. Példaként említjük a károlyfehérvári polgári kaszinót (250 frt),¹⁶⁶ a pécsi kaszinót¹⁶⁷ vagy a kolozsvári kaszinót (200 frt).¹⁶⁸ Annál is inkább, mert ezek a helyek a társasélet fontos színterei voltak, és a gyűjtést is sokszor közösségi eseményekkel kötötték össze.

A 19. század közepén a pénzgyűjtés hagyományos és természetes formája volt, hogy valamely társasági esemény – többnyire táncest – bevételeit egy-egy konkrét célra ajánlották fel. Az Akadémia már korábban is alkalmazta ezt a gyűjtési formát. Ez azzal az előnnyel járt, hogy egyfelől a cél maga „szelektálta” a vendégsereget, amely, ha akart, anonimitásban maradhatott. A legkülönbözőbb csoportok rendeztek különféle táncesteket, hogy annak bevételeit az Akadémia házára adják. 1860 februárjában többek között a ceglédi kaszinóegylet (83 frt)¹⁶⁹ és a szekszárdi kaszinóegylet rendezett táncvigalmat (420 frt).¹⁷⁰ Hasonló táncos eseményekre került sor Pápán, a helyi kaszinóban (145 frt),¹⁷¹ Ipolyságon,¹⁷² Gombán (417 frt 1 kr),¹⁷³ a váci Arany Szarvas vendégházban (424 frt),¹⁷⁴ Máriacellben (269 frt és 3 arany)¹⁷⁵ vagy a pozsonyi Kränzchen Egyesület rendezé-

sében (221 frt 89 kr).¹⁷⁶ Szombathelyen is táncvigalmat rendeztek, ahol „a magyar Akadémia jelvényképének és a cukrász által haszonbér fejében készített süteménynek kisorsolásából befolyt 108 forint”.¹⁷⁷ A Szabolcs megyei agarászok Nyíregyházán tartottak táncestélyt 1860. január 26-án (132 frt).¹⁷⁸ Vigant pusztán egy névnap megülése alkalmából (26 frt 50 kr), Somon Julianna-nap alkalmából kalapoztak az Akadémiának (20 frt 70 kr), Pálosfán menyegző adott alkalmat a gyűjtésre (52 frt), Perecsönyön egy ebéd (11 frt).¹⁷⁹ Nagykárolyban (200 frt 42 kr),¹⁸⁰ Putnokon (30 frt), Dobsinán (79 frt, 2 kéttalléros, 1 ezüst huszas) és Csúzon táncvigalmat (200 frt), Kálozon bált (54 frt), Kisdacson néptáncvigalmat rendeztek (17 frt 50 kr), s ennek bevételeit szánták az Akadémia házára.¹⁸¹ Kunszentmiklóson az Akadémia javára kettős táncvigalmat tartottak 1860. február 18-án és 19-én (melyen 224 frt gyűlt össze).¹⁸² Szliácson pedig nemcsak a bál jövedelmét adták az Akadémia házára (60 frt), hanem az ott zenélő cigánybanda is az Akadémiának ajánlotta a bevételeit (40 frt).¹⁸³ A pesti Európa Szálló termében izraelita ifjak 1860. január 25-én tartottak táncvigalmat, és annak tiszta bevételeit (915 frt 62 kr) Eötvös Józsefen keresztül ajánlották az Akadémia házára felépítésére.¹⁸⁴ De nem csak táncestek voltak alkalmasak a pénzgyűjtésre. Pécsen például hangversenyt rendeztek (40 frt bevétellel).¹⁸⁵

A pénzgyűjtés eredményei

A gyűjtés sikere végül jóval nagyobb lett, mint azt az induláskor gondolni lehetett. Ennek okai között mindenképpen számolni kell azzal, hogy az 1850-es években az Akadémia mint önálló intézmény és mint a nemzeti művelődés, nemzeti tudomány letéteményese, szimbolikus szerepet töltött be. „Soha sem volt az Akadémia ily népszerű, ez idő mondható fénypontnak életében” – írta később Tóth Lőrinc.

A közvélemény Akadémia iránti nyitottságát, a kezdeményezései iránti fogékonyságot már 1859 októberében jelezte a Kazinczy-ünnepség kapcsán tapasztalható lelkesülés. 1859. október 27-én ünnepi ülést szerveztek Kazinczy Ferenc születésének századik évfordulója alkalmá-

ból a Nemzeti Múzeum dísztermében, ahol bemutatták Kazinczy Ferenczy István által készített portréját és Orlai Petrich Soma Kazinczy és Kisfaludy Károly első találkozását ábrázoló festményét is¹⁸⁶. Az Akadémia pedig Dessewffy Emil javaslatára Kazinczy-emlékalapítványt hozott létre, és adakozásra hívta fel a nagyközönséget. A felhívásra aztán országsszerte rendeztek emlékünnepeket. Ez a hatás mutathatta meg az Akadémia vezetőségének, hogy az elismertsége és népszerűsége más tervei számára is különleges lehetőséget teremthet.¹⁸⁷ Ebben a „csillagóra”-szerű pár éves időszakban – részben az Akadémia vezetőségének részvételével – olyan további, közösségépítő események történtek, mint Kisfaludy Károly hamvainak átvitele a Váci úti temetőből a Kerepesi úti temetőbe 1859. december 12-én, és különösen három nappal később az emlékére a belvárosi templomban tartott gyászmise,¹⁸⁸ Kisfaludy Sándor balatonfüredi szobrának leleplezése 1860. június 11-én,¹⁸⁹ Berzsenyi Dániel niklai síremlékének leleplezése két nappal később Niklán, majd a Széchenyi István felett mondott gyászistentiszteletek szerte az országban.

SZÉKHÁZÉPÍTÉS

Az országos gyűjtés épphogy csak elindult, amikor 1860 februárjában Dessewffy Emil Pest városához fordult, hogy egy, az Akadémia palotája számára megfelelő telket kapjon.¹⁹⁰ A város a mai Széchenyi rakpart – Széchenyi utca – Akadémia utca – Arany János utca által határolt területet rendkívül kedvező áron, az 1304,5 négyszögöles telek felét ingyen, másik felét pedig féláron, ölenként 120 forintért adta el az Akadémiának. Az erről szóló szerződés 1860. május 12-én kelt. Rögzítették benne azt is, hogy a társaság a telken 1861. január 1-től számítva négy éven belül felépíti palotáját, máskülönben az visszaszáll a városra.¹⁹¹

1860 áprilisában az elnök felvetette, hogy a megvásárolt telket elcserélhetné az Akadémia a Feldunasor (mai Széchenyi rakpart) első, a Dunagőzhajózási Társaság tulajdonában lévő telkére (6. kép). (E megállapodás megkötésében volt szerepe Wodianer Mórnak.) A csereszerződést

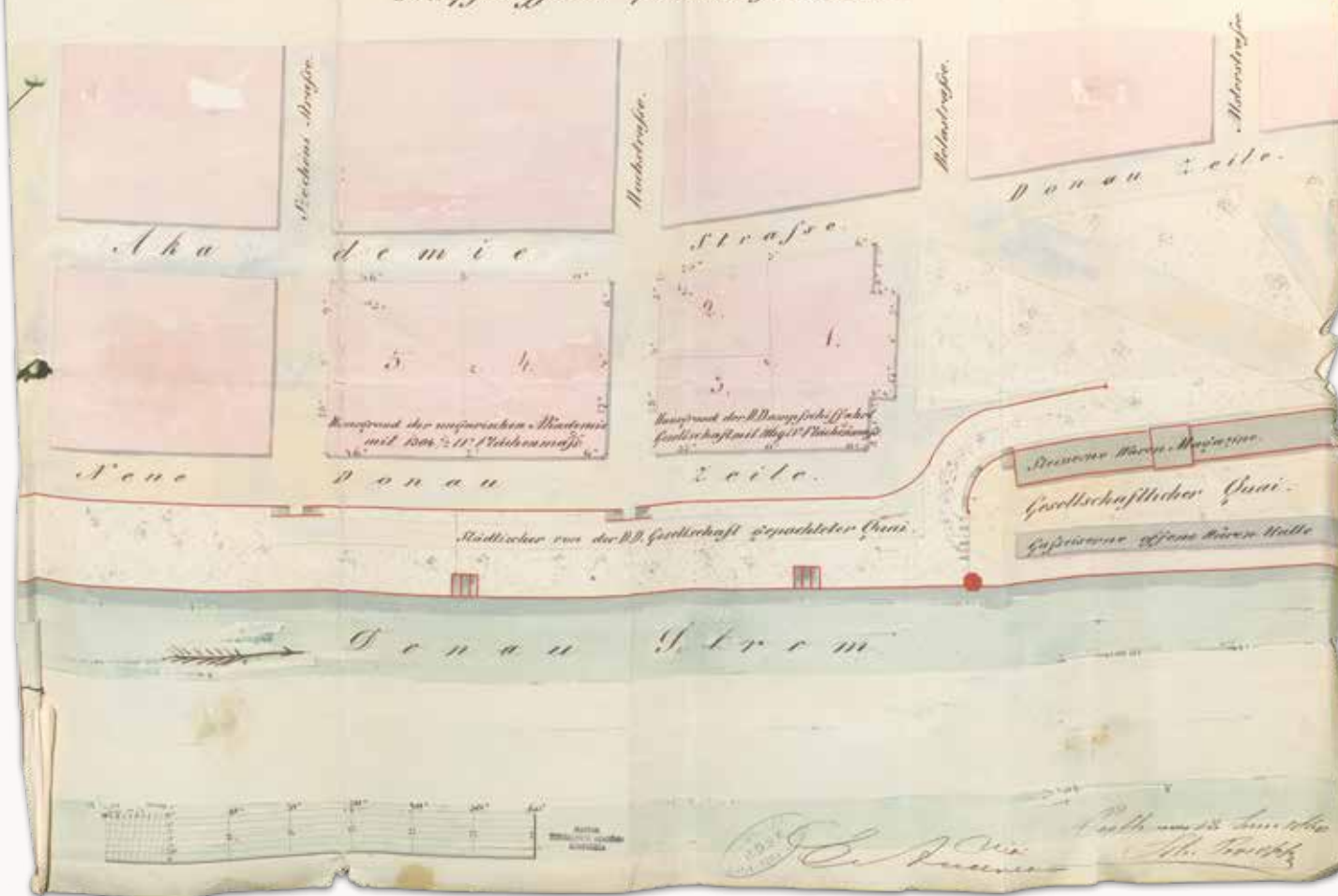
augusztus 31-én megkötötték, olyan feltételekkel, hogy a két telek egy részét (700 négyszögölt) kicserélték, a fennmaradó részt pedig az Akadémia négyszögölenként 220,50 forintot áron nyolc évi részletben vette meg. A városi adománytelek fennmaradó részét az Akadémia a szerződés értelmében szabadon értékesíthette, amit négyszögölenként 200 forintért adott el Ganz Ábrahámnak. A telekcseré végül még nyereséget is hozott.¹⁹²

A gyűjtés sikerét a számok mutatják a legérzékletesebben. A gyűjtés 1859 decemberében indult, és már 1860. április 18-ára 359 163 forint és 80 krajcár érkezett házépítésre az Akadémia pénztárába.¹⁹³ 1860 végére a házépítési pénztár gyarapodása 389 arany és 284 514 forint 64 krajcár volt.¹⁹⁴ Egy évvel később a házépítési alapon a palotaépítésre rendelkezésre álló összeg 504 000 forintot tett ki.¹⁹⁵ A következő években az adakozókedv érezhetően csökkent. 1862-ben 2321 forint 98 krajcár és 3 arany, 1863-ban 1510 forint 79 krajcár és 1864-ben 1921 forint 38 krajcár érkezett erre a célra. 1865 végére a kamatokkal és a telekcseréből származó nyereséggel együtt a házra befolyt összeg 672 398 forint 8 krajcár lett.¹⁹⁶ Minthogy az Akadémia palotájára az elnökség 850 000 forintot irányzott elő, Dessewffy Emil már 1863-ban felvetette, hogy a bevételek növelése céljából a palota telkének egy részét adják el, vagy arra építsenek bérházat. Az utóbbi 1864-ben valósult meg, Ybl Miklós tervei szerint.¹⁹⁷ A telekvásárlás ugyanakkor megteremtette a lehetőségét annak, hogy a gyűjtéssel párhuzamosan, 1860 tavaszán megkezdődjenek a palota építésével kapcsolatos előkészületek.

A palota tervpályázata és felépítése

Az igazgatótanács háromtagú építési bizottságot választott, tagjai Dessewffy Emil, Eötvös József és Károlyi György igazgatótanácsai tag voltak. Először felkérték Henszlmann Imre művészettörténest, az Akadémia tagját, hogy készítse el az építési programot. Henszlmann egy olyan épületet vizionált, melyben az Akadémia mellett más nemzeti jelentőségű intézmények – Nemzeti Zenede, Képzőművészeti Társulat, valamint a bécsi Esterházy hercegi képtár –

Plan über die Hausgründe der ungarischen Akademie und der ersten k.k. priv. Donau-
Dampfschiffahrt Gesellschaft in Pesth.

6. kép. Helyszínrajz a Dunagőzhajózási Társaság és az Akadémia közötti telekcseréhez, 1860. június 12.

7. kép. Az MTA épülő palotájának főhomlokzatáról készített modell fotója, 1862

is helyet kapnának. A bizottság Henszlmann-t, Ybl Miklóst és Heinrich Ferstel bécsi építész-t kérte fel, hogy a kiírás alapján készítsenek tervet az Akadémia palotájához. Henszlmann-nak az volt a meggyőződése, hogy az Akadémia palotája középkori, közelebbről gótikus stílusban kell, hogy készüljön. Az építési bizottság tagjai azonban nem osztották a stílusra vonatkozó nézeteit, és ezért Henszlmann kollégái ígéretét vette, hogy ők is gótikus stílusban készült pályázati tervet nyújtanak be, ám Ybl Miklós a sajátját a beadás másnapján visszavonta. A pályázatra önként jelentkezett még Szkalnitzky Antal.

A bizottság előtt ekkorra ismertté válhatott a felkért építészek titokban kötött egyezsége, ezért a bizottság elnöke, Dessewffy Emil új pályázati forduló mellett döntött, melyre Leo Klenze müncheni és Friedrich August Stüler berlini építészeket is meghívták. Minthogy mind Klenze, mind Stüler a német neoreneszánsz építészet kimagasló alakjai voltak, ezzel a döntéssel a bizottság tulajdonképpen lehetőséget adott magának arra, hogy Henszlmann elképzelésétől eltérő plánumokat is figyelembe vehessen, ráadásul az eredeti, Henszlmann-féle építési programot is szabadabban kezelték. 1861. április–május folyamán Henszlmann és Ferstel átdolgozta, Klenze és Stüler pedig elkészí-

tette az első terveit. Utóbb felmerült, hogy a tervekről – minthogy a felépítésre szánt pénz közadakozásból gyűlt össze – az Akadémia tagjai döntsének, ám ezt Dessewffy visszautasította. Végül az öt tervről (Henszlmann, Ferstel, Szkalnitzky, Klenze, Stüler) az akadémiai tagokból álló bírálóbizottság, valamint gyakorló építészek véleményét is kikérték. Ezt követően az építési bizottság 1861. november végén értesítette Stülert, hogy az ő terve alapján kívánják felépíteni a palotát.

1862 januárjában megkezdődtek az építkezés előkészületei, az építésvezetéssel Szkalnitzky Antalt, Stüler korábbi berlini tanítványát bízták meg, az Akadémia részéről az építésellenőri és tanácsadói munkákat Ybl Miklós végezte.¹⁹⁸ A palota végleges terveit áprilisban nyújtották be engedélyeztetésre. A kőművesmunkák vezetésével Diescher József építőmestert bízták meg. A tényleges építkezés 1862 májusában indult el (7. kép). Valószínűleg 1863 folyamán döntöttek arról, hogy – költségkímélés okán – a homlokzat szobrai terrakottából készüljenek. A heti ülésterem, a díszterem, valamint a lépcsőház díszítőelemei szintén Berlinből érkeztek. A ház bokrétaünnepségét¹⁹⁹ 1863 augusztusában tartották. 1864-re maradt a képtár kialakítása, valamint a külső és belső szobrászati díszek

elkészítése. Az Ernst March charlottenburgi gyárában készülő terrakottaszobrokat Szkalnitzky személyesen ellenőrizte. 1865-ben került sor a termék vakolására, a stukkók elhelyezésére a díszteremben, a heti ülésteremben, a képtárban és a folyosókon, majd a termék berendezésére.

A Trattner-házban 1865. március 20-án tartották az utolsó ülést, az új palotában pedig április 24-én az elsőt.²⁰⁰ Június közepén megérkezett a házba az Esterházy-képtár.²⁰¹ Az ünnepélyes megnyitóra december 11-én került sor. Az Akadémia igazgatótanácsának tagjai mellett jelen volt az ünnepségen az akkori titoknok, Arany János, és a ház megépülését adományaikkal támogatók közül sokan, így Sina Simon, Scitovszky János bíboros, prímás, esztergomi érsek, Bartakovics Béla egri érsek, valamint Lonovics József csanádi püspök.²⁰²

A palota az egyik legelső neoreneszánsz stílusban emelt épület volt nemcsak Pesten, hanem az egész országban. Formálásában illeszkedik Stüler korábbi jeles műveihez, mint a berlini Neues Museum (1843–1855), a königsbergi egyetem (1844–1863) vagy a stockholmi Nemzeti Múzeum (1848–1866) épülete. Arányaiban, tagolásában ugyanakkor Jacopo Sansovino (1486–1570) olyan velencei alkotásaival mutat rokonságot, mint a Palazzo Corner (1537) vagy a Bibliotheca di San Marco (1537).²⁰³

A felépítését lehetővé tevő gyűjtés és az építkezést kísérő élénk érdeklődés nyomán az Akadémia valódi nemzeti intézménnyé vált. Az építési bizottság döntése alapján a város egy építészeti remekművel lett gazdagabb, amely a következő években katalizátorává vált a neoreneszánsz építészet hazai elterjedésének.²⁰⁴

JEGYZETEK

- 1 Kónya: „Magyar Akadémia állíttassék fel...”, 70.
- 2 Rokken: A Ferenc József-tér, 53.; Rados: *Hild József*, 56–58.
- 3 Hidvégi: A nagy építész „kis épületei”, 512–514.
- 4 *Honművész* 1836. márc. 10. 156.
- 5 Schopper Teréz 1833 folyamán eladta az épületet Nákó János (1814–1895) görög-macedón kereskedőnek. Tőle 1872-ben a Franco–Magyar Bankhoz, majd 1880-ban a Gresham Életbiztosító Társasághoz került. Az utóbbi 1903-ban lebontatta, és helyére Quittner Zsigmond tervei alapján 1904 és 1906 között megépíttette a társaság új palotáját. Az épületben ma szálloda működik.
- 6 MTA KIK KRKGy Vegyes iratok, Toldy Ferenc, 2r 40 I. Fol 8, 11.
- 7 *MTTÉvk*, II. köt. (1835) 30. 1835 szeptemberében a hatodik nagygyűlést is a Trattner–Károlyi-házban tartották. *MTTÉvk*, III. köt. (1837) 18.
- 8 *MTTÉvk*, I. köt. (1833) 66.
- 9 Toldy: Az academiái könyvtár’ rövid története, 89–90.
- 10 *MTTÉvk*, IV. köt. (1840) 42.
- 11 Ez az anyag 1838-ban helyhiány miatt faládákban egy ideig a Trattner–Károlyi-ház udvarán állt. Csanak: *Az Akadémiai Könyvtár*, 20.

- 12 Berlász: Az Akadémiai Könyvtár, 202., 4. jegyz.
- 13 A Teleki család könyvtárának beérkezése és feldolgozása 1844-től 1846-ig tartott. Csanak: *Az Akadémiai Könyvtár*, 20–25.
- 14 A kisgyűlések és a heti ülések rendjéről lásd: Kónya: „Magyar Akadémia állíttassék fel...”, 12–13.
- 15 *MTTÉvk*, V. köt. (1842) 90.; *Vázlatok*, 12.
- 16 *MTTÉvk*, III. köt. Első osztály (1837) 51.
- 17 Toldy: Akadémia, 48.
- 18 Lásd: *Pesti Napló* 8 (1857) 2195. sz. (máj. 10.) 2. és 2197. sz. (máj. 13.) 3.; *Politikai Ujdonságok* 3 (1857) 19. sz. (máj. 13.) 173. és 20. sz. (május 20.) 190.; Toldy: Akadémia, 49.; *Vázlatok*, 16.
- 19 *Vázlatok*, 17.
- 20 *Vázlatok*, 22.
- 21 *Vázlatok*, 23–24.
- 22 1860 májusában az Akadémia azzal a feltétellel kapott telket a fővárostól rendkívül kedvező feltételekkel, hogy ott 1861-ben megkezdje és három év alatt befejezi palotája felépítését (lásd itt: *Székházépítés*).
- 23 *Pesti Napló* 10 (1859) 289. sz. (dec. 20.) 1.

- 24 150 éves az Akadémia székháza, 26.
- 25 MTA KIK KRKGy Tört 4r 256. Dessewffy Emil levelei Tóth Lőrinchez.
- 26 MTA KIK KRKGy M. Irod. 4r 62. Széchenyi János Széchenyi István unokaöccse, Lajos fia volt.
- 27 Fráter: „Nemzeti részvét emelte”, 3.
- 28 MTA KIK KRKGy K 1276/vegyes anyag. Aláírató ív. [Nagy] Kálló, 1857. augusztus, Tokai Nagy Lajos [ügyvéd].
- 29 MTA KIK KRKGy Tört 2r 253/16. Eötvös József levele Dessewffy Emilhez, 1857. júl. 13.
- 30 Alapítványa részeként Heckenast vállalta, hogy a tőke 5%-os kamatait minden évben az Akadémia pénztárába befizeti. MTA KIK KRKGy K 1627/1858/163. Főpénztári bevételi és kiadási napló; 150 éves az Akadémia székháza, 26.
- 31 MTA KIK KRKGy K 1627/1859/427. Főpénztári bevételi és kiadási napló.
- 32 MTA KIK KRKGy K 1627/1858/114.
- 33 MTA KIK KRKGy Tört 2r 253/16. Eötvös József levele Dessewffy Emilhez, 1857. júl. 13.
- 34 MTA KIK KRKGy K 1268/0. Sina Simon alapítólevele, Bécs, 1858. aug. 14.
- 35 *Delejtű* 1 (1858) 26. sz. (dec. 28.) 207.
- 36 Az elnöki levél több napilapban megjelent. Például: *Pesti Napló* 11 (1860) 2976. sz. (jan. 14.) 2–3.
- 37 MTA KIK KRKGy Tört 4r 256. Dessewffy levelei Tóth Lőrinchez.
- 38 Itt valószínűleg Danielik János egri kanonokra, az Akadémia tagjára gondolhatott, akinek széles kapcsolati hálóját jelzi a saját gyűjtőíve is. MTA KIK KRKGy K 1268/257. Eötvös József már 1857-es, Dessewffyhez írott levelében szólt arról, hogy az Akadémia támogatásáról szóló felhívások címzettjéi lajstromának majdani összeállításában számít Toldy Ferenc-re, Tóth Lőrinc-re, valamint a napilapok szerkesztőire: MTA KIK KRKGy Tört 2r 253/16. Eötvös József levele Dessewffy Emilhez, 1857. júl. 13.
- 39 MTA KIK KRKGy Tört 4r 256. Pozsony, 1859. dec. 23.
- 40 MTA KIK KRKGy Tört 4r 256. Pozsony, 1860. jan. 3.
- 41 MTA KIK KRKGy Tört 4r 256. Pozsony, 1860. febr. 11.
- 42 *Politikai Ujdonságok* 3 (1857) júl. 8. 250.
- 43 Falk Miksa és Kecskeméthy Aurél, 352.
- 44 Lendvai: *Temes vármegye*, 117–118.
- 45 *Az Athenaeum*, 206.
- 46 1848-ban a *Temesvárer Wochenblatt* szerkesztője volt. *A Dél-magyarországi Történelmi és Régészeti Társulat Közlönye* 20 (1904) 1–2. 74.
- 47 Glück: Adatok a temesvári hitközség, 83.
- 48 MTA KIK KRKGy K 1268/217–219. Adományozó levelek és aláírási ívek.
- 49 MTA KIK KRKGy K 1268/177.
- 50 MTA KIK KRKGy K 1268/199
- 51 MTA KIK KRKGy K 1268/122. 1860. február 7-i levél. Arra kérték Deákot, hogy járjon közben az érdekükben.
- 52 MTA KIK KRKGy K 1268/14. Tüköry egy Spiegelről magyarosított, régi pesti familia tagja, sörgyáros, aki 1872-ben Hauszmann Alajossal építtetett magának bérházat a mai Tüköry utcában.
- 53 MTA KIK KRKGy K 1268/105.
- 54 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/1015. Az Akadémia alapvagyónához és házépítési pénztárához befolyt valóságos bevételek készpénzben, állam- és iparpapírokban 1826–1860.
- 55 Mindhármukra: K 1268/257.
- 56 MTA KIK KRKGy K 1627/1860/563. (márc. 30.)
- 57 MTA KIK KRKGy K 1627/1860/646. (ápr. 7.)
- 58 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/1013.
- 59 Falk Miksa 1858 és 1860 között Széchenyi István rendszeres látogatója volt Döblingben. MTA KIK KRKGy K 1627/1860/643 (ápr. 6.); MTA KIK KRKGy K 1269/378. Adományozó levelek és aláírási ívek. MTA KIK KRKGy K 1269/378.
- 60 MTA KIK KRKGy K 1268/257.
- 61 MTA KIK KRKGy K 1268/143.
- 62 MTA KIK KRKGy K 1268/10. 1860. jan. 13. Bossányi László levele.
- 63 MTA KIK KRKGy K 1268/242. Kajdi Imre, a pécsi katolikus főgimnázium tanára levele.
- 64 MTA KIK KRKGy K 1268/147.
- 65 MTA KIK KRKGy K 1268/187.
- 66 MTA KIK KRKGy K 1268/9.
- 67 MTA KIK KRKGy K 1268/118.
- 68 MTA KIK KRKGy K 1268/114.
- 69 MTA KIK KRKGy K 1268/186.

- 70 Például a pesti izraelita hitközség elöljárói (K 1271/1077, K 1647/1860/1077), a szekszárdi (K 1268/197), a nagyváradai (K 1647/1860/1084), az abonyi (K 1647/1860/986), a nagykanizsai izraelita közösség (K 1271/1084), a mezőberényi izraelita fiataltság (K 1647/1861/252), szegedi izraelita kereskedő ifjak (K 1647/1861/122).
- 71 Például Gozsdu Manó (K 1647/1860/825-826).
- 72 MTA KIK KRKGy K 1268/15.
- 73 MTA KIK KRKGy K 1268/19; MTA KIK KRKGy K 1627/1860/55.
- 74 MTA KIK KRKGy K 1268/27; MTA KIK KRKGy K 1627/1860/74.
- 75 MTA KIK KRKGy K 1268/62-63; MTA KIK KRKGy K 1627/1860/138.
- 76 MTA KIK KRKGy K 1268/80.
- 77 MTA KIK KRKGy K 1268/124.
- 78 MTA KIK KRKGy K 1268/152.
- 79 MTA KIK KRKGy K 1268/61.
- 80 MTA KIK KRKGy K 1268/46.
- 81 Egyháztörténész, az Akadémia tagja. Csanádi püspök, később egri, majd kalocsai érsekké nevezték ki, az utóbbiakat azonban nem foglalhatta el. 1849-ben börtönbe zárták, majd Melkbe száműzték, ahonnan Scitovszky János tiltakozására engedték szabadon, de 1860-ig nem térhetett haza.
- 82 MTA KIK KRKGy K 1268/21.
- 83 MTA KIK KRKGy K 1268/246.
- 84 Báró Üchtritz Emil, a szabadságharcban Görgei seregében szolgált porosz honvéd ezredes felesége.
- 85 1848-ban megválasztott országgyűlési képviselő, 1867 után függetlenségi párti politikus, az országgyűlés tagja. Gracza: *Az 1848-49-iki magyar szabadságharc*, 12.; Pap: *Az első népképviselők*, 40-41.
- 86 1848-49-ben utász főhadnagyként szolgált, majd Lombardiában katonáskodott. Később Károlyi Györgynél volt nevelő. Szinnyei: *Magyar írók*, 13. köt., 1270-1271.
- 87 Than Mór festőművész bátyja, századosként szolgált Görgei seregében. Az 1850-es években ügyvédként praktizált Pesten.
- 88 Batthyány Lajos fia, huszárhadnagy, lótenyésztő, lóversenyző.
- 89 MTA KIK KRKGy K 1268/40a.
- 90 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/892. A grófnő 11 évesen, az apjától, Józseftől örökölt vagyont birtokosaként adományozott az Akadémia palotájára.
- 91 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/893.
- 92 MTA KIK KRKGy K 1647/1861/1064.
- 93 MTA KIK KRKGy K 1647/1861/976. A család rokonságban állt Dessewffy Emillel, a hercegné unokaöccse az akadémiai elnök veje volt. Tóth-Barbalics: *Indigenák*, 253.
- 94 MTA KIK KRKGy K 1647/1861/490; *A Magyar Tudományos Akadémia munkálódásairól*, 48.
- 95 MTA KIK KRKGy K 1268/56.
- 96 MTA KIK KRKGy K 1268/252.
- 97 Mindkettőre: MTA KIK KRKGy K 1268/153.
- 98 MTA KIK KRKGy K 1269/427.
- 99 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/807.
- 100 MTA KIK KRKGy K 1647/1861/138.
- 101 MTA KIK KRKGy K 1647/1861/618.
- 102 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/1111, 1045.
- 103 MTA KIK KRKGy K 1647/1861/738, 739.
- 104 MTA KIK KRKGy K 1647/1861/111.
- 105 MTA KIK KRKGy K 1647/1861/110.
- 106 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/620; MTA KIK KRKGy K 1647/1861/343.
- 107 MTA KIK KRKGy K 1268/214-215.
- 108 MTA KIK KRKGy K 1268/193.
- 109 MTA KIK KRKGy K 1268/107.
- 110 MTA KIK KRKGy K 1268/108.
- 111 MTA KIK KRKGy K 1268/151. Korábban Károlyi István jószágkormányzója, gazdasági szakkönyvek szerzője, a csongrádi Tiszaszabályozó Társulat jegyzője volt. *Jelenkor*, 382.
- 112 MTA KIK KRKGy K 1268/250.
- 113 MTA KIK KRKGy K 1268/261-262.
- 114 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/1112.
- 115 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/1120.
- 116 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/895.
- 117 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/883.
- 118 MTA KIK KRKGy K 1270/803. Adományozó levelek és aláírási ívek; MTA KIK KRKGy K 1647/1860/803. Tóth Lőrinc pénztárnok régi jó barátja, később, az Andrássy-kormányban miniszter.

- 119 MTA KIK KRKGy K 1647/1861/1112. Zsivora György (1804–1883) végrendeletében vagyonának jelentős részét is az Akadémiára hagyta.
- 120 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/690.
- 121 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/678.
- 122 MTA KIK KRKGy K 1627/1860/701 (ápr. 16.); MTA KIK KRKGy K 1269/412.
- 123 MTA KIK KRKGy K 1647/1861/1113.
- 124 MTA KIK KRKGy K 1268/98, 100, 101.
- 125 MTA KIK KRKGy K 1268/216.
- 126 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/858.
- 127 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/959.
- 128 MTA KIK KRKGy K 1268/257. A Danielik-féle gyűjtőívről Mázi Béla is megemlékezik. *150 éves az Akadémia székháza*, 29.
- 129 A *Religio* című katolikus lap munkatársa, később a Szent István Társulat titkára, majd igazgatója.
- 130 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/1110.
- 131 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/969.
- 132 MTA KIK KRKGy K 1647/1861/148.
- 133 MTA KIK KRKGy K 1647/1861/147.
- 134 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/821.
- 135 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/820.
- 136 MTA KIK KRKGy K 1270/786; MTA KIK KRKGy K 1647/1860/786.
- 137 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/736.
- 138 MTA KIK KRKGy K 1268/266.
- 139 MTA KIK KRKGy K 1270/881; K 1647/1860/881.
- 140 MTA KIK KRKGy K 1268/257.
- 141 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/1109.
- 142 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/1103.
- 143 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/1108. 1869-től az Akadémia tagja. Egyébként Hirschler sógora, Stein Náthán, Stein Aurél Kelet-kutató apja is az adakozók között volt. K 1647/1860/985.
- 144 Mind Danielik János ívén, 1860. február. MTA KIK KRKGy K 1268/257.
- 145 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/878.
- 146 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/830.
- 147 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/708.
- 148 MTA KIK KRKGy K 1268/257. Ybl 1860. február 7-én 5 forintot adott a palotára.
- 149 MTA KIK KRKGy K 1268/120.
- 150 MTA KIK KRKGy K 1268/131–132.
- 151 MTA KIK KRKGy K 1268/268.
- 152 MTA KIK KRKGy K 1268/65.
- 153 MTA KIK KRKGy K 1268/116.
- 154 MTA KIK KRKGy K 1268/118.
- 155 MTA KIK KRKGy K 1271/1249.
- 156 MTA KIK KRKGy K 1268/119.
- 157 MTA KIK KRKGy K 1268/127.
- 158 MTA KIK KRKGy K 1268/142.
- 159 MTA KIK KRKGy K 1268/173–174.
- 160 MTA KIK KRKGy K 1268/175.
- 161 MTA KIK KRKGy K 1268/225.
- 162 MTA KIK KRKGy K 1268/139.
- 163 MTA KIK KRKGy K 1268/217–219.
- 164 MTA KIK KRKGy K 1268/247.
- 165 Köztük többek mellett olyanokról olvashatunk, mint a miskolci réz- és cinöntőcéh (K 1647/1860/1020), a várpalotai csapócéh (K 1647/1860/1017), a körmendi asztaloscéh (K 1647/1860/1018), a pest-budai bábsütő legények (K 1647/1860/752), a hódmezővásárhelyi kalaposcéh (K 1647/1861/755), a pesti hentescéh (K 1647/1861/333, 334), az esztergomi kovács- és bognárcéh (K 1647/1861/255, 256), a békéscsabai csizmadiacéh (K 1647/1860/1028), az egri pékcéh (K 1647/1860/751) vagy az egri magyar szabócéh (K 1647/1860/774). Lásd még: MTA KIK KRKGy K 1271/1189–1248.
- 166 MTA KIK KRKGy K 1268/253.
- 167 MTA KIK KRKGy K 1647/1861/615.
- 168 MTA KIK KRKGy K 1647/1861/493.
- 169 MTA KIK KRKGy K 1268/176.
- 170 MTA KIK KRKGy K 1268/197.
- 171 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/625.
- 172 MTA KIK KRKGy K 1268/228.
- 173 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/652.
- 174 1860. febr. 11-én. MTA KIK KRKGy K 1268/113.
- 175 1860. febr. 5-én. MTA KIK KRKGy K 1268/114.
- 176 MTA KIK KRKGy K 1627/1860/729. (ápr. 14.)
- 177 MTA KIK KRKGy K 1268/159–160.
- 178 MTA KIK KRKGy K 1268/47.

- 179 MTA KIK KRKGy K 1268/238.
 180 MTA KIK KRKGy K 1268/172.
 181 MTA KIK KRKGy K 1268/238.
 182 MTA KIK KRKGy K 1268/261–262.
 183 MTA KIK KRKGy K 1647/1860/1040–1041.
 184 MTA KIK KRKGy K 1268/48.
 185 MTA KIK KRKGy K 1647/1861/694.
 186 A festmény lásd jelen kötetben Bicskei Éva tanulmányában.
 187 „E százados ünnep lett azon pont, hol hosszas eldaraboltág után minden magyar, gondolatban, érzésben, s ezek kijelentésében találkozott s egyesült. Ez egyesülésben erkölcsi hatalmának érzése dobogott, s lángolt ennek újabb és újabb kifejezést adni” – emlékezett vissza Toldy Ferenc. Tóth: Az Akadémia palotája, 147–148.
 188 *Budapesti Hirlap* 1859. dec. 13. 2.; *Vasárnapi Ujság* 6 (1859) dec. 18. 610–611.
 189 *Vasárnapi Ujság* 7 (1860) jún. 24. 311–313.; Praznovszky: Kisfaludy.
 190 Rokken: A Ferenc József tér, 58.
 191 Tóth: Az Akadémia palotája, 154.
 192 A telekcseréről lásd Tóth: Az Akadémia palotája, 153–156.; Kemény: *A Magyar Tudományos*, 40–42.
 193 Az elnöki beszámolót lásd Divald: *A Magyar Tudományos*, 8–9.
 194 *A Magyar Tudományos Akadémia munkálódásairól*, 19–20.
 195 Divald: *A Magyar Tudományos*, 15.
 196 Uo., 16–17. A palota építéséhez hiányzó összeget kölcsönből fedezték. Vö. erről uo. 18., 20.
 197 A bérház a telek északi, a mai Arany János utca felőli oldalán épült fel. A bérházat 1984 és 1988 között az Akadémiai Könyvtár számára alakították át. Kemény: *A Magyar Tudományos*, 175–180.
 198 *Ybl Miklós, az Akadémia bizalmi építésze*.
 199 Annak megünneplése, hogy elkészült a falazat legmagasabb szintje. Más helyeken a tetőszerkezet elkészültét ünneplik ilyenkor.
 200 Kemény: *A Magyar Tudományos*, 161.; Divald: *A Magyar Tudományos*, 19.; *Koszorú* 3 (1865) 18. sz. (április 30.) 430.
 201 Kemény: *A Magyar Tudományos*, 162.
 202 *Vasárnapi Ujság* 12 (1865) dec. 17. 648.
 203 Divald: *A Magyar Tudományos*, 22.; Sisa: Az Akadémia palotája.
 204 Pulszky: Az Akadémia szerepe, 337. Az Akadémia palotája körüli stílusvita egyik első feldolgozása: Hajnóczi: Nemzeti építészetünk.

FORRÁSOK

- Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ, Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye (MTA KIK KRKGy)
 Vegyes iratok, Toldy Ferenc, 2r 40 l.
 K 1268–1272 Adományozó levelek és aláírási ívek (dobozokban)
 K1627 Főpénztári bevételi és kiadási napló 1861-ig
 K1647 Az Akadémia alapvagyonához és házépítési pénztárához befolyt valóságos bevételek készpénzben, állam- és iparpapírokban
 M. Irod. 4r 62. Toldy Ferenc levelei
 Tört 2r 253 Eötvös József levelei
 Tört 4r 256 Dessewffy Emil levelei
A Magyar Tudományos Akadémia munkálódásairól s pénztára mibenlétéről 1861-ben jelentése az Igazgató tanácsnak. Pest, 1861.
A Magyar Tudós Társaság Évkönyvei (MTTÉvk), 1833, 1835, 1837, 1840, 1842
Budapesti Hirlap, 1859
Delejtű, 1858
A Délmagyarországi Történelmi és Régészeti Társulat Közlönye, 1904
Honművész, 1836
Koszorú, 1865
Pesti Napló, 1857, 1859, 1860
Politikai Ujdonságok, 1857
Vasárnapi Ujság, 1859, 1860, 1865

HIVATKOZOTT IRODALOM

- 150 éves az Akadémia székháza. *Épület-, intézmény- és gyűjteménytörténet*. Szerk. Bicskei Éva – Ugry Bálint. Bp., 2018.
- Az *Athenaeum* nagy képes naptára. Szerk. Concha Károly. Bp., 1881.
- Berlász Jenő: Az Akadémiai Könyvtár történetének vázlata. *Magyar Könyvszemle* 72 (1956) 3. sz. 202–216.
- Csanak Dóra: Az Akadémiai Könyvtár története a szabadságharcig. Bp., 1959. (A Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kiadványai 14.)
- Divald Kornél: A Magyar Tudományos Akadémia palotája és gyűjteményei. *Magyarázó kalauz*. Bp., 1917.
- Falk Miksa és Kecskeméthy Aurél elkobzott levelezése. Szerk. Angyal Dávid. Bp., 1925.
- Fráter Jánosné: „Nemzeti részvét emelte”. 100 évvel ezelőtt kezdték építeni az Akadémia palotáját. Bp., 1962. (Magyar Tudományos Akadémia Könyvtárának kiadványai 28.)
- Glück Jenő: Adatok a temesvári hitközség történetéből (1848–1918). *Magyar Egyháztörténeti Vázlatok* 15 (2003) 3–4. sz. 77–86.
- Gracza György: Az 1848-49-iki magyar szabadságharc története. II. Bp., 1894.
- Hajnóczi Gábor: Nemzeti építészetünk stíluskérdései az Akadémia székházára kiírt pályázat körüli vitában. *Építés – Építészettudomány* 17 (1985) 1–2. sz. 81–97.
- Hidvégi Violetta: A nagy építész „kis épületei” Pest és Buda építési hatásainak dokumentumaiban. *Ars Hungarica* 40 (2014) 4. sz. 509–519.
- Jelenkor: *Politikai és társasélet encyclopaediaja*. Pest, 1858.
- Kemény Mária: A Magyar Tudományos Akadémia palotája. Bp., 2015.
- Kónya Sándor: „Magyar Akadémia állíttassék fel...” *Akadémiai törvények, alapszabályok, ügyrendek 1827–1990*. Bp., 1994.
- Lendvai Miklós: *Temes vármegye nemes családjai*. II. köt. Bp., 1899.
- Pap József: Az első népképviselők és a népképviselő kezdetei Magyarországon. *Aetas* 31 (2016) 1. sz. 21–44.
- Praznovszky Mihály: Kisfaludy Sándor szobrának felavatása Balatonfüreden. (Adalékok az irodalmi kultusz kialakulásához.) *Veszprém Megyei Múzeumok Közleményei* 19–20 (1993–94) 519–534.
- Pulszky Károly: Az Akadémia szerepe a képzőművészetek fejlesztésében. *Akadémiai Értesítő* 3 (1892) 333–340.
- Rados Jenő: *Hild József, Pest nagy építőjének életműve*. Bp., 1958.
- Rokken Ferenc: A Ferenc József-tér. *Tanulmányok Budapest Múltjából* 2 (1933) 40–62.
- Sisa József: Az Akadémia palotája, a reneszánsz és a neoreneszánsz stílus. In: *Reneszánsz és barokk Magyarországon. Művészettörténeti tanulmányok Galavics Géza tiszteletére*. Szerk. Gulyás Borbála – Mikó Árpád – Ugry Bálint. Bp., 2021. 285–296.
- Szinnyei József: *Magyar írók élete és munkái*. 13. köt., Bp., 1909.
- Toldy Ferenc: Akadémia. In: *Egyetemes Magyar Encyclopaedia II*. Szerk. Török János. Pest, 1860. 16–53.
- Toldy Ferenc: Az academiái könyvtár’ rövid története ’s mibenléte. *A Magyar Tudós Társaság Évkönyvei* VII. köt. 1842–1844. Buda, 1846. 86–91.
- Tóth-Barbalics Veronika: Indigenák a főrendiházban. In: *Képviselek és főrendek a dualizmus kori Magyarországon 1. Parlamentarizmustörténeti tanulmányok*. Szerk. Ballabás Dániel – Pap József. Eger, 2020. 243–260.
- Tóth Lőrinc: Az Akadémia palotája és vagyoni állása. Gróf Desseffy Emil s az Akadémia palotája. In: *Vázlatok a Magyar Tudományos Akadémia félszázados történetéből 1831–1881*. Bp., 1881. 143–165.
- Vázlatok a Magyar Tudományos Akadémia félszázados történetéből 1831–1881*. Bp., 1881.
- Ybl Miklós, az Akadémia bizalmi építésze. Szerk. Kemény Mária – Boncz Hajnalka. Kiállítási vezető. MTA Művészeti Gyűjtemény – Budapest Főváros Levéltára, Bp., 2014.

Képjegyzék

RÖVIDÍTÉSEK

BFL	Budapest Főváros Levéltára
BTM KM	Budapesti Történeti Múzeum, Kiscelli Múzeum
BTM KM TKNy	Budapesti Történeti Múzeum, Kiscelli Múzeum, Térkép-, Kézirat- és Nyomtatványtár
ELTE KL	Eötvös Loránd Tudományegyetem Könyvtár és Levéltár
FSzEK Bp. Gy.	Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár Budapest Gyűjtemény
GMS	Galerija Matice srpske, Novi Sad / Matica srpska Képtára, Újvidék
MNM ÉT	Magyar Nemzeti Múzeum Éremtár
MNM TF	Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtár
MNM TF P	Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtár Portrégyűjtemény
MNM TK FE	Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnok Festménygyűjtemény
MNM TK GR	Magyar Nemzeti Múzeum Történelmi Képcsarnok Grafikai Gyűjtemény
MTA MGy	Magyar Tudományos Akadémia Művészeti Gyűjtemény
MTA KIK KRKGy	MTA Könyvtár és Információs Központ Kézirattár és Régi Könyvek Gyűjteménye
MTA KIK RAL	MTA Könyvtár és Információs Központ Régi Akadémiai Levéltár
PIM	Petőfi Irodalmi Múzeum

KLEMENT JUDIT: ELŐSZÓ. MECENATÚRA ÉS TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁS AZ AKADÉMIA TÖRTÉNETÉBEN

1. Klösz György: Széchenyi István szobra háttérben a Magyar Tudományos Akadémiával, 1890 után.
Fénykép. Fortepan / BFL XV.19.d.1.08.081, képszám 826060

FÓNAGY ZOLTÁN: AZ AKADÉMIA ALAPÍTÓ MECÉNÁSAI

1. Berkeny János: A pozsonyi alsótábla kerületi üléseinek helyszíne, 1815.
Rézmetszet. MNM TK GR, ltsz. 1924/25
2. George Edwards Hering: Gr. Széchenyi István, 1839.
Sokszorosított grafika. MNM TK GR, ltsz. 8903
3. Koller Károly utódai: Gr. Széchenyi Béla, 1907.
Fénykép. MNM TF P, ltsz. 3061/1958 fk
4. Barabás Miklós: Gr. Károlyi György, 1878.
Olaj, vászon, 251×164 cm. MNM TK FE, ltsz. 2283
5. Joseph Kriehuber: Gr. Andrássy György, 1857.
Litográfia. MNM TK GR, ltsz. 639

PAPP GÁBOR GYÖRGY: „KELLŐ NYUGALOMMAL, ÉS A CÉLHOZ SZÜKSÉGES ANYAGI ESZKÖZÖKKEL ELLÁTVA”. AZ AKADÉMIA SZÉKHÁZÁNAK TÁMOGATÓI

1. Vasquez Károly után Franz Weiss: A Nákó-Deron-ház. Keretkép Pest, Buda és Óbuda térképéről, 1837.
Kézzel színezett litográfia. FSzEK Bp. Gy., AN500302
2. Hild József: A Trattner–Károlyi-ház homlokzatterve, 1831.
Kézirajz. BFL XV.17.b.311.5335-190 Pest Szabad Királyi Város tervei, Szépítő Bizottmány
3. Sina Simon alapítólevele, 1858. aug. 14.
Kézirat. MTA KIK KRKGy, K 1268/0
4. Keller Emil gyógyszerész aláírási íve, 1860. jan. 28.
Nyomtatvány, kézirat. MTA KIK KRKGy, K 1268/143

5. Gr. Batthyány Lajosné aláírási íve, 1860. márc.
Nyomtatvány, kézirat. MTA KIK KRKGy, K 1268/246

6. Helyszínrajz a Dunagőzhajózási Társaság és az Akadémia közötti telekcseréhez, 1860. jún. 12.
Színezett kézirajz. MTA KIK KRKGy, K 1272/1

7. Simonyi Antal: Az MTA épülő palotájának főhomlokzatáról készített modell fotója, 1862.
Fénykép. FSzEK Bp. Gy., ltsz. 001379

FÓNAGY ZOLTÁN: AZ ELVÁRT KÖZHASZNÚ TETTEK. AZ AKADÉMIA FŐNEMES MECÉNÁSAI

1. Ismeretlen alkotó: Gr. Széchenyi Pál, 1812 körül.
Nyomtatott fénykép egy akvarell után. Megjelent: Fraknói Vilmos: *Széchenyi Ferenc* (1754–1820). Szerk. Schönherr Gyula. Bp., 1902. VI. Könyv, 106. kép
2. Balló Ede: Gr. Károlyi István, 1884 körül.
Olaj, vászon, 209×129 cm. MNM TK FE, ltsz. 2235
3. Johann Nepomuk Ender: Gr. Esterházy Mihály, 1840 körül.
Olaj, fa, 24,9×18,5 cm. MNM TK FE, ltsz. 53.257
4. Marastoni József: Gr. Karátsonyi Guidó, 1865.
Litográfia. Megjelent: *Az Ország Tükre. Budapesti Képes Hetilap* 4 (1865) 39. sz. (szept. 28.) 1.
5. Ismeretlen alkotó: Br. Lo Presti Árpád.
Litográfia. Megjelent: Vende Ernő: *Irodalom, tudomány és művészet*. In: *Magyarország vármegyéi és városai. Temes vármegye*. Szerk. Borovszky Samu. Bp., é. n.
6. Borsos József: Ifj. br. Rudics József, 1865–1867
Fénykép. FSzEK Bp. Gy. Fotótár, képezonosító: 040335
7. Ismeretlen alkotó: Gr. Andrássy Dénes.
Akvarell, papír. MNM TK GR, ltsz. 60.109

**BICSKEI ÉVA: „LELKES HÖLGYEK”.
NŐI KÖZÖSSÉGI MECENATÚRA AZ AKADÉMIAÁN
A KIEGYEZÉS ELŐTT**

1. Orlai Petrich Soma: Kazinczy Ferenc és Kisfaludy Károly kibékülése, 1859.
Olaj, vászon. PIM Kazinczy Emlékmúzeum, Széphalom, ltsz. 56.3
2. *Aranykönyv. Névsora azon Nagyméltóságú, méltóságos és nagyságos Asszonyságoknak, kik 1859-től bezárólag 1868-ig évenkénti három aranyat köteleztek az Akadémiai Női Díjra, melynek tárgya népszerű tudományos kézikönyvek pályázat útján előállítása*, 1859–
Kézirat, szövethétfő, barna bőr gerincű, préselt aranydíszítésű kötetben. MTA KIK KRKGy, K 1622
3. Virágmintás szőnyeg (a szőnyeg fele), 1865–1867.
Eredetileg 160 darab, cca. 70–75 x 70–75 cm-es, sztramin alapra gyapjúfonállal, keresztöltésekkel készült kézimunka. MTA MGy, ltsz. 466
4. *Névsora azon hölgyeknek kik az akadémiai szőnyeg elkészítésénél közreműködtek*. 1868. Részletek.
Kézirat piros nyomott szövethétfő borítóban, 24 fol., szélén szárazon nyomott csipkedísszel. MTA KIK KRKGy Vegy. Qu. 73. sz.
5. Grund Vilmos: Magyarország közművelődési és jótékony-sági nőegyesületeinek pártoló és vezérhölgyei, 1880.
Litográfia. MNM TK GR, ltsz. 5678

**MANHERCZ ORSOLYA: „A MAGAS PÉLDA
GYÚJTSON KÖVETÉSRE MÁSOKAT IS...”
A HABSURG-CSALÁD ÉS AZ AKADÉMIA**

1. Anton Einsle nyomán, Johann Stadler: József nádor, 1847 körül.
Litográfia. MNM TK GR, ltsz. 6869
2. Creneville gróf, Ferenc József hadsegédjének levele Dessewffy Emilhez, Bécs, 1865. máj. 8.
Kézirat. MTA KIK RAL, 1325/1865
3. Kállay Ferenc tudós társasági rendes taggá választásának oklevele I. Ferenc nevével, 1832. szept. 1.
Nyomtatvány, autográf. MTA KIK RAL, Ms 10.757/5

**BÁRÁNY ZSÓFIA: „AZ AKADÉMIA ÉPÜLETÉBEN
HORDOZÓ OSZLOPNAK TEKINTETTE MAGÁT”.
A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA EGYHÁZI
MECÉNÁSAI**

1. Marastoni József: Gr. Zay Károly, 1861.
Litográfia. MNM TK GR, ltsz. 55.466
2. Fratelli D'Alessandri: Haynald Lajos, 1860 körül.
Fénykép. MNM TF, ltsz. 72.1199
3. Kovács Mihály: Ipolyi Arnold, 1872.
Olaj, vászon, 181×132 cm. MNM TK FE, ltsz. 159
4. Danielik János egri kanonok aláírási íve, 1860. febr. 7–26.
Nyomtatvány, kézirat. MTA KIK KRKGy, K 1268/257
5. Ludwig Rohbock: A görögkeleti Nagyboldogasszony-templom az Aldunason, 1850-es évek.
Grafika. FSzEK Bp. Gy., ltsz. 22110
6. Schäffer Fotó: Ravasz László, 1930 körül.
Fénykép. MNM TF, ltsz. 1799/1954 fk

**DOBSZAY TAMÁS:
AZ AKADÉMIA NEMESI ADOMÁNYOZÓI**

1. Ismeretlen festő: Marczibányi István, 19. század eleje.
Olaj, vászon, 93×75 cm. MNM TK FE, ltsz. 71
2. Ismeretlen fényképész: Bohus János, 1861.
Fénykép. MNM TF P, ltsz. 6025/1957 fk
3. Az Akadémia támogatói az 1830-as években, pénztári névsor. Megjelent: *A Magyar Tudományos Akadémia munkálódásairól... 1847–1858*, 42–43.
4. Than Mór: Tökölly Száva, nemes, a jogtudomány doktora, mecénás és a Matica srpska elnöke, 1861.
Olaj, vászon. GMS/U 0007
5. Eduard Kaiser: Szőgyény (Szőgyény-Marich) László, 1860.
Litográfia. MNM TK GR, ltsz. 489
6. Borsos József, Doctor Albert: Gr. Andrássy Gyula kormánya, 1867. Benne Lónyay Menyhért és Gorove István.
Fénykép. MNM TF P, ltsz. 3-1934

7. Ellinger Ede: Semsey Andor, 1900 körül.
Fénykép. MNM TF P, ltsz. 858/1958 fk

TÓTH ÁRPÁD: VÁROSOK, VÁROSI INTÉZMÉNYEK ÉS VÁROSI POLGÁROK AZ AKADÉMIAI MECÉNÁSOK KÖZÖTT

1. Szilágyi István üzletének nyomtatott hirdetése.
Nyomtatvány. BTM KM, ltsz. 54.82.3
2. Hudivók Róbert: A Hatzel testvérek emléktáblája,
Nyíregyháza, Hatzel tér 10.
Digitális fotó, 2024. máj.
3. Hamernyik János végrendelete, 1883. febr. 3.
Kézirat. Vác Város Levéltára, V. 93. f. 18/1183
4. Deák Ébner Lajos, Braunecker Stina (Ernestina):
Laky Adolf, 1911.
Olaj, vászon, 125,5×93 cm. MNM TK FE, ltsz. 2277

PAPP BARBARA:

AZ AKADÉMIA NŐI ADOMÁNYOZÓI A KIEGYEZÉSTŐL A MÁSODIK VILÁGHÁBORÚIG

1. Ismeretlen fényképész: Br. Podmaniczky Gézáné a kiskertali
kastély könyvtárában, 1898 körül.
Fénykép. MNM TE, ltsz. 46/1954 fk
2. Ismeretlen fényképész: Br. Bánffy Györgyné az operaházi
jótékony célú vásáron, jelmezben, 1895.
Nyomtatott fénykép. *Vasárnapi Ujság* 42 (1895) 15. sz.
(ápr. 14.) 243.
3. Ismeretlen fényképész: Gr. Károlyi Lajosné és gr. Teleki
Tiborné a Széchenyi-bálon, 1912.
Nyomtatott fénykép. *Vasárnapi Ujság* 59 (1912) 6. sz.
(febr. 11.) 111.
4. Pásztörperc: Dombormű Bezerédj István emlékművének
talapzatán, Szekszárd.
Digitális fotó. Wikimedia Commons
5. Ismeretlen fényképész: Degen Árpádné, 1934 körül.
Nyomtatott fénykép. *Budapesti Hírlap képes melléklete* 54
(1934) 274. sz. (dec. 5.) 5.

UGRAI JÁNOS:

TANÁROK, TUDÓS TANÁROK ÉS TANÍTÓ TUDÓSOK AZ AKADÉMIA MECÉNÁSAI KÖZÖTT

1. Ismeretlen fényképész: Mahler Ede, 1914.
Fénykép. MTA KIK KRKGy Ms 5072/39
2. Pollák Zsigmond, Haske Ferenc: Szőnyi Pál.
Nyomtatott metszet. *Vasárnapi Ujság* 25 (1878) 27. sz. (júl. 7.)
421.
3. Schrecker Ignác: Arenstein József, 1865.
Fénykép. MTA KIK KRKGy Ms 1410. Megjelent: *Magyar
Akadémiai Album*. Pest, 1865.
4. Schrecker Ignác: Deáky Zsigmond, 1865.
Fénykép. MTA KIK KRKGy Ms 10381. Megjelent: *Magyar
Akadémiai Album*. Pest, 1865.
5. Ismeretlen fényképész: Az Eötvös József Collegium,
Bp. Ménési út 11–13., 1911.
Fénykép. Fortepan/Berecz, képszám 175012
6. Lederer Ábrahám aranytolla.
Aranyozott ezüst. MTA KIK KRKGy Tárgyak 43
7. Erdélyi Mór: MTA Goethe-szoba, 1900 körül.
Fénykép. MTA KIK KRKGy Ms 5072/38

PAPP VIKTOR: JOGÁSZOK A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA MECÉNÁSI KÖRÉBEN

1. Borsos József, Doctor Albert: Tóth Lőrinc, 1865–1867.
Fénykép. Megjelent: *Országgyűlési album, 1865–1867*. OSZK
Történeti Fénykép- és Interjútár, FAlbum 1220, FTA 3644
2. Borsos József, Doctor Albert: Horváth Boldizsár, 1865–1867.
Fénykép. Megjelent: *Országgyűlési album, 1865–1867*. OSZK
Történeti Fénykép- és Interjútár, FAlbum 1220, FTA 3589
3. Ismeretlen rajzoló: Még egyszer az Éles Henrik teremtsi
theoriája, 1883.
Karikatúra. *Üstökös* 26 (1883) 16. sz. (ápr. 22.) 8.
4. Hirsch Nelli: Röck Szilárd.
Nyomtatott rajz. *Vasárnapi Ujság* 35 (1888) 41. sz. (okt. 7.)
672.

5. Schrecker Ignác: Zsivora György, 1865.
Fénykép. Megjelent: *Akadémiai album*, 1865. OSZK Történeti
Fénykép- és Interjútár, FAlbum 1222, FTA 3366

SIPOS BALÁZS: ÍRÓK, KÖLTŐK, ÚJSÁGÍRÓK ÉS SZERVEZETEIK ADOMÁNYAI AZ AKADEMIÁNAK

1. Marastoni József: Bulyovszky Gyula, 1861.
Litográfia. MNM TK GR, ltsz. 8223

2. Balogh Rudolf: Gyulai Pál, 1905.
Fénykép. MNM TF P, ltsz. 547-1933

3. Simó [?]: Bölöni Farkas Sándor.
Litográfia. MNM TK GR, ltsz. 1918/4

4. Heinrich von Angeli: Bródy Zsigmond, 1890.
Rajz, festmény alapján. *Vasárnapi Ujság* 37 (1890) 47. sz.
(nov. 23.) 765.

5. Ismeretlen fényképész: Rákosi Jenő, 1920-as évek vége.
Fénykép. MNM TF, ltsz. 166/1952 fk

KISS ZSUZSANNA: ORVOSOK, MÉRNÖKÖK ÉS KÖZGAZDÁSZOK AZ AKADEMIA TÁMOGATÓI KÖZÖTT

1. Marastoni József: Rózsay József.
Litográfia. *Magyarország és a Nagyvilág* 2 (1866) 41. sz.
(okt. 14.) 1.

2. Arany János sírverse Baranovszky Miklós sírjára.
Kézirat. MTA KIK KRKGy K513/902

3. A Műegyetem első állandó épülete a mai Múzeum körúton.
Grafika. *Vasárnapi Ujság* 30 (1883) 48. sz. (december 2.) 777.

4. Ismeretlen fényképész: Pekár Imre.
Nyomtatott fénykép. *Gazdasági Mérnök* 26 (1902) 8. sz.
(febr. 23.) 1.

5. Podhorányi Zsolt: Wellisch Alfréd nemesi oklevele. Részletek.
Fénykép. A család tulajdonában, 2024

6. Podhorányi Zsolt: Kautz Gyula tiszteletére készült kispasztika.
Fénykép. Madarász Aladár tulajdonában, 2024

KONRÁD MIKLÓS: VÁLLALKOZÓ MECÉNÁSOK

1. Barabás Miklós: Br. Sina Simon.
Litográfia. ELTE KL KRNY, ltsz. RD21561, KEPo7801

2. Borsos József: Ifj. br. Wodianer Albert, 1865 körül.
Fénykép. FSzEK Bp. Gy., bibFSZ01426513. képszám 040427

3. Pollák Zsigmond: Lévy Henrik.
Nyomtatott metszet. *Vasárnapi Ujság* 30 (1883) 11. sz.
(márc. 18.) 1.

4. Ismeretlen fényképész: Wahrmann Mór, 1875–1880.
Fénykép. MNM TF 2050/1957 fk

5. Koller Károly utódai: Ormódy Vilmos.
Nyomtatott fénykép. *Vasárnapi Ujság* 44 (1897) 51. sz.
(dec. 19.) 865.

6. Strelisky Sándor: Megyeri Krausz Lajos, 1901 körül.
Fénykép. PIM Jókai Mór-hagyaték F.18712

KLEMENT JUDIT: VÁLLALATOK TÁRSADALMI FELELŐSSÉGVÁLLALÁSA AZ AKADEMIA FELÉ 1945 ELŐTT

1. Strelisky fényképész műterme: Burchard-Bélaváry Konrád,
1900 körül.
Fénykép. MNM TF P, ltsz. 72.1171

2. A Pesti Hengermalom Rt. hirdetése, 1878 körül.
Nyomtatvány. BTM KM TKNy, ltsz. 31995

3. Barabás Miklós: Hajós József, 1869.
Olaj, vászon. 126×98 cm. MNM TK FE, ltsz. 2196

4. Ismeretlen fényképész: Weisz Fülöp, 1935.
Fénykép. MNM TF, ltsz. 62.3100

5. Atheneum Nyomda: A Salgótarjáni Kőszénbánya Rt.
részvénye, 1935.
Nyomtatvány. MNM ÉT D, ltsz. 92.94.1

6. Gárdonyi Fotóriport: Vida Jenő, 1940.
Fénykép. MNM TF, ltsz. 62.3401

ABLONCZY BALÁZS: VÁRMEGYEI ÉS ÁLLAMI ADOMÁNYOK

1. Tarnay Ivor gyászjelentése, 1941
Nyomtatvány. OSZK Plakát- és Kisnyomtatványtár, Gyász-
jelentések
2. Az Est: Berzeviczy Albert, Klebelsberg Kunó az Akadémia
ülésén, 1931.
Fénykép. MNM TF, ltsz. 62.1582

PÜSKI LEVENTE: SZÉCHENYI NYOMÁBAN. A VIGYÁZÓ-VAGYON ÉS A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA

1. Vigyázó Ferenc, ifj. Vigyázó Sándor és Vigyázó Jozefa, 1882.
Fényképek a Vigyázó-hagyatékából származó fényképalbumból.
MTA KIK KRKGy, Képek 2 9
2. Klösz György: Gr. Vigyázó Sándor vácrátóti kastélyának
könyvtára, 1895–1899 körül.
Fénykép. Fortepan / BFL XV.19.d.1.11.101, képszám 83193
3. Strelisky Lipót: Gr. bojári Vigyázó Ferenc.
Fénykép. MTA KIK KRKGy, Ms 5074/16
4. Klement Judit: Vigyázó Sándor és Ferenc emléktáblája a
vácrátóti botanikus kertben
Digitális fotó, 2024. ápr.
5. Klösz György: Gr. Vigyázó Sándor vácrátóti kastélya
1895–1899 körül.
Fénykép. Fortepan / BFL XV.19.d.1.11.104, képszám 83196

ABLONCZY BALÁZS: ADOMÁNYOK KÜLFÖLDRŐL A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIÁNAK

1. Ismeretlen fényképész: Mehmed Feridun bej, 1903.
Nyomtatott fénykép. *Vasárnapi Ujság* 50 (1903) 17. sz.
(ápr. 26.) 265.
2. A Feridun-alapból finanszírozott kiadványok címlapjai

TAKÁCS RÓBERT: AZ ÁLLAMOSÍTOTT AKADÉMIA NEM ÁLLAMI TÁMOGATÓI

1. Ismeretlen fényképész: Stein Aurél, 1910.
Fénykép. MNM TF P, ltsz. 78.1043
2. Szabolcsi Bence beszédet tart a Bartók Archívum megnyitá-
sán, 1961. szept. 25. A háttérben ifj. Bartók Béla és felesége,
özv. Bartók Béláné Pásztory Ditta és Erdei Ferenc.
Fénykép. HUN-REN Bölcsészettudományi Kutatóintézet
Bartók Archívum, ltsz. BAN 770
3. Kádas Tibor: Lukács György és Déry Tiborné, 1971.
Fénykép. Fortepan / Kádas Tibor, képszám 22336
4. Molnár Edit: Ligeti Lajos, 1987
Fénykép. MTI Fotóarchívum, MTI-FOTO-898991
5. Pólya Zoltán: Soros György és Láng István az együtt-
működési megállapodás aláírása után, 1984. máj. 28.
Fénykép. MTI Fotóarchívum, MTI-FOTO-891989

ZSIDI BERNÁT: AZ AKADÉMIA TÁMOGATÓI A RENDSZERVÁLTÁS ÓTA

1. Megállapodás aláírása az MTA részéről Glatz Ferenc elnök
és a General Electric International Hungary részéről Völgyes
Iván főtanácsadó között, 1999. febr. 26.
Fénykép. AL Fényképtár Fotók 1999 2./4.
2. Az MTA által adományozott Wahrmann Mór-érem.
Érem. MTA KIK KRKGy, ltsz. 73, 74
3. Glatz Ferenc, Demján Sándor, Peter Munk magyarországi
rokona és Peter Munk a megállapodás aláírása után, 1998.
márc. 27.
Fénykép. AL Fényképtár Fotók 1998 1./3.
4. Kenyeres Sándor, Vizi E. Szilveszter, Detrekői Ákos
és Fodor István a Talentum díj átadásán, 2004. febr. 13.
Fénykép. AL Fényképtár Fotók 2004 4./4.

Pénzrendszerek, pénznemek

PENGŐFORINT VAGY KONVENCIÓS EZÜSTFORINT

A reformkorban, így az Akadémia alapításakor is, kettős valuta-rendszer működött a Habsburg Birodalomban. A Mária Terézia uralkodása idején bevezetett konvenció ezüstforint vagy pengőforint, valamint az Osztrák Nemzeti Bank által a napóleoni háborúk lezárulta után (1816-tól) kiadott bankjegyek (Wiener Währung, bécsi valuta) is hivatalos fizetőeszközök voltak. (A 19. századtól terjedt el, majd vált egyre inkább meghatározóvá a papírpénz-használat.) Az 1848-as forradalmakig a bankjegyek tartani tudták a stabil árfolyamot az ezüstforinthez képest. Az Akadémiának szánt adományok jellemzően az ezüstalapú konvenció vagy pengőforintról szóltak.

OSZTRÁK ÉRTÉKŰ FORINT

A Habsburg Birodalomban 1857-től valutareform kezdődött, amely egy tisztán ezüstalapú pénzügyi rendszer megszilárdítását célozta, vagyis hogy a bankjegyek is konvertibilisek – kötelezően ezüstpénzre válthatók – legyenek. Az új fizetőeszköz neve az osztrák értékű (o. é.) forint lett. 100 konvenció ezüstforint 105 o. é. ezüstforintot ért. Az 1859. évi osztrák–olasz, majd az 1866. évi porosz–osztrák háborúk okozta gazdasági nehézségek miatt

a párhuzamos valutarendszer (o. é. forint és bankjegyek, államjegyek) fennmaradt. A kiegyezés megkötésével a pénzügyi rendszer és a jegybankszerepkört betöltő Osztrák Nemzeti Bank jelentősége nem változott, de 1878-tól Osztrák–Magyar Bank lett a neve. 1857-től 1892-ig o. é. forintban – amiről gyakran elhagyták az „osztrák értékű” jelzőt – érkeztek az Akadémiának a felajánlások.

KORONA

Az 1870-es évektől számos európai ország áttért az aranyalapú valutarendszerre, ami azt eredményezte, hogy az ezüst iránti kereslet csökkent, a kínálata viszont nőtt, így az ezüstalapú pénzek értéke is csökkent. Emiatt 1878-tól az o. é. forint már kevesebbet ért, mint a forgalomban levő papírpénz. A nemzetközi pénzügyi rendszereket követve az Osztrák–Magyar Monarchia 1892-től indított valutareformot – Wekerle Sándor kezdeményezésére –, amelyben az ezüstalapú forintot aranyalapú korona váltotta fel. 1 o. é. forint 2 koronát ért. (A kortársak azért hívták sánta aranyvalutának a koronát, mivel az 1 forintos ezüstérme forgalomban maradt.) Bár nem került sor a teljes konvertibilitás bevezetésére, a korona árfolyama az első világháborúig stabil maradt a többi aranyalapú valutához képest.

PENGŐ

Az Osztrák–Magyar Monarchia felbomlásával ki kellett vezetni a régi államalakulat fizetőeszközét, amely ráadásul az első világháború alatt és főleg utána jelentősen inflálódott. Ebből (is) következett az Akadémia finansziális alapjainak megingása, amit a kötet több fejezete is megidéz. Az 1924-ben megalakult Magyar Nemzeti Bank 1926 végén vezette be az új fizetőeszközt, ami a 19. századi pengőforintról kapta a „pengő” nevet.

Felhasznált irodalom

Kövér György: *Iparosodás agrárországban*. Bp., 1982. 38–45.

Kövér György: Az Osztrák–Magyar Monarchia bankrendszerének fejlődése. *Közgazdasági Szemle* 33 (1986) 3. sz. 312–324.

Pallos Lajos – Torbágyi Melinda – Tóth Csaba: *A magyar pénz története. A kezdetektől napjainkig*. Bp., 2012. 81–171.

FORINT

A pengő inflálódása már a második világháborúba való belépés után elkezdődött, és bár a háború végére is jelentős szinten állt, 1945 folyamán a pénz értékvesztése tovább fokozódott. A pengőt elsöpörte a hiperinfláció. (A legmagasabb kinyomtatásra került címlet az 1 milliárd bilpengő volt.) 1946. augusztus 1-jével került bevezetésre a pengőt felváltó az új fizetőeszköz, a forint, ami ma is Magyarország hivatalos pénzneme.

Klement Judit

Névmutató

A

- Abaffy Csilla 150, 153
Abensperg-Traun Ferencné Bethlen Borbála
→ Traun Ferencné Bethlen Borbála
Ábrányi Kornél 51, 144
Aczél György 390, 396
Ádám Antal 238, 240
Ágai Béla 266
Agárdi Péter 400
Ágoston Józsefné Kacskovics Jozefa 110, 113–114
Alexits György 394, 399
Alexits Györgyné 394, 401
Almási Balogh Melanie 99, 102
Almási Balogh Pál 97–99, 102, 113
Almássy Kálmánné Wenckheim Minka 94
Amália nagyhercegnő 235
Amerling, Friedrich von 71
Amizoni Károly 312
Andics Erzsébet 217
Andrássy család 71, 83
Andrássy Dénes 71, 80–81
Andrássy Géza 341
Andrássy grófok 68
Andrássy György 23–25, 28, 30–31, 33–34, 69, 71–72, 80–81, 373
Andrássy Györgyné Königsegg-Aulendorff Franciska 94
Andrássy Gyula 71, 168
Andrássy Gyuláné Kendeffy Kata 93–94, 100, 103
Andrássy Károlyné Szapáry Etelka 93, 118
Andrássy Manó 103
Andrássy Manóné Pálffy Gabriella 91, 93, 100, 103
Andrássy Tivadar 341
Andrássy Tivadarné 218
Angelovics Helga 34
Angyal Dávid 61, 262, 273, 276
Angyal Pál 262
Antal Géza 378
Antal Zoltán 423, 425
Apponyi Albert 273
Apponyi Györgyné Sztáray Júlia 93–94
Apponyi Sándor 274
Aranka György 158
Arany János 56, 60, 105, 119, 142, 213, 216, 218, 259, 261–262, 266, 272–273, 286, 342, 388
Arany Jánosné 261–262

Arany László 261–262, 266, 272–273, 388
 Arany László özvegye 272
 Arenstein József 229–230
 Asbóth Ilka 108
 Asbóth Lajos 113
 Atzél Jánosné Bohus Emilia 109
 Atzél Sándorné Ottlik Anna 100, 109–110, 112
 Aubouin, Adèle d' → Görgei Artúrné Aubouin, Adèle d'
 Auer Ádám 86
 Auersperg Alexanderné Szapáry Sarolta 93
 Augusz Antal 50
 Auguszt szász-coburg-gothai herceg 50

B

Babarczy Teréz 113
 Bácskai Vera 34, 178, 194–195, 199, 320, 322–323
 Bader, Alfred 419, 423
 Bader, Isabel 423
 Badics Ferenc 262
 Baják László 34
 Bajza József 90, 277
 Bajzáth Adél 112
 Bajzáth Ágnes 112
 Bajzáth Amália 112
 Bajzáth Gizella 112
 Bajzáth Györgyné Bernrieder Mária 96, 107, 112–114
 Bajzáth Józsefné Tallián Zsófia 112
 Bajzáth Valéria 112
 Bajzáth Vilmos 112
 Bajzáth Vilmosné Jankovich Mária 112, 114
 Baky Marica 399, 403
 Balanyi György 206
 Balásházy János 43
 Balassa János 51, 284–285, 298–299
 Balkányi Kálmán 335
 Balkányi László 238, 240
 Balla Károly 266
 Balla Tibor 299, 302
 Ballabás Dániel 61
 Ballagi Mór 308, 331
 Balli, Muhammet 379–380
 Balló Ede 269
 Balog Jenő 152
 Balogh András 422, 425
 Balogh Istvánné László Anna 111
 Balogh Jenő 149, 152, 267, 273–274, 320, 322–323, 349, 351, 363, 367
 Balogh Pál 282, 298, 302
 Bánáti Ágnes 271, 276

Bánffi László 272
 Bánffy György 158, 209
 Bánffy Györgyné bethleni Bethlen Margit 209–210, 218
 Bánffy Zsigmondné Bethlen Anna 100, 103
 Bánhidy Albert 109, 111
 Bánhidy Albertné Luby Karolina 109–111, 113
 Bánhidy Béla 111
 Bánhidy Sándor 109
 Bánhidy Sándorné Vay Klára → Vay Klára
 Baranovszky Miklós 286
 Bárány Zsófia 150–151, 153
 Baranyi Dóra 271, 276
 Baráth Lajos 414, 422
 Baráth Mária 414
 Bárczay Andrásné Zsombory Anna 94
 Bárczay Józsefné Lónyay Pirooska 95, 100, 102
 Barczy, Július 84–85
 Bárdos Nándor 149
 Bárdos Remig 152
 Barlanghy László 170
 Baróti Szabó Dávid 158
 Barta István 84–85
 Bartakovics Béla 49, 56, 138–139, 141, 147, 150
 Bartal György 50
 Bártfai Szabó László 33–35, 83–85, 153
 Bártfay László 90
 Bartha Károlyné Sanka Alojzia 109, 113
 Bartók Albert 270, 276
 Bartók Béla id. 390–391
 Bartók Béla ifj. 390–391
 Bartók Béláné Pásztory Ditta özv. 390
 Bartók Péter 391
 Bartoniek Emma 175, 177
 Bartoniek Géza 232–233
 Basics Beatrix 84–85
 Batizfalvy Sámuel 299, 302
 Bátor Viktor 391, 400
 Battha Györgyné Fridvalszky Szerafin 113
 Batthány Elemér 50
 Batthány Fülöp 50
 Batthyány Antónia → Inkey Zsigmondné Batthyány Antónia
 Batthyány Artúrné Apraxin Júlia 103
 Batthyány család 67, 70–71
 Batthyány Ferencné 210
 Batthyány Fülöp 70, 76–77, 84, 161
 Batthyány Gedóné Fiáth Erzsébet 118
 Batthyány grófok 68
 Batthyány Gusztáv 40
 Batthyány Ignác 158

- Batthyány Imréné Majláth Erzsébet 93–94
 Batthyány Julianna 118
 Batthyány Karolin 111
 Batthyány Károlyné Nádasdy Karolina 91–93
 Batthyány Kázmér 40
 Batthyány Lajos 49, 58
 Batthyány Lajosné Zichy Antónia 51, 91, 94, 104, 119
 Batthyány Lászlóné Festetics Cölestina 94, 107, 111
 Batthyány Nepomuk János 73
 Batthyány Terézia → Orczy Lőrincné Batthyány Terézia
 Batthyány Viktor 94
 Batthyány Zsigmondné Erdődy Johanna 118, 211
 Bay Zoltán 408
 Bayer József 205
 Beck Miksa 334, 342
 Beigel Anna 210
 Békássy Antónia 113
 Beke Ödön 379
 Békefi Remig 143
 Bekker Zsuzsa 300, 302
 Bél Mátyás 157, 175, 177–178
 Belegi Lajos 173
 Beliczay Istvánné Czigler Antónia 110
 Belitska-Scholtz Hedvig 132
 Bem József 95
 Bende Imre 147
 Bendzsel Miklós 422
 Beniczky Ferenc 168
 Beniczky Ödön 168
 Beniczky Ödönné Keglevich Stefánia 112–113
 Benkő Ágota 154
 Benkő Samu 408
 Bényei Miklós 130, 132, 238, 240
 Beöthy Zsolt 268, 271
 Berányi Pál 399
 Berecz Anita 219
 Berend T. Ivánt 413
 Berger József 173
 Bergh Károly 286, 289–290, 299
 Berlász Jenő 56, 61
 Berta Annamária 217, 219
 Bertha Anna 110
 Berzeviczy Albert 150, 173, 192, 218, 239–240, 274, 301–302,
 318–319, 339, 350
 Berzsenyi Dániel 53
 Bessenyei György 25, 33, 35, 158
 Bethlen István 210, 319
 Bethlen Józsefné Sissányi Erzsébet 114
 Bethlen Pálné Bethlen Mária 108, 110–111
 Bethlen Vilma 108, 111
 Bezecky Gábor 274, 276
 Bezerédj Amália 213
 Bezerédj Flóra 213
 Bezerédj István 167, 211, 213
 Bezerédj Istvánné Bezerédj Etelka (Adél) özv. 95, 211, 213
 Bezerédj Etelka 172
 Bezerédj Flórika 172
 Bezerédj István 172
 Bibó István ifj. 369
 Bicskei Éva 61, 118, 120, 131–133, 150, 153–154, 276
 Birly Flórián 185
 Bíró Ferenc 175, 177
 Bíró Imréné Glatz Johanna 109, 114
 Bíró László 369
 Bisztray Gyula 276
 Blaskovich Bertalan 167
 Blaskovich Miklósné Edelspacher Marianna 111
 Bloch Móric 308, 324
 Bod Péter 157–158, 175, 177
 Bódiné Beliznai Kinga 253, 255
 Bodnár Gábor 146
 Bodnár István 218–219
 Bódy Zsombor 132, 341, 343
 Bódyné Márkus Rozália 271, 276
 Bognár Józsefné Kutzián Ida 420
 Bogner Amália 144
 Bogsch Erik 410, 421
 Boháts Kálmán 171–172
 Bohus János 162, 164, 170
 Bohus Jánosné Szógyény Antónia 91, 95–96, 100, 103–110,
 112–115, 119
 Bohus Zsigmondné Vásárhelyi Júlia 109
 Bojtos Anikó 274, 276
 Bókai János 51
 Bolla Zoltán 422, 425
 Bolza Marietta 358–359, 362, 367
 Bolza Pál 358, 360, 366
 Bona Gábor 84–85, 118, 120, 175–177
 Boncz Hajnalka 61, 151–153
 Bónis Samu 172
 Bónis-Pogány Anna 171–172
 Bonnáz Sándor 141, 147
 Borbáth Dániel 239–240
 Borbély Sámuel 234
 Boros Róbert 398
 Boros Zsuzsanna 368
 Borovszky Samu 220
 Borsiczky Dénes 251

Borstieber Gertrúd 400
 Bossányi László 57
 Bourbon Károly 231
 Bozó Pálné Teleki Augusztá 108, 111, 113
 Bölöni Farkas Sándor 259, 261–262, 264, 266, 271–272, 276–277
 Brankovics György 131
 Breckenheim Ferdinándné Schwarzenberg Karolina 50
 Brencsán Sándor 171
 Brigovác László 34–35
 Bróde Lipót 253, 255
 Bródy Imre 408
 Bródy Zsigmond 259–261, 264–265, 270, 272
 Brunszvik Mária-Terézia 92, 96
 Bugát Pál 113
 Bujanovics Jánosné Koppy Mária 205
 Bujanovics Sándor 162
 Bulyovszky Aladár 272
 Bulyovszky Gyula 259–261, 264–265, 272
 Bulyovszky Lilla 259, 272
 Burchard-Bélaváry család 334
 Burchard-Bélaváry Gusztáv 341
 Burchard-Bélaváry Konrád 332, 334, 341
 Burchard-Bélaváry Rezső 334
 Burucs Kornélia 421–422, 425
 Buzinkay Géza 270, 276
 Bük László 171

C

Cacciari Alajos 51
 Carl August nagyherceg 235
 Charles Darwin 247
 Chorin Ferenc id. 318, 338
 Chyzer Kornél 196, 199
 Cieger András 176–177, 253, 255, 323
 Concha Károly 61
 Crenneville, [Franz Folliot de] 131
 Cristian Réka Mónika 220
 Czárán Antalné Vásárhelyi Eszter 109
 Czartoryski László/Władysław herceg 374
 Czékus Ferenc 103
 Czékus Mártonné Czékus Klementina 97, 102–103
 Czinár Mór Pál 142
 Czinege Szilvia 84–85
 Czintula Antal 176
 Czintula Mihály 172
 Cziráky Jánosné Dezasse Lujza 96, 102
 Czóbel Imréné Vay Éva 95
 Czoch Gábor 194, 199–200
 Czuczor Gergely 41

Cs

Csajányi Melinda 217, 219
 Csáky Albin 262, 271
 Csáky család 67
 Csáky Istvánné Lazánszky Ludmilla 91, 93–94
 Csáky Jánosné Klobusiczky Cornélia 92
 Csanak Dóra → F. Csanak Dóra
 Csányi Sándor 410
 Csapliczky Lilla 50
 Csapodi Csaba 151, 154
 Császka György 140, 147
 Csatskó Imre 113
 Csausz Márton 284–285, 298
 Csehov, Anton Pavlovics 379
 Csekonics János 162, 164
 Csekonics Jánosné Liphay Leona 91, 93, 95, 100, 103, 111, 114
 Csekonics Margit 93
 Csernoch János 148
 Cséry Lajos 168
 Csíbi Norbert 177
 Csíky Antónia 114
 Csíky Jozefa 114
 Csíky József 214
 Csíky Józsefné Kováts Irma Mária 214
 Csíky Manó 114
 Csillag, Ron 423
 Csizmadia Lajos 254–255
 Csontos Dezső 414
 Csontos László 414
 Csorba László 34–35, 150, 154
 Csurgay Árpád 422

D

Dadányi Konstantin 162
 Dalos Anna 399, 403
 Damaszkín család 162
 Damjanich János 114
 Danielik János 50, 57, 59, 144, 151
 Danielik József 48, 50
 Dank Agáp 50
 Danyi Pál 351–352
 Darányi Ignác 174
 Deák Ágnes 119–120, 270, 276
 Deák család 160
 Deák Ferenc 42–43, 47, 57, 126, 144, 167, 171–172, 266, 312
 Deák Zsigmond 231–232
 Degen/Dégen Árpádné Schubert Janka 214–215
 Degen Árpád 214–215, 218, 220
 Degen Gusztáv 214
 Degré Alajos 253, 255

Demény János 400, 403
 Demeter Zsófia 219
 Demján Sándor 409–410, 415–416
 Dercsényi János 165
 Déry Tiborné 392
 Dessewffy Aurél 98, 143, 341
 Dessewffy Emil 42–43, 45–46, 48–49, 52–53, 55, 57–58, 60,
 125–126, 131, 144, 151–152, 183, 310, 321, 329–330
 Dessewffy Emilné Wenckheim Paulina 93
 Dessewffy Ferencné Csáky Alojzia 92
 Dessewffy Gyuláné Sennyey Anna 91–93, 118
 Dessewffy Ilona 108
 Dessewffy Sándor 147
 Detrekői Ákos 418
 Deutsch Bernát 307
 Deutsch József 307
 Deutsch Sidonia 108, 110
 Dézsi Lajos 367, 369
 Dibácsi Miklós 401
 Diescher József 55
 Dill Margit 198
 Dille, Denijs 391
 Discher József 51
 Divald Károly 119–120
 Divald Kornél 60–61, 131–132
 Dobrossy István 34–35, 133
 Dobszay Tamás 34–35, 83, 85, 130, 132, 175, 177
 Domaniczky Endre 84–85
 Domanovszky Sándor 130, 132, 143, 206
 Donát János 90
 Doppel Károly 51
 Dóra Szilárd 310
 Dóra Szilárdné Janitsáry Theonymphia 116
 Doró Katalin 238, 240
 Dósa István 349
 Döbrentei Gábor 24, 29, 33–35, 83–86, 150, 175, 177, 389
 Döbrentei, Elisabeth von 389
 Dömény János 399
 Dragomir, Silviu 378
 Draskóczy Lajos 254–255
 Duka Miklós 47
 Duka Tivadar 285, 298
 Dulánszky Nándor 147
 Dux Adolf 48

E, É

Ebergényi Margit 173
 Eckhart Ferenc 206, 337, 339
 Edl Ferenc 283–284
 Edl Kálmán 284, 298

Eggenberger Ferdinánd 48
 Egri Pál 422
 Egyed Antal 144
 Eichard, Douglas 341, 343
 Eisenberger Amália/Amélie 316
 Ekés László 399
 Éles Henrik 247, 254
 Elischer Boldizsár 235
 Elischer Gyula 235, 237
 Emich Gusztáv 48
 Engel Miksa 261, 267, 273
 Engerth Vilmos 51
 Engesser Mátyás 51
 Enyedi Sándor 175, 177
 Eötvös József 42–43, 47, 52–53, 57, 60, 146, 150–152, 228, 308
 Eötvös Józsefné Rosty Ágnes 95, 104, 112–114
 Eötvös Loránd 28, 131, 171, 266, 269, 272, 313, 319, 332, 341
 Erdei Ferenc 401, 391
 Erdélyi Aranka 177
 Erdélyi János 51
 Erdey László 394
 Erdey Lászlóné Schneer Anna özv. 394, 401
 Erdey-Grúz Tibor 389, 401
 Erdey-Grúz Tiborné 399
 Erdődy Agáta 118
 Erdődy Erzsébet Josephine 50
 Erdődy Franciska 118
 Erdődy Henrika 118
 Erdődy Johanna → Batthyány Zsigmondné Erdődy Johanna
 Erdődy Sándor 50
 Erdős (Engländer) Lajos 401
 Erdős Pál 394, 401
 Érdy János 138
 Éri István 84–85
 Érkövi (Ploetz) Adolf 50
 Ernst Jenő 394
 Erzsébet királyné 211
 Esterházy család 67, 70–71
 Esterházy István 103
 Esterházy Károly 69, 73
 Esterházy Mária 73
 Esterházy Mihály 30, 73, 341
 Esterházy Pál 50, 131, 348, 360
 Everett Hughes 243

F

F. Csanak Dóra 56, 61, 84–85, 399, 403
 Fábri Anna 150, 154, 217, 220
 Fabriczy Kornél 286, 289–290, 299
 Fabriczy Sámuel 290

Fackh Gedőné Pöltenberg Ilona 109, 114
 Fáji Fáy Béláné osdolai Kuun Irma 213, 218
 Falk Miksa 48, 57
 Faragó János 254–255
 Farkas Imre 49
 Farkas István 190, 194, 198–199
 Farkas Mihályné Pápai/Pápay Erzsébet 205
 Faschó Józsefné Majthényi Izabella 109
 Fata Ildikó 154
 Faustmann, Thomas 410
 Fáy András 337
 Fáy Kunigunda 204
 Fedor, Nikolits 47
 Fehér Ferenc 392
 Fehér György 176–177, 253, 255
 Fehér Ipoly Kálmán 229, 230
 Fekete Gézáné 85, 119, 151, 153–154, 175, 177, 197, 199,
 254–255, 300, 302, 341–343
 Fekete István 272, 276
 Fekete Sándor 319
 Felsőbüki Nagy Pál 23, 29, 81, 160, 168
 Felsőbüki Nagy Sándor 168
 Ferdinánd Károly 231
 Ferdinandy Géza 358
 Ferenczy István 53
 Ferenczy Zoltán 379
 Feridun, Mehmed 374–376, 379
 Ferstel, Heinrich 55
 Festetich Györgyné Erdődy Eugénia 94
 Festetics család 67
 Festetics György 29, 73
 Festetics Júlia 73
 Festetics László 33, 73
 Festetics Sándor 367
 Feszty Masa 209
 Flesch Alajos 310
 Flór Ferenc 283–284, 298–299
 FlukFluck Ede 144
 Fodor Ilona 205
 Fodor István 418
 Fogarasi János 50
 Fokasz Nikosz 323
 Fokos-Fuchs Dávid 379
 Fónagy Zoltán 34–35, 83, 85
 Forgách Kálmánné Pongrácz Eleonóra 93
 Forgács Pál 396
 Forgó András 177
 Forgó György 281–282, 298
 Forray Endréné Brunszvik Júlia 91–92, 96, 100, 118

Forster Gyula 262
 Földes Béla 300, 302, 335, 339
 Földváry Elekné Teleki Júlia 108, 111
 Földváry Miklósné Kappel Malvin 110–111, 114
 Fraknoi Vilmos 140, 142–143, 147, 151, 197, 231, 341
 Fráter család 166, 168
 Fráter Jánosné 57, 61, 274, 276
 Friedmann Pál → Simor Pál
 Frivaldszky Imre 113
 Fuchs Rudolf 332
 Fülep Lajos 389

G

Gaal György 238, 240
 Gaál/Gaal Jenő 294–297, 300–302, 319
 Gaál Zsuzsanna 255
 Gábor András 421
 Gábor Eszter 270, 276
 Gál Máté 219
 Galambos Sándor 194, 197, 199–200
 Galgóczy Károly 50, 294, 300
 Gali Máté 366, 369
 Ganz Ábrahám 53, 286
 Garai Imre 238, 240
 Gárdonyi Albert 218–219
 Gárdonyi Géza 217
 Geist Gáspár 373, 379
 Gelléri Mór 187, 196–197, 200
 Gellért Oszkár 400
 Gemmingen Adolfné Batthyány Sarolta 118
 Georgicon, József 224
 Gerevich Tibor 239–240, 274, 276
 Gergely XVI. 231
 Gergely András 85, 130, 132
 Gergely Jenő 324, 369
 Gergely Pál 272, 276, 361, 364–369
 Gerliczy Félixné Kornis Alojzia/Alojza/Lujza 100, 103, 112
 Gerliczy Vincéné/Vinczéné Sztankovánszky Erzsébet 100, 102,
 110, 112
 Gerő Ernő 399
 Gévay Antal 161
 Ghyczy Ida 114
 Ghyczy Kálmán 167
 Gillming Ferenc 317–318
 Girk György 49
 Gladys Vanderbilt 374
 Glatz Ferenc 276, 342–343, 408–410, 414–417, 421–423, 425
 Glück Frigyes 319
 Glück Jenő 57, 61

Gócsáné Moró Csilla 176–177
 Goethe, Johann Wolfgang 235, 270, 276
 Gogolák Lajos 319, 322–323
 Goldziher Ignác 376
 Gombocz Zoltán 143, 376
 Gonda Imre 133
 Gorove Antalné Ullmann Terézia 110, 114
 Gorove István 50, 168, 170
 Gorove Károly 165
 Gorove Lajos 165
 Gorove László 165
 Gorove Lászlóné Rác Mária 96
 Gosztonyi Alajosné Kopauer Amália 111
 Gosztonyi család 113
 Gosztonyi Paula 111
 Gottdank Tibor 299, 302
 Gottsmann, Andreas 85, 132
 Gömöry Jánosné Ragályi Róza 110
 Göndöcs Benedek 50
 Göndöcs Rudolf 50
 Görgei Artúr 51, 58, 79, 103, 285
 Görgei Artúrné Aubouin, Adèle d' 109, 111, 114
 Görgei Bertha 108–109, 111, 114
 Görgei István 272
 Görgey Gusztáv 171–172
 Görgey István 51
 Gózszy Zoltán 177
 Gracza György 58, 61
 Grasselly Gyula 414
 Groedel Ármin 315–316
 Groedel Paula 315
 Groszmann Zsigmond 321, 323
 Gruber György 144
 Grünbaum Márk 47
 Gschwindt Mihály 50

Gy

Gyáni Gábor 154, 181, 194, 200, 276
 Gyánti István 200
 Gyarmathy Sándor 170
 Gyertyánffy Dávidné Karátsony Vilma 96
 Gyertyánffy Eötvös József 233
 Gyertyánffy István 233
 Gyires Klára 420
 Gyires Tibor 420
 Győrffy Miklós 276
 György Aladár 331
 Győry Felice 96
 Győry Irma/Mária 96

Győry lányok 96
 Győry Terézia 96
 Gyulai Pál 209, 261–262, 265–266, 269–273, 276, 336
 Gyulay Lajos 50
 Gyürky Ábrahámné Orczy Sarolta 93, 95, 100, 102
 Gyürky Pálné Vay Erzsébet 93, 97, 100, 102

H

H. Boros Vilma 239–240
 Haas Mihály 49
 Hablawetz Franciska 81
 Habsburg-dinasztia 67
 [Habsburg–Lotaringiai] Albrecht főherceg 125, 128, 130
 [Habsburg–Lotaringiai] Ferdinánd főherceg 123, 125
 [Habsburg–Lotaringiai] Ferdinánd V. 125–126, 128, 131–132, 138
 [Habsburg–Lotaringiai] Ferenc (Ágost) főherceg 128
 [Habsburg–Lotaringiai] Ferenc I. 41, 123, 125, 128–130, 132, 160
 [Habsburg–Lotaringiai] Ferenc József 78, 125–128, 132, 166, 311
 [Habsburg–Lotaringiai] Frigyes főherceg 230
 [Habsburg–Lotaringiai] József (Antal) főherceg → [Habsburg–Lotaringiai] József főherceg, nádor
 [Habsburg–Lotaringiai] József (Károly) főherceg 127
 [Habsburg–Lotaringiai] József Ágost főherceg 127–129, 132
 [Habsburg–Lotaringiai] József főherceg, nádor 24, 74, 123, 125, 127–128, 130, 138, 373
 [Habsburg–Lotaringiai] Károly főherceg 125, 128, 130
 [Habsburg–Lotaringiai] Károly IV. 127, 128
 [Habsburg–Lotaringiai] Miksa I. (mexikói császár) 126–127
 [Habsburg–Lotaringiai] Rudolf főherceg, trónörökös 78, 127
 Háday Ferencné Osztróvszky Franciska 110
 Hadzimihajlo-Sissányi család 175
 Haidecker Sándor 268
 Hajdú Imre 170, 249
 Hajdu Tibor 400
 Hajnal István 206, 217, 253, 255
 Hajnik Károly 46–47
 Hajós József 337
 Halász Ilona 419
 Halász Livia Margit 419, 423
 Halász Sándor 324
 Halmos Károly 253, 255
 Hamer János → Hamernyik János
 Hamernyik János 190–192, 198
 Hanák Péter 299, 302
 Hankiss Elemér 398
 Haraszi György 272, 276

Harkányi Frigyes → Koppely Frigyes
 Harkányi György 359
 Harkányi János 359
 Harkányi Károly 316, 322
 Harmat Zsigmond 300, 302
 Harmathy Attila 421
 Harrits, Gitte Sommer 253, 255
 Hartleben Adolf 144
 Hartleben Konrád 48
 Hatzel család 189
 Hatzel Márton 188–189, 194, 197
 Hauser Arnold 390, 400
 Hauszmann Alajos 57
 Haynald Lajos 139–140, 147, 151
 Heckenast Gusztáv 44, 47, 57, 261–262, 270
 Hegedűs Gyula 274
 Hegedűs/Hegedűs Lóránt 173, 247, 273, 301–302, 335, 339,
 342, 367
 Hegyaljai Kiss Géza 176–177
 Heller Ágnes 392
 Heller Ágost 239–240
 Heller Farkas 339
 Helmeczy Mihály 90
 Hendrey Ferencné Bíró Éva 109
 Hendrey Pálné Blázsy Amália 109–110
 Henszlmann Imre 53, 55
 Hentsch család 195
 Herczeg Ferenc 319
 Herczeg Ignác 173
 Herder, [Johann Gottfried von] 235
 Hermann Imre 395, 401, 403
 Hermann Irén 423, 425
 Herz Viktor 318
 Herzfelder Izidor 313
 Herzfelder Izidorné özv. 313, 321
 Hessky, Orsolya 130, 132
 Hetényi Ede 401, 403
 Hidasy Kornél 147
 Hidvégi Violetta 56, 61
 Hild József 41
 Hild Márta 300, 302
 Hills, Ben 422, 425
 Hinka Ilka 110
 Hinka József 144, 245
 Hirschler Ignác 51, 59
 Hites Sándor 83, 85
 Hodinka Antal 143
 Hoffmann Edith 291
 Hoisty Sándor 266

Hoitsy Pál 259–262, 266, 270, 274
 Holczer Miklós 284, 298
 Hollán Ernő 113, 286, 288–289, 299
 Hollán Ernőné Békeffy Antónia 114
 Holló Barnabás 332
 Hollós László 228
 Hollósy Kornélia 211
 Horányi Károly 217, 220
 Horn Dezső 400
 Hornig Károly 147
 Hornyánszky Gyula 262
 Hornyánszky Viktor id. 270
 Hornyánszky Viktor ifj. 261–262, 271
 Horrhy Katalin 113
 Horthy Miklós 209, 260, 340
 Horváth Boldizsár 246–247, 253, 255
 Horváth Cyrill 50
 Horváth István 154
 Horváth József 194, 200
 Horváth László 240, 368, 421
 Horváth Mihály 147, 197
 Horváth Sándor 132
 Horváth Simon 167
 Hőgyes Endre 299, 302
 Hölvényi György 154
 Hrabovszky Dávid 165
 Hubay Ede 209
 Hummel Antalné Kendelényi Terézia 110
 Hunfalvy Pál 250
 Hunyadi Mátyás 197
 Hunyady Lászlóné Csáky Sarolta 93
 Huszár Ilona 210

I

Igric [Tábori Róbert] 218
 Ilonszki Gabriella 253, 255
 Ilyés Gábor 197
 Illyefalvi I. Lajos 195, 200
 Inkey Imre 161
 Inkey Zsigmondné Batthyány Antónia 111, 114
 Ipolyi Arnold 139, 141, 143, 147, 151
 Irinyi József 47
 Italo Santelli 210

J

Jakab Elek 270, 276
 Jakab Réka 196
 Jakabffy Gergely 170
 Jakabffy István 171–172

Jakó Zsigmond 206, 408
 Jancsó Elemér 270, 276
 Jankovich Béla 296–297, 300–301
 Jankovich család 161
 Jankovich Miklós 161
 Jankovich Béláné Balogh Adél 111
 Jankovich Mária → Bajzáth Vilmosné Jankovich Mária
 Jánossy Ferenc 392–393, 400
 Jánossy Imre 400
 Jászay Sámuel 171–172
 Jekelfalussy József 336
 Jekelfalussy Vince 146, 152
 Jendrássik Jenő 299, 302
 Jermy Tibor 420
 Jermy Tiborné 420
 Jerney János 165
 Jeszenák Jánosné Forgách Aloisia 50
 Jókai Mór 47, 259, 261–262, 270–272
 Jolsvai András 34–35
 Jósika Sámuel 50
 Józan Miklós 148
 Justh Gábor 161

K

Kacsóh Pongrácz 228
 Kajdácsy István 283–284, 298–299
 Kajdi Imre 57
 Kákosy László 398
 Káldy Miklós 170
 Kállay család 166, 168
 Kállay Ferenc 129
 Kállay Istvánné Blaskovich Amália 95, 97, 100, 110–112
 Kandó Kálmán 286, 288, 290, 297, 299
 Kanitz Mózes Löbl 308
 Kanizsay Károly 143
 Kapolyi László 420
 Kappel Emilia → Lónyay Menyhértne Kappel Emilia
 Kappel Frigyes 102
 Kappel lányok 108, 110–111
 Kappel Malvin → Földváry Miklósné Kappel Malvin
 Kapronczay Károly 302
 Karácsonyi János 168
 Karacsy Kelemenke 114
 Karacsy Melanie 114
 Karády Viktor 181, 194, 200
 Kárász Anna 170, 172, 204
 Kárász Benjámin 204
 Kárász Borbála 204
 Kárász István 204

Kárász Katalin 204
 Kárász Miklós 204
 Kárász Pál 204
 Karátson Antalné Karátsonyi Rebi 95
 Karátsonyi Adrienne 95
 Karátsonyi Bogdán 95
 Karátsonyi Guidó 77–78
 Karátsonyi Guidobaldina 95
 Karátsonyi Guidóné Marczibányi Mária 77, 91, 100, 103, 112–113
 Karátsonyi Katalin 95
 Karátsonyi Lajosné Starhemberg Aloisia 95
 Karátsonyi László 167
 Karátsonyi Lászlóné Kiss Franciska 95, 97, 100, 103
 Karátsonyi Leopoldina 95
 Karátsonyi Melanie 95
 Kardos László 396
 Károlyi Alajos 70
 Károlyi Árpád 143
 Károlyi család 67–68, 70–71, 83
 Károlyi Edéné Kornis Clarissa 100, 103
 Károlyi György 23–25, 28, 30–31, 34, 53, 58, 70–72
 Károlyi Györgyné Zichy Karolina 117
 Károlyi István 48, 70, 72
 Károlyi Lajos 48, 70, 72, 211
 Károlyi Lajosné Széchenyi Hanna 70, 210–211, 213, 218
 Károlyi László 367
 Károlyi Tibor 341
 Kassák Lajos 389
 Kassalik Ferenc 51
 Katus László 133, 178
 Kaufmann Dávid 149
 Kautz Gyula 144, 294–296, 300, 317, 335–337, 341–342
 Kazal János 421
 Kazinczy Ferenc 49, 52–53, 89–90, 213, 251, 270
 Kazinczy Gábor 158, 165, 167, 173, 251
 Kazinczy Ottilia 100, 102
 Kégl György 48
 Kégl Sándor 376
 Keglevich Gyuláné Orczy Georgina 112
 Keglevich István 50
 Keglevich János 74
 Keglevich lányok 112
 Keglevich testvérek 111
 Kelecsény Ágnes 239–240
 Kelecsényi család 176
 Kelemen Elemér 239–240
 Kelemen László 187
 Kelemen Magdolna 187

- Kelemen Miklós 239–240
 Kelen Ida 211
 Keller Emil 48
 Keller Márkus 238, 240
 Kemény Nándorné Drucker Irma 111
 Kemény János 206
 Kemény Mária 60–61
 Kemnitzer Károly 114
 Kempelen Béla 175, 177, 217–218, 220, 324, 342–343
 Kenyeres Ágnes 177, 200, 256, 402
 Kenyeres Sándor 417–418
 Kerekesházy József 388, 399
 Kerényi B. Eszter 152, 154
 Kéri Katalin 217, 220
 Kerpely Kálmán 390
 Keszlerffy Antal 171
 Keszthelyi Lajos 423, 425
 Keviczky László 421, 423
 Kézdiszentléleki Kovács Gyula 214
 Kiefer Ferenc 421
 Kinsky Eugénne Dadányi Iphigénia 95, 102
 Király István 176
 Királyi Pál 48
 Kirkup, James 422, 425
 Kis János 270
 Kisfaludy Károly 53, 79, 89
 Kisfaludy Sándor 53
 Kiss Antal (ittebei) 162
 Kiss Ernő 95, 114
 Kiss Károly 90
 Kiss Márton 299, 302
 Kiss Pál (nemeskéri) 166
 Kiss Pálné Csapó Ida (nemeskéri) 166
 Kiss Zsigmond 176, 217, 220
 Kissné Budai Rita 154
 Klapka György 103
 Klauzál Gábor 170, 172
 Klebelsberg Kuno 149, 350, 363, 423
 Klement Judit 321–323, 341, 343
 Klemm Antal 149
 Klenze, Leo 55
 Klestenitz Tibor 152, 154
 Klobusiczky Jánosné Szirmay Regina 93
 Klug Lipót 387, 399
 Kmety György 114
 Knauz Nándor 50
 Kniezsa István 143
 Knopp András 400
 Kóczán Ferenc 171
 Kóczán Józsefné Puky Franciska 102, 112, 114
 Kodály Zoltán 390
 Kodály Zoltánné Sándor Emma 390
 Kollarcsik István 49
 Kolmár József 48
 Kolossváry József 170
 Kolossváry Sándor 161
 Kolowrat, [Franz Anton von] 123
 Komját Aladár 389
 Komját Irén 389
 Komlós Aladár 270, 276
 Komlóssy Pál 422
 Kondicsné Kovács Éva 84–85
 Konrád Miklós 320, 323, 341, 422
 Kónya Albert 394
 Kónya Sándor 33–35, 56, 61, 83–84, 86, 131–132, 152, 154, 218, 220, 254–255, 367, 369, 399–400, 403
 Kónyi Hugó 261, 266
 Kónyi Manó 266
 Kopácsy József 138
 Koppány Ferenc 47
 Koppely Frigyes 355
 Koppely Fülöp 322
 Koppely György 355
 Koppely János 355
 Korach Mór 389, 399
 Korányi Erzsébet 389, 399
 Korányi Frigyes 389
 Korányi Sándor 389
 Korhecz Papp Zsuzsanna 84, 86
 Kornfeld Móric 319–320, 322
 Kornfeld Zsigmond 319, 322
 Kornis Gyula 203
 Kornis Zsigmondné Győrffy Bertha 100, 102
 Korsósne Delacasse Krisztina 253, 256
 Kosáry Domokos 175, 177, 366, 407–408, 413, 420–421
 Kossuth Lajos 95, 146, 170, 188, 249
 Kosztolányi Dezső 206
 Kovács Józsefné Nedeczky Mária 97, 100, 103, 112, 114
 Kovács Endre 178
 Kovács Ferenc 172
 Kovács Henriett 35
 Kovács M. Mária 253, 256
 Kovács Miklós 144
 Kovács Zsigmond 147, 268
 Kovács-Sebestyén Endre 285, 298
 Kovács Dániel 218, 220
 Kozák Péter 270, 275, 402
 Kozma Andor 148, 231

Kölber Alajos 143
 König Gyula 274
 Königsegg Andor 109
 Königsegg Andorné Vásárhelyi Gizella 109
 Königsegg-Aulendorf Gusztávné Csáky Gizella 93–94
 Köpeczi Béla 420
 Köpeczi Béláné Bölcskei Edit 420
 Körmendy Kinga 35, 351–352
 Környey Béla 274
 Körösényi András 412, 416, 422–423, 425
 Kőrösi Csoma Sándor 285
 Kőrössy Flóra 205–206
 Kőrössy Lajos 205
 Kőrössy László 205–206
 Kövér György 34–35, 150, 154, 270, 276, 320–321, 323, 341–343
 Kövesligethy Radó 208
 Králik Lajos 254, 256, 395
 Krasznay család 166, 168
 Krausz Lajos 317, 322
 Krausz Mayer 315, 317
 Kray Amália 93
 Kray Jánosné Wenckheim Mária 93, 118
 Kremsner Jenő → Rákosi Jenő
 Kroó András 277
 Kubinyi Ágoston 113–114
 Kubinyi család 113
 Kubinyi Ferenc 50, 170
 Kubinyi Jolán 108, 113
 Kugler Henrik 273
 Kugler János 267, 273
 Kugler Mihály 261, 267, 273
 Kujbusné Mecsei Éva 197, 200
 Kulcsár Kálmán 396, 398, 402
 Kult László 200
 Kumlik Emil 175, 177
 Kunos Ignác 376
 Kunszt József 146
 Kurucz György 34–35, 84, 86
 Kutas László 401, 403
 Kútfalvi Oszkár 270, 272, 276
 Kuti Éva 401, 403
 Kuun Géza 213
 Kuun Lászlóné Gyulay Constantia 95, 100, 102
 Külkey Henrik 183

L

Labádi Gergely 277
 Laczkó Krisztina 240

Laczó Ferenc 343
 Laffert Antalné Kontz Mathilde 104
 Lakatos Adél 150–151, 154
 Lakatos Andor 151, 154
 Lakatos Ernő 253, 256
 Lakatos Valter 131
 Lakos Katalin 392, 400
 Laky Adolf 192, 194, 198
 Laky Károly 192, 198
 Lamberg, Franz 94, 118
 Landau Horác/Landau, Horace de 373
 Landgraf Ildikó 399, 403
 Láng Ignác 249
 Láng István 396, 398
 Láng Lajos 253, 256
 László Ferencné Szücs Jozefa 96
 Latinovits Lajosné Somssich Mária 96, 102
 Latinovits-Gyelmis Cecília 204
 Latorcai Csaba 150, 154
 Lázár Andor 247
 Lechner Károly 282, 285, 298
 Lederer Ábrahám 233, 234
 Lehr Albert 190, 231
 Leiningen-Westerburg Károly 111, 114
 Lendvai Miklós 57, 61, 175, 177
 Lendvay Mártonné Hivatal Anikó 111
 Lendvich Mária 111
 Lengyel Géza 215, 220, 270, 277
 Lengyel Menyhért 322, 324
 Lengyel Zoltán 319
 Lenhossék József 299, 302
 Leopold Kornél 319
 Lévai András 420
 Léway Henrik 311
 Ligeti Lajos 389, 394, 399, 401
 Liljegren, Andreas 253, 256
 Lippe-Schaumburg Adolf 50
 Lipták Dorottya 131–132, 270–271, 276–277
 Liphay Antal 111
 Liphay Antalné Almay Gizella 111, 113–114
 Liphay Béla 111
 Liphay Béláné Mack Amália 111, 114
 Liphay család 111
 Liphay Endre 176–77
 Liszt Ferenc 139
 Lisztes Nikolett 351–352
 Lo Presti Árpád 78–79
 Lo Presti Lajos 79
 Lóczy Lajos 211

Lonkay Antal 48
 Lonovics József 49, 56, 144, 146, 152
 Lónyay Gábor 95, 102, 167
 Lónyay István 315
 Lónyay Menyhért 79, 167–168, 284, 295, 299–300, 302
 Lónyay Menyhértné Kappel Emilia 100, 102, 110–112, 114
 Lónyay Sándor 315
 Lónyay Sándorné ifj. 218
 Loránt József 49
 Lorber György 48
 Lotz Károly 268
 Lovassy Ferenc 171–172
 Lovász László 407, 412
 Lönhart Ferenc 147
 Luby Karolina → Bánhidy Albertné Luby Karolina
 Lukács György 210, 319, 391–393, 400
 Lukács József 210, 319
 Lukács László 296
 Lukács Mór 171–172
 Lukinich Imre 206, 218, 220, 358, 363
 Lumniczer Sándor 299, 302
 Luzsénszky Franciska 93
 Lyka Károly 218, 220

M

M. Kondor Viktória 271, 276
 M. Szabó Miklós 131, 133
 Madách Imre 166
 Madarassy-Beck Miksa → Beck Miksa
 Madarász Aladár 341, 343
 Madarász András 310
 Magyar Jenő 415
 Magyar József 415, 423
 Magyar Mihály 195, 200
 Magyary Géza 262
 Mahler Ede 226–227
 Maizner János 299, 303
 Majláth Béla 35, 85
 Majláth Györgyné Prandau-Hilleprand Stefanie 113
 Majthényi Alajosné Szeleczyk Mária 113
 Majthényi Antal 49
 Majthényi Pálné Beniczky Mária 96
 Makkai Sándor 206
 March, Ernst 56
 Marciányi György 218, 220
 Marczibányi Antal 170
 Marczibányi Antalné Bánóczy Mária 96
 Marczibányi család 159
 Marczibányi Imre 159

Marczibányi István 159
 Marczibányi Lajos 160, 165
 Marczibányi Mária → Karátsonyi Guidóné
 Marczibányi Mária
 Margócsy József 197, 200
 Mária Terézia 79, 338
 Marjai József 396
 Markó László 421
 Márkus György 400
 Márkus Mária 198
 Markusovszky Sámuel 195, 200
 Marosi Ernő 414
 Marschalkó Leóné Roykó Julia 113
 Márta Ferenc 400
 Martinelli Antalné Rupp Eleonóra 110–111
 Martinelli Antónia 111
 Márton József 214
 Márton Mária 214
 Martos Ferenc 401
 Matkovics Albertné Rhédey Anna 100, 103
 Matlekovits Sándor 220
 Matolcsi Réka 253, 255–256
 Mauks Jozefina 90
 Mayer János 183, 195
 Mayer, John George → Mayer János
 Mázi Béla 35, 59, 131, 133, 151, 154, 367–369
 Mechwart András 286, 289–290, 297, 299
 Mednyánszky család 160
 Mednyánszky Dénes 160
 Mednyánszky László 394
 Melè, Domènec 341, 343
 Mentényi Klára 369
 Meskó Attila 414, 423
 Meskó Dénes 247
 Mészáros Imre 50
 Mészáros Lajos 254, 256
 Meszlényi Gyula 147
 Meszlényi Lajos 313
 Meszlényi Márton 170
 Metternich, [Klemens Wenzel Nepomuk Lothar von] 123, 125
 Metykó Béla 239–240
 Miklós György 417
 Miklós Györgyné Jablonszky Annamária 417, 423
 Miklós László 217, 220
 Miklós Péter 151, 154
 Mikszáth Kálmán 78, 272, 277
 Miletz Kálmán 47
 Mocsonyi Györgyné Somogyi Ilka 96
 Mocsonyi János 162

Mohar László 418
 Mohar Lászlóné Sóti Borbála 418
 Molnár Andrea 239
 Molnár Jánosné Sztrokay Lujza 116
 Molnár Kálmán 227–228
 Moravcsik Gyula 143
 Mosánszky Zsuzsanna 313
 Motesiczky János 160
 Munk Gábor 415
 Munk, Peter 415–416, 423
 Munkácsi Krisztina 366
 Munkácsy Mihály 139, 268, 273
 Murányi Ignác 170
 Mutschenbacher Alajos 50

N

Nádasdy Ferenc 207
 Nádasdy Lipótné Forray Júlia 91–92, 95–97, 100, 102
 Nádasdy Tamás 207, 217
 Nádasdy Tamásné Wenckheim Mária 206–207, 217
 Nadler János 48
 Nádor Jenő 379
 Nagy Imre 389, 400
 Nagy Imre Gábor 176–177, 190, 195, 198–200
 Nagy Iván 84, 86, 175–177
 Nagy Lajos 178, 195, 199
 Nagy Mihály 238, 240
 Nagy Sándor 196
 Nagy Zoltán 85
 Nagy Zsolt 303
 Nákó család 164
 Nákó János 164
 Nákó Jánosné Vuchetich Anasztázia 107, 113
 Nákó Kálmánné Gyertyánffy Bertha 94, 96
 Nalácz József 158
 Nánay Mihály 131–133
 Návay család 167
 Návay Irma 111
 Návay Tamásné Almásy Anna 102
 Navratil Ákos 342
 Navratil Szonja 253–254, 256
 Nedeczky Ágnes 100, 112
 Nedeczky Karolina 170
 Nehiba János 146
 Neumayer család 196
 Neumer Katalin 276
 Ney Ferenc 196–197, 200
 Niczky János 76
 Niederhauser Emil 130, 133

Niedermüller Péter 270, 277
 Nikolics család 162
 Novák Ádám 369
 Nóvé Béla 402–403
 Nyers Rezső 389

O, Ö

Odescalchi Gyuláné Degenfeld Anna 91–92, 94–95, 103
 Oláh György 420
 Oldershausen Wernerné Zichy Paulina 93
 Oltványi Ambrus 178
 Oltványi Pál 143, 151
 Opauszki István 422
 Oplatka András 34–35, 83, 86
 Orczy Béla 313
 Orczy család 249
 Orczy Istvánné Lipthay Ágota 93
 Orczy Józsefné Pejacsevich Franciska 93
 Orczy Kamilla 112
 Orczy Lászlóné Müller Magdolna 112–113
 Orczy Lőrincné Batthyány Terézia 93, 111
 Ordódy István 171–172
 Orlai Petrich Soma 51, 53, 89
 Ormódy Vilmos 171–172, 316, 322
 Ormos Zsigmond 176–177
 Orosdy Fülöp 319
 Ortutay Gyula 390, 399
 Ortway Tivadar 230
 Oszterhuber Ágoston 171–172
 Östör József 34–35

P

Pach Zsigmond Pál 34, 133, 199, 277, 324
 Padányi József 299, 302
 Pajkossy Gábor 130, 133
 Pajor István 168
 Pákh Albert 48
 Pál Judit 130, 133
 Palásthy Géza 172, 176
 Pálffy Antalné Kaunitz-Rietberg Leopoldina 94
 Pálffy család 67
 Pálffy Ferenc 73
 Pálffy Pálné Károlyi Geraldina 91, 93–94
 Pálkás József 422–423
 Pallavicini Ede 274
 Palló Sándor 51
 Pálmány Béla 84, 86, 150, 154
 Pálóczi Horváth Simon 167
 Pannonhalmi Kálmán 421–423, 425

- Pánthy Endre 147
 Pap József 58, 61
 Pápay Sámuel 161
 Papp Barbara 217, 220
 Papp Ferenc 218, 273
 Papp Gábor György 84, 254, 270, 272–273, 341, 368–369
 Papp Klára 369
 Papp Viktor 253, 256
 Pásztor Emil 239–240
 Patrubán Antalné Gyertyánffy Terézia 108, 110, 113
 Pauler Gyula 197
 Pauler Tivadar 50
 Pauncz Rezső 414
 Payr Sándor 175, 177
 Pázmándy Dénesné Domonkos Lília 94, 102
 Pázmándy Dénesné Pély Nagy Teréz 94, 167
 Pázmány Péter 142
 Péchy Blanka 393
 Péczeli József 158, 164, 228
 Peitler Antal 147
 Pejácsevich Márkné Bethlen Hermina 93
 Pejácsevich Pálné Hilleprand-Prandau Albina 93
 Pekár Imre 286, 288–290, 299
 Pekár Zsuzsa 299–300, 303
 Pelliott, Paul 378
 Pelyach István 35, 85
 Pénzes István 299–300, 303
 Perczel Gizella 114
 Perczel Sándor 50
 Perger János 98
 Perlaky Dávid 165
 Perlaky Kálmán 374
 Perlaky Károly 161–162
 Pesky József id. 51, 144
 Pesty Frigyes 47–48
 Péterffy Gergely 219
 Peti Józsefné Váli Mari 114
 Pető Andrea 217, 220
 Petőfi Sándor 226, 388
 Petrich Soma 144
 Petrovics Elek 262
 Petz Gedeon 143
 Pillich Lajos 421
 Pintér Jenő 230–231, 270, 277
 Pintz János 420
 Piusz VII. 138
 Podmaniczky Árminné Keglevich Emma 108, 112–113
 Podmaniczky család 113
 Podmaniczky Frigyes 50
 Podmaniczky Géza 207–208
 Podmaniczky Gézáné Degenfeld-Schonburg Berta 207–209
 Podmaniczky János 366
 Podmaniczky László 112
 Podmaniczky Lászlóné Sréter Malvina 108, 112–113
 Podmaniczky Levente 112
 Podmaniczky Leventéné Podmaniczky Magdolna 108, 112
 Podmaniczky Zsuzsanna 355, 359, 361, 364, 366
 Polányi Mihály 421
 Pollack Márk 308, 320
 Pollák Henrik 314
 Pollák Jakab 314–315
 Pólya Jakab 335–336
 Pólya József 186, 196
 Pongrácz Sándor 218, 220
 Pongrácz Terézia 160
 Ponori Thewrewk József 34–35
 Poór Imre 284, 299, 303
 Popovics Sándor 296–297, 300–301
 Pór (Bauer) Antal 144
 Posch Dezső 251
 Posner Károly Lajos 48, 373, 379
 Pótó János 369, 399, 403
 Praznovszky Mihály 60–61
 Prékopa Andrásné Széchenyi Kinga Irma 420
 Prékopa Judit 420
 Prékopa Monika 420
 Prónay Albert 42
 Prónay család 113
 Prónay Gáborné Podmaniczky Karolina 108, 112
 Prónay Gáborné Podmaniczky Sarolta 113
 Prónay Ida 96, 108, 112–113
 Prónay Róza 108, 112–113
 Pserhofer Zsófia 108, 110
 Pukánszky Béla 196, 200, 206
 Puky Miklós 102
 Pulszky Ferenc 272
 Pulszky Károly 60–61
 Pungor András 420
 Pungor Ernő 420
 Pungor Katalin 420
 Pungorné Horváth Tünde 420
 Purgly Jánosné Friebeisz Emilia 109
 Purgly Jánosné Vásárhelyi Ilona 109
 Purgly László 206
 Puteáni Károlyné Batthyány Ilona 118
 Püski Levente 131, 133, 270, 277, 369
 Pyrker János László 138

R

R. Várkonyi Ágnes 131, 133, 183, 195, 238, 240, 271, 277
 Rácz Aladár 399
 Rácz Aladárné 389, 399
 Ráday Pál 157
 Rados Jenő 56, 61
 Radvánszky Antalné Podmaniczky Mária 108, 112, 114
 Radvánszky család 113
 Rákosi Jenő 259–262, 264–268, 270–271, 273, 277
 Rákosi Mátyás 210
 Rakovszky István 50
 Ranolder János 49
 Rásonyi Nagy László 378
 Ráth Károly 114, 247
 Ráth Mór 272
 Rath, Paul 199
 Ratkó Celesztin 190
 Rátz Rozália 198
 Ravasz László 148
 Réczey Imréné Martinelli Antónia 110–111
 Redl Imréné Széchen Malvin 118
 Reiszig Ede 217, 220
 Rejtő István 277, 399
 Rerrich Engelbert 50
 Reseta János 226
 Réti Endre 389
 Réti Endréné 399
 Révai Miklós 25, 33, 35, 158
 Révai/Révay Simonné Tajnay Ilona 96, 108, 110, 112, 114
 Révay Erzsi 96
 Révay Gizella 96, 112, 114
 Révay József 271, 277
 Reztsek Antal 147
 Rezsabek Nándor 238, 240
 Rhédey Lajos 167
 Rhédey lányok 100
 Rhédey László 167
 Riedl Frigyes 232
 Ries/Riesz Cecília 312
 Ritter, Johann Christoph 182, 195
 Ritter, Wilhelm Hector 182, 195
 Rokken Ferenc 56, 60–61
 Rokolya Gábor 253–254, 256
 Roosevelt, Franklin D. 399
 Rosenfeld József → Rózsay József
 Roscher, Wilhelm 294
 Rosty Ágnes → Eötvös Józsefné Rosty Ágnes
 Rottenbiller Alajos 186
 Rottenbiller Lipót 51

Rotter család 196
 Royko, Andreas Samuel 182, 194–195
 Rózsa György 399–400
 Rózsafalvi Zsuzsanna 272, 277
 Rózsay József 283–284, 298–299, 303
 Röck Szilárd 249–250, 254
 Rubinek Gyula 369
 Rubint Dezső 132
 Rudai Rezső 253, 256
 Rudics József id. 79
 Rudics József ifj. 79–80
 Rudnay Józsefné Veres Szilárda 108, 114
 Rusznyák István 389–390, 399–400

S

Sáfrán Gyöngyi 276
 Saks, Mike 256
 Samassa József 147
 Sámuel Alajos 142
 Sándor Dénes 271, 276
 Sándor István (szlavniczai) 33, 160
 Sándor István 276
 Sansovino, Jacopo 56
 Sárközi Zoltán 341, 343
 Sárneczky Krisztián 217
 Sarnyai Csaba Máté 150, 154
 Sárváry Márta 176–177
 Sárosi László 401
 Sasakawa, Ryoichi 408, 413
 Sasfi Csaba 196, 199–200, 238
 Sass Tibor 423, 425
 [Savoyai] Mária Anna 128
 Say Mór 50
 Schatz, Oliver 410
 Schedel (Toldy) Ferenc/Ferencz 42–43, 49, 56–57, 60–61, 84,
 86, 125, 130, 228, 238, 240, 271, 277, 320, 324
 Schedel Ferenc → Schedel (Toldy) Ferenc/Ferencz
 Schedius Lajos 98
 Scher Tibor 399
 Schey Frigyes 310
 Schiller József 273, 277
 Schiller, [Johann Christoph] Friedrich 235, 270, 277
 Schlauch Lőrinc 147
 Schmall Lajos 196–197, 200
 Schmidt József 218, 220
 Schneider József 313, 321
 Schneider Zsuzsanna 321
 Schossberger Saje Wolf/Simon Vilmos 313
 Schossberger Zsigmond 313, 321

Schöpflin Aladár 200, 271, 277
 Schreiber Ignác 317
 Schubert Ármin 215
 Schuster Konstantin 147
 Schvarcz Gyula 113
 Schwanfelder család 196
 Schwartz Ferenc 285
 Scitovszky János 49, 58, 141, 144
 Sebastiani József 171–172
 Sebestyén László 220
 Sebők Marcell 177
 Semmelweis Ignác 51, 144
 Semsey Andor 171–172, 341
 Semsey Jenőné Csáky Irma 92
 Semsey Lajosné Szemere Klára 92
 Sennyey Károlyné Nádasdy Erzsébet 92
 Serbán János 342
 Seregi Géza 44
 Sesztina Lajosné Beőr Julia 110
 Simon Anna 369
 Simon Katalin 298, 303
 Simon Melinda 271, 277
 Simon Zoltán 197, 200
 Simon Vilmos → Schossberger Sája Wolf
 Simon-Szabó Ágnes 277
 Simonyi Károly 416–417, 423
 Simonyi Lajosné Königsegg-Rothenfels Julianna 95, 109, 114
 Simonyi, Charles 416–417
 Simor János 49, 139, 141, 146–147, 151, 211
 Simor Pál 415
 Simor Pálné Magyar Ibolya 415, 423
 Sina György 310
 Sina Simon 44–45, 56–57, 76, 125, 146, 308, 310, 320
 Sipos Balázs 217, 220, 270, 277
 Sipos István 421
 Sisa József 60–61
 Sissányi lányok 107, 111
 Sissányi Miklós 175
 Smith, Clifford 421
 Solt Ottilia 402
 Solymosi Frigyes 412, 422
 Somfai László 400, 403
 Somody Imre 408, 421
 Somogyi Antalné Tóth Cesara 114
 Somogyi Éva 131, 133
 Somon Julianna 52
 Somorjai Lehel 130, 133
 Somssich Imre 51
 Somssich József 51

Somssich Lőrinc 51
 Somssich Pál 51
 Soós Ágostonné Luzsénszky Amália 110, 114
 Soós Kálmán 49
 Soós Pongrácz 49
 Soros György 395–396, 402, 408
 Sóti Zoltán 418
 Sóti Zoltánné Swoboda Angéla 418
 Sövény Mihály 84, 86
 Spiszár János 51
 Staffenberger Alajos 184–187, 194–196
 Staffenberger család 185–186, 195
 Staffenberger, Alois → Staffenberger Alajos
 Staffenberger, Aloisia 186, 196
 Staffenberger, Barbara 195
 Staffenberger, Georg 196
 Staffenberger, Johann 185, 195–196
 Staffenberger, Johann Nepomuk 186, 196
 Staffenberger, Joseph 185, 196
 Staffenberger, Stephan 185–186, 195–196
 Staffenberger, Theresia 196
 Staud Géza 217, 220
 Stein Aurél 14, 59, 234, 239, 374, 387–388, 399
 Stein Náthán 59
 Steiner Emma 313
 Steiner Fülöp 147
 Steinert Ágota 277
 Stickler, Matthias 130, 132–133
 Stipta István 253, 256, 351–352
 Stockinger Móríc 47, 49
 Stoll Ernő 235
 Strobertz Károlyné Ráth Jozefina 108, 110, 114
 Stróbl Alajos 211, 332
 Stüler, Friedrich August 55
 Stüler, Friedrich August 55–56
 Sugár István 150, 154
 Sulyok Móríc → Stockinger Móríc
 Sulyok Ylda 210
 Surányi-Unger Tivadar 339
 Süli Attila 176, 177

Sz

Szabad György 131, 133, 175, 178
 Szabadhegyi Antal 50
 Szabó János 47
 Szabó József 270
 Szabó Judit 218, 220
 Szabó Róbert 238, 240

- Szabó Zoltán 206
 Szabolcsi Bence 391, 400
 Szabolcsi Miklós 217, 220, 276, 400
 Szádeczky Lajos 374
 Szádeczky-Kardoss Elemér 394
 Szajbély Mihály 272, 277
 Szakonyi Péter 423
 Szalacsy Lajos 168
 Szalay Gizella 388
 Szalay László 130
 Szállási Árpád 299, 303
 Szántó Lajos/Louis 373, 379
 Szántó Zoltán 389
 Szapáry Ferencné Almásy Rozália 100, 102, 108, 111–112
 Szapáry Gyula 205
 Szapáry Istvánné Ráday Borbála 100, 102
 Szapáry Józsefné Orczy Anna 93
 Szász Károly 33, 35, 50, 84, 86, 206, 262
 Szász Menyhért 277
 Szaszakava Rjóicsi → Sasakawa, Ryoichi
 Szathmáry Eörs 420
 Szatmári Pap Mihály 158
 Széchen Antalné Lamberg Ernesztina 94
 Széchenyi Ágnes 270, 277
 Széchenyi Béla 28, 81, 211, 332, 334, 341
 Széchenyi család 67, 71, 83, 334
 Széchényi család 68, 71, 83, 334
 Széchenyi Emil 379
 Széchényi Ferenc 29, 68, 76, 159
 Széchenyi Hanna → Károlyi Lajosné Széchenyi Hanna
 Széchenyi István 23–26, 28–31, 33–35, 40, 42, 44, 57, 68–76,
 81, 84, 86, 89, 123, 130, 144, 149, 152, 160–162, 164, 168,
 175, 178, 197, 211, 218, 226, 297, 300, 327, 330–332, 334,
 337, 359
 Széchenyi Istvánné Seilern Crescencia 94
 Széchenyi János 43
 Széchényi Júlia 69
 Széchényi Kálmánné Grünne Karolina 94
 Széchényi Lajos 57, 71
 Széchenyi László 374
 Széchenyi Miklós 373, 379
 Széchényi Pál 71, 73
 Széchényi Viktor 334
 Szécsényi János 57
 Szegfi Mórné Kánya Emilia 108, 111
 Székely Bertalan 118
 Székely László 271, 277
 Szelényi Lajos 282, 298
 Szélpál Árpád 389
 Szemenyei János 80
 Szemere Krisztina 90
 Szemere Pál 90
 Szemző Gyula 176
 Szemző István 173
 Szendrey Ignác 144
 Szentágothai János 400–401, 421
 Szentesi Edit 369
 Szent-Ivány Farkas 208
 Szent-Iványi Bogomér Ferenc 166
 Szentiványi Sándorné Sanka Stefánia 109
 Szentkláray Jenő 239–240
 Szép Ildikó 423, 425
 Sziklay János 277
 Szilágyi Adrienn 85, 153, 403
 Szilágyi István 33, 35, 187–188, 194, 196–197
 Szilágyi János 196
 Szilágyi Mihály 197
 Szilágyi Pál 187, 196
 Szilágyi Sándor 50
 Szilágyi Zsolt 367
 Szilasy János 228
 Szili Katalin 239–240
 Szilvay Gyula 347
 Szily Kálmán 272, 341, 347
 Szily Tamás 173
 Szinyei József id. 175, 178
 Szinnyei József 58, 61, 118, 120, 270, 275
 Szirmay Ödönné Szirmay Gabriella 108
 Sztányi Ullmann Adolf 310, 321
 Sztányi Ullmann Izidor 310, 321
 Szivák Imre id. 251–252, 254
 Szivák Imre ifj. 251–252, 254
 Szívós Erika 253, 255
 Szkalnitzky Antal 55–56
 Szlávy József 341
 Szmrecsányi Lajos 148
 Szodoray Elekné Platthy Emilia 103
 Szócs Máté 256
 Szögi László 196, 200
 Szögyény/Szögyény (Szögyény-Marich) László 131, 168
 Szögyény Lászlóné Marich Mária 109–110, 113
 Szöllösy László 399, 401
 Szőnyi Pál 228–229
 Sztankovánszky Imre 167
 Sztankovánszky Mária 110, 112
 Sztáray Antal 50
 Sztáray Antalné Batthyány Fanny 111
 Szucsics Lajos 171–172

Szüch Lajosné Szüch Zsófia 102–103
 Szvoboda Dománszky Gabriella 130, 133, 276
 Szvorényi József 50

T

T. Sós Vera 401, 403
 Tábori Kornél 151
 Tábori Róbert → Igric [Tábori Róbert]
 Takács Sándor 34–35
 Tamás Ágnes 270, 276
 Tamás Gábor 341, 343
 Tanács Márton 50
 Tar Gáspár 23
 Tarczalovits Antal 50
 Tarczy Dezsőné Horváth Ida 108, 110, 113–114
 Tarczy Lajos 110, 113
 Tarczy Laura 108, 110, 113–114
 Tarczy Lenke 108, 110, 113–114
 Tardos József 402
 Tarnai Andor 175, 177–178
 Tarnay Ivor 348–349
 Tatay Mihályné 274
 Taub Salamon 315
 Tavaszy Antal 110
 Tekusch, Georg Samuel 195
 Teleki Blanka 103
 Teleki család 75, 83
 Teleki Domokos 111
 Teleki Géza 209
 Teleki József 31, 33, 40, 42, 74–75, 77, 83–84, 86, 130, 137–138, 150, 158, 249
 Teleki László 25, 33, 35
 Teleki Sándor 103
 Teleki Sándorné Teleki Jozefina 95, 111–112
 Teleki Tiborné Széchenyi Alice 71, 210–211, 213
 Teleszky János 296–297, 299–301
 Thaly Kálmán 232, 239
 Than Károly 341
 Than Mór 50, 58, 165
 Than Sándor 50
 Thanhoffer Pál 251
 Thék Endre 318
 Thiel, Georg 192, 198
 Thiel, Margaretha 192
 Thim József 197, 200
 Thirring Gusztáv 338, 342
 Tibor György 369
 Tihanyi Ferencné Rhédey Borbála 96, 100, 103, 108, 112
 Tilcsik György 253, 256

Tilkovszky Lóránt 271, 273–274, 277, 322, 324
 Tisza István 269, 296, 315, 319
 Tisza Kálmán 51, 171–172, 205, 307, 341
 Tisza Lajos 51
 Tocqueville, Alexis de 253, 256
 Tokai Nagy Lajos 57
 Toldy Ferenc → Schedel (Toldy) Ferenc/Ferencz
 Tolnay Ákos 274
 Tolnay Pál 239–240
 Tomcsányi Károlyné Bolza Mária 114
 Tomka Béla 341, 343
 Tomori Anasztáz 51, 286, 289–290, 299–300
 Tompa Mihály 51
 Tóth Árpád 118, 120, 194–197, 199–200, 341
 Tóth Ferenc 352
 Tóth Károly 240
 Tóth Kristóf 238, 240
 Tóth Krisztina 152, 154
 Tóth Lőrinc 43, 45–47, 52, 57–58, 60–61, 245–246, 251, 253, 256
 Tóth Sándor 197, 200
 Tóth Tibor 34–35, 400
 Tóth-Barbalics Veronika 58, 61, 150, 154, 270, 277, 322, 324, 366, 369
 Tőkei Ferenc 400
 Tököly-Popovics Száva 164–165
 Tömöry Pál 366–369
 Török József 50
 Traun Ferencné Bethlen Borbála 93, 100, 103
 Trauttmansdorff[-Weinsberg Nándor] 131
 Trefort Ágoston 273
 Tsuneo, Morita 413
 Tusor Péter 151, 154
 Tüköry Lechner Antónia 48
 Tüköry Sándor 48

U

Udvarnokys család 167
 Udvarnokys Gyula 167
 Udvarnokys Lajosné Herder Anna 167
 Ugrai János 238, 240
 Ugrai Bálint 61, 132–133, 151, 153–154, 276
 Ullmann Imre 312–313
 Ullmann Károly 312
 Ullmann Lajos 312
 Ullmann Mór/Móricz 310
 Ullmann Sándor 312
 Ungár József 415, 423
 Unghváry László 318

Urbán Aladár 84, 86
 Urbán Gyuláné Sissányi Szilárdka 111
 Urváry Lajos 268, 273–274

Ü

Üchtritz-Amadé Dominika 50
 Üchtritz Emil 58
 Ürményi Ferenc 161–162

V

Váczy János 276
 Vadas András 343
 Vadnai Károly 77
 Vághy (Wagner) Ferenc 161
 Vahot Imre 47
 Vajda Ödön 147
 Valuch Tibor 132, 422–423, 425
 Vályi Gábor 398
 Vályi Gyula 226
 Vámbéry Ármin 143, 374–376, 379
 Várady Szabó Anna 251
 Varga Bálint 343, 351–352
 Varga Edit 401, 403
 Varga József 407, 421
 Varga László 320, 324
 Vargha Gyula 296–297, 300–301, 303, 335
 Vargha Zoltán 364, 366, 369
 Vargyas Zsófia 175, 178
 Vásárhelyi Gábor 391
 Vásárhelyi lányok 110
 Vasas Géza 401, 403
 Vaszary Kolos 33, 35, 147
 Vay Ábrahám 23–25, 28–31, 34–35, 72, 83, 96, 100, 102, 373
 Vay család 31
 Vay Dánielné Sennyey Amelie 100, 102
 Vay József 30
 Vay Klára 109
 Vay Lászlóné Beniczky Sarolta 93, 95, 100, 102–103
 Vécsey Miklós 301, 303
 Végh család 168
 Végh János 168
 Velkey Ferenc 84, 86
 Veres Pálné Beniczky Hermin 111, 115
 Veres Pálné Meskó Magdolna 108
 Vértessaljai László 154
 Vértesi Andor 89
 Vészi József 259–261, 264–266, 268, 273
 Vezér Erzsébet 218, 220
 Vida Jenő 339

Víg Albert 350
 Vigyázó család 407, 420
 Vigyázó Ferenc 301, 355, 357–368, 407
 Vigyázó Jozefa 355, 357–358, 362
 Vigyázó Sándor 355, 357, 359–360, 363–364, 366–368, 407
 Vigyázó Sándor ifj. 355, 357–359, 368
 Vigyázó Sándorné → Podmaniczky Zsuzsanna
 Vikárius László 400, 403
 Virág Nándor 47
 Virágh Benedek 90
 Viskolcz Noémi 367, 369
 Viszota Gyula 35, 85, 320, 324
 Vizi E. Szilveszter 410, 418, 421–423
 Vocelka, Michaela 131, 133
 Vocelka, Karl 131, 133
 Voinovich Géza 128, 132, 273, 363, 388
 Voit Krisztina 270, 277
 Vojnics Antal 167
 Völgyes Iván 408–409, 421
 Vörös Antal 133, 240, 301
 Vörös Károly 195, 200, 270, 277
 Vörösmarty Mihály 90, 144
 Vukovich Lilla 96

W

Wagner Sándor 116
 Wahrmann Ernő 321
 Wahrmann Mór 268, 313–314, 321, 422
 Wahrmann Richard 321
 Waktor Andrea 270, 277
 Waldstein János 50
 Waldstein Jánosné Zichy Terézia 94, 112
 Wallentinyi Dezső 373
 Wallentinyi Dezsőné 373, 379
 Wallfisch Mórné Steinitzer Paula 108, 110
 Wass Györgyné Gyulay Franciska 97, 100, 102–103
 Weigand, Gustav 378
 Weis István 366, 369
 Weiss/Weisz Fülöp 318–319, 338–339
 Weiss Manfréd 319
 Weisz József → Vészi József
 Wekerle Sándor 296
 Wellisch Alfréd 286, 289, 291–292, 299
 Wellisch Náthán 286
 Wenckheim Józsefné Orczy Terézia 93
 Wenckheim Krisztina 50
 Wenckheim Lászlóné Szapáry Franciska 93, 100, 102–103,
 111–114, 118
 Wenckheim Paula 49

Wenckheim Viktorné Apponyi Mária 93
 Wenckheim család 249
 Wenzel Gusztáv 106
 Wertheimer Adolf 319
 Wertheimer Ede 197
 Wesselényi Miklós 30, 33, 73
 Wiber József 49
 Wieland, [Christoph Martin] 235
 Wiklund, Karl Bernhard 374, 379
 Wilensky, Harold L. 253, 256
 Wilhelm Anna 401
 Wlassics Gyula 350
 Wlassits Péter 47
 Wodianer Albert id. 310, 315, 322, 350
 Wodianer Albert ifj. 50, 95, 310–311, 315
 Wodianer Albertné Atzél Zsófia 95
 Wodianer Mór 50, 53, 310–311, 315
 Wodianer Sámuel 310

Y

Ybl Miklós 51, 53, 55, 144

Z

Zadányi Vitéz József 160
 Zádor György 50
 Zakar Péter 152, 154
 Zalka János 147
 Závodszky Péter 419
 Zay Károly 138
 Zemplén Győzőné 268
 Zettl, Barbara 184
 Zichy Anna 208

Zichy Antal 178
 Zichy Antónia 50
 Zichy család 67, 70
 Zichy Emanuela 94
 Zichy Ferdinándné Széchényi Zsófia 94
 Zichy grófok 68
 Zichy Gyula 362
 Zichy Jánosné Kray Irma → Zichy Nepomuk Jánosné
 Kray Irma
 Zichy Józsefné Metternich-Winneburg Melanie 94, 119
 Zichy Manó 50
 Zichy Miklósné Kray Mária 93
 Zichy Nepomuk Jánosné Kray Irma 93, 112, 119
 Zichy Pálné Kornis Anna 95, 100, 119
 Zieher Jakobine 95
 Zigány Árpád 322, 324
 Zilz Mór 149
 Zitterbarth Mátyás 51
 Zlinszky Aladár 233
 Zmeskál család 167
 Zmeskál János 168
 Zmeskál József 167
 Zólyomi Bálint 420
 Zólyomi Bálintné Barna Piroska 420

Zs

Zsigmond Boldizsár 413
 Zsigmond Ibolya 413–414, 422
 Zsirai Miklós 379, 380
 Zsivora György 50, 59, 250–251
 Zsoldos Ignác 50

Szerzők

Ablonczy Balázs történész, HUN-REN BTK Történettudományi Intézet, ELTE Bölcsészettudományi Kar Történeti Intézet Művelődéstörténeti Tanszék

Bárány Zsófia történész, MNMKK Országos Széchényi Könyvtár Lipták Dorottya Sajtótörténeti Kutatócsoport

Bicskei Éva művészettörténész, MTA Művészeti Gyűjtemény

Dobszay Tamás történész, ELTE Bölcsészettudományi Kar Történeti Intézet Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszék

Fónagy Zoltán történész, ELTE Bölcsészettudományi Kar Történeti Intézet Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszék, HUN-REN BTK Történettudományi Intézet

Kiss Zsuzsanna társadalomtörténész, ELTE Társadalomtudományi Kar Szociológia Intézet Összehasonlító Történeti Szociológia Tanszék

Klement Judit történész, ELTE Bölcsészettudományi Kar Történeti Intézet Atelier Interdiszciplináris Történeti Tanszék, HUN-REN BTK Történettudományi Intézet

Konrád Miklós történész, HUN-REN BTK Történettudományi Intézet

Manhercz Orsolya történész, ELTE Bölcsészettudományi Kar Történeti Intézet Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszék

Papp Barbara történész, pszichológus

Papp Gábor György művészettörténész, HUN-REN BTK Művészettörténeti Intézet

Papp Viktor társadalomtörténész, MNMKK Országos Széchényi Könyvtár

Püski Levente történész, Debreceni Egyetem Bölcsészettudományi Kar Történelmi Intézet

Sipos Balázs történész, ELTE Bölcsészettudományi Kar Történeti Intézet Új- és Jelenkori Magyar Történeti Tanszék

Takács Róbert történész, Politikatörténeti Intézet

Tóth Árpád történész, Miskolci Egyetem Bölcsészeti és Társadalomtudományi Kar Történettudományi Intézet

Ugrai János történész, Miskolci Egyetem Bölcsészeti és Társadalomtudományi Kar, Történettudományi Intézet

Zsidi Bernát történész, levéltáros, Akadémiai Levéltár

A Magyar Tudományos Akadémia megalapítását magán-személyek felajánlásai tették lehetővé 1825-ben. Az első adományozók példáját aztán nagyon sokan követték, olyanira, hogy kijelenthetjük: a mecenatúra végigkísérte az Akadémia 200 éves történetét. Ez a kötet elsődlegesen arról szól, hogy milyen sokan és milyen sokféle háttérrel váltak adományozóvá, s hogy az adományozásukat mi minden motiválhatta, vagyis a kötet szerzői egyszerre kutatták, hogy *ki, mikor, mire, mennyit és miért* adott. Az adományok története révén az Akadémia 200 éves története is megelevenedik e kötet lapjain egy eddig kevésbé látott perspektívából az alapítástól a székházépítésen át, a „boldog békeévek”, a világháborúk, inflációs időszakok, a hidegháború korán keresztül a rendszerváltás utáni évtizedekig. De az Akadémiának nyújtott támogatások elemzése arra is lehetőséget ad az olvasónak, hogy a magyarországi társadalom történetébe is beleláthasson a rendi társadalom felbomlása és a polgárosodás jelenségétől indulva a professzionalizáción és a nők társadalmi helyzetének változásán át a szocialista, majd újra piacgazdaság mellett formálódó rendszerváltás utáni társadalomig.

Ára: 6900 Ft

